

**2000 SONRASI TÜRK KOMEDİ
SİNEMASINDAKİ ABSÜRT FİLMLER:
CEM YILMAZ SİNEMASI ÖRNEĞİ**

Fatih ÖZBEK
Yüksek Lisans Tezi
Danışman: Dr. ÖĞr. Üyesi mit DEMİR
Ocak, 2023
Afyonkarahisar

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**2000 SONRASI TÜRK KOMEDİ SİNEMASINDAKİ
ABSÜRT FİLMLER: CEM YILMAZ SİNEMASI ÖRNEĞİ**

Hazırlayan

Fatih ÖZBEK

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Ümit DEMİR

AFYONKARAHİSAR 2023

ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**2000 Sonrası Türk Komedi Sinemasındaki Absürt Filmler: Cem Yılmaz Sineması Örneği**” adlı çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde bilimsel etik kurallara ve atıf gösterme ilkelerine riayet ettiğimi belirterek aksi bir durumun tespiti hâlinde sorumluluğun tamamen bana ait olduğunu kabul, beyan ve taahhüt ederim.

16/01/2023

İmza

Fatih ÖZBEK

T.C.
AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ENSTİTÜ ONAYI

Öğrencinin	Adı- Soyadı	Fatih ÖZBEK
	Numarası	200658116
	Anabilim Dalı	Sanat ve Tasarım
	Programı	Sanat ve Tasarım
	Program Düzeyi	☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Sanatta Yeterlik
Tezin Başlığı		2000 Sonrası Türk Komedi Sinemasındaki Absürt Filmler: Cem Yılmaz Sineması Örneği
Tez Savunma Sınav Tarihi		07.02.2023
Tez Savunma Sınav Saati		10.00

Yukarıda bilgileri verilen öğrenciye ait tez, Afyon Kocatepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından değerlendirilerek ☒oy birliği – ☐oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Elbeyi PELİT
MÜDÜR

Bu tez, Enstitü Müdürlüğünce kontrol edilerek, elektronik imza kullanılarak onaylanmıştır.

ÖZET

2000 SONRASI TÜRK KOMEDİ SİNEMASINDAKİ ABSÜRT FİLMLER: CEM YILMAZ SİNEMASI ÖRNEĞİ

Fatih ÖZBEK

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI

Şubat, 2023

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Ümit DEMİR

Türk sinemasında komedi filmlerinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Meddah, Ortaoyunu, Hacivat ve Karagöz, Nasreddin Hoca gibi geleneksel mizahtan ilham alınarak günümüz komedi filmleri değişim ve gelişimini devam ettirmektedir. Komedi türü Türkiye’de her dönemde ön planda olsa da 2000’li yıllarda önemli derecede yükselişe geçmiştir. Toplumsal koşulların değişmesiyle komedi sinemasında önemli adımlar atılmış, tür karakter gibi bir çok bağlamda yeni ve farklı yapımlar ortaya çıkmıştır. 2000 yılı sonrasında Türk sinemasındaki komedi filmleri en çok izlenen filmler arasında üst sıralarda yer almaya başlamıştır. Geleneksel komedi filmlerinin dışında son dönemlerde absürt komedi filmlerinin de hem yapımcı ve yönetmenler tarafından hem de izleyici tarafından bakıldığında üretim ve tüketim hızı her geçen gün daha da artmaktadır. Absürt komedi, mantığın dışında kalan konuları ele alan konuyu abartılı biçimde sergileyen bir tür olarak bilinmektedir. Bu çalışmada; Absürt komedi türünde Cem Yılmaz filmleri, ulusal değerleri ve kültür öğelerini Dünya sinemasından da alıntılar yaparak, filmlerindeki komedi unsurlarını sinemasal anlatı ile bütünleştirmektedir. önermesi sınanmaktadır. Araştırmada içerik analizi içinde yer alan nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmaktadır. Çalışmanın evrenini Türk sinema tarihinde çekilmiş olan absürt komedi filmleri oluşturmaktadır. Ancak bütün evren üzerinde araştırma yapmak tezin sınırlarını aşacağından, 2000 sonrası Türk sineması absürt komedi filmleri içinde yer alan Cem Yılmaz’ın senaristliğini ve yapımcılığını yaptığı G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmleri örneklemeyle sınırlandırılmıştır. Yapılan akademik çalışmalara bakıldığında Cem Yılmaz sinemasının Türk sineması absürt komedi türünde yeterli derecede araştırma yapılmadığı görülmüştür. Bu nedenle çalışmada Türk sinemasında absürt komedi türünün gelişimi ve değişimi Cem Yılmaz filmleri özelinde incelenmiştir. 2000 yılı sonrası Cem Yılmaz sinemasının Türk sineması absürt komedi türü içinde biçim ve içerik olarak nasıl ayrıştığının incelenmesi ile literatüre katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Komedi, Cem Yılmaz, Komedi Sineması, Absürt Komedi

ABSTRACT

ABSURT FILMS IN TURKISH COMEDY CINEMA AFTER 2000: CEM YILMAZ CINEMA EXAMPLE

Fatih ÖZBEK

**AFYON KOCATEPE UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES
DEPARTMENT OF ART AND DESIGN**

February, 2023

Advisor: Asst. Prof. Dr. Ümit DEMİR

Comedy movies have an important place in Turkish cinema. Today's comedy films, inspired by traditional humor such as Meddah, Ortaoyunu, Hacivat and Karagöz, and Nasreddin Hodja, continue to change and develop. Although the comedy genre has always been at the forefront in our country, it has increased significantly in the 2000s. With the change of social conditions, important steps have been taken in comedy cinema, and new and different productions have emerged in many contexts such as genre and character. After 2000, comedy movies in Turkish cinema started to take place among the most watched movies. In addition to traditional comedy films, the production and consumption rate of absurd comedy films has been increasing day by day, both by producers and directors and by the audience. Absurd comedy is known as a genre that exaggerates the subject that deals with subjects that are beyond logic. In this study; Cem Yılmaz films in the absurd comedy genre integrate the comedy elements in his films with the cinematic narrative by quoting national values and cultural elements from world cinema. proposition is tested. In the research, descriptive analysis method, one of the qualitative research methods included in content analysis, is used. The universe of the study consists of all comedy films shot in the history of Turkish Cinema. However, since doing research on the whole universe would exceed the limits of the thesis, it was limited to the sample of G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı and Arif V 216 films written and produced by Cem Yılmaz, which are among the absurd comedy films of post-2000 Turkish Cinema. When the academic studies are examined, it has been seen that Cem Yılmaz cinema has not been sufficiently researched in the absurd comedy genre of Turkish cinema. For this reason, in this study, the development and change of the absurd comedy genre in Turkish cinema has been examined specifically for Cem Yılmaz films. It is thought to contribute to the literature by examining how Cem Yılmaz's cinema differs in form and content within the absurd comedy genre of Turkish cinema after 2000.

Keywords: Comedy, Cem Yılmaz, Comedi Cinema, Absurd Comedy

ÖNSÖZ

Bu çalışma sürecinde beni yalnız bırakmayan değerli danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Ümit DEMİR hocama, verdiği destek ve yol göstermeler için teşekkür ediyorum. Bu çalışmanın sonunda elde ettiğim bilgiler, tecrübeler ve sonuçlar Ümit Hocam'ın verdiği profesyonel rehberlik, bilgi, destek ve doğru yönlendirmelerinden kaynaklandı. Yüksek lisans ders döneminde bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım değerli hocalarım Prof. Dr. Nesrin KULA DEMİR, Dr. Öğr. Üyesi Sena COŞKUN ve Dr. Öğr. Üyesi ÖZGÜR CENGİZ'e teşekkür ediyorum.

Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi olarak her zaman yanımda olan değerli annem, babam, ablam ve ağabeyime en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Onların desteği ve inançları sayesinde bu yolculuğu tamamlayabilmiş olmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Bu çalışma sürecinde elde ettiğim bilgi ve deneyimler, kariyerimde ileride kullanabileceğim önemli bir bilgi kaynağı olacaktır. Umarım okuyucular için yararlı olur.

Fatih ÖZBEK
2023, Afyonkarahisar

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ETİK VE BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI	ii
TEZ JÜRİSİ KARARI VE ENSTİTÜ MÜDÜRLÜĞÜ ONAYI.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
ÖN SÖZ	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
RESİMLER LİSTESİ	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KOMEDİ KAVRAMI VE TÜRK SİNEMASI

1. KOMEDİ KAVRAMI	4
2. SANAT DALLARINDA KOMEDİ.....	6
2.1. TİYATRODA KOMEDİ.....	8
2.2. EDEBİYATTA KOMEDİ.....	8
2.3. MÜZİKTE KOMEDİ	9
2.4. SİNEMADA KOMEDİ	10
3. DÜNYA SİNEMASINDA KOMEDİ	12
4. TÜRK SİNEMASINDA KOMEDİ	13
4.1. 2000 ÖNCESİ TÜRK KOMEDİ SİNEMASI	14
4.1.1. İlk Dönem Türk Komedi Sineması (1919-1922)	16
4.1.2. Muhsin Ertuğrul Döneminde Komedi (1922-1939)	17
4.1.3. Geçiş Döneminde Komedi (1939-1952).....	17
4.1.4. Sinemacılar Döneminde Komedi (1952-1963).....	18
4.1.5. Türk Komedi Sinemasında 70'ler, 80'ler	19
4.1.6. 1990'larda Türk Sinemasında Komedi.....	20
4.2. 2000 SONRASI TÜRK KOMEDİ SİNEMASI	21

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK SİNEMASINDA KOMEDİ TÜRLERİ VE 2000 SONRASI TÜRK SİNEMASINDA KOMEDİ

1. TÜRK SİNEMASINDA KOMEDİ TÜRLERİ VE ÖZELLİKLERİ	24
1.1. TRAJİ KOMEDİ	24
1.2. AKSİYON KOMEDİ	25
1.3. KORKU KOMEDİ.....	26
1.4. KARA KOMEDİ (KARA MİZAH).....	26
1.5. ROMANTİK KOMEDİ.....	27
1.6. ABSÜRT KOMEDİ	27
2. 2000 SONRASI TÜRK SİNEMASINDA KOMEDİ TÜRÜ VE ÖZELLİKLERİ	29
2.1. ANA AKIM KOMEDİ TÜRÜ FİMLER	30
2.2. BAĞIMSIZ KOMEDİ TÜRÜ FİMLER	31
2.3. 2000 SONRASI TÜRK SİNEMASI KOMEDİ TÜRÜNDE CEM YILMAZ	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CEM YILMAZ FİLMLERİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

1. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	37
2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE HİPOTEZLERİ.....	38
2.1. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	38
2.2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ	38
3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	38
4. 2000 SONRASI TÜRK SİNEMASI KOMEDİ TÜRÜNDE CEM YILMAZ FİLMLERİ.....	39
4.1. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI	39
4.1.1. G.O.R.A. (2004).....	40
4.1.1.1. G.O.R.A. Filmindeki Karakterler ve İsimlerin Analizi	42
4.1.1.2. G.O.R.A. Filminde Dünya Sinemasına Göndermeler	45
4.1.1.3. G.O.R.A. Filmindeki Absürt Komedi Unsurları.....	47
4.1.1.4. G.O.R.A. Filmi'nin Genel Değerlendirilmesi	48
4.1.2. A.R.O.G (2008).....	49
4.1.2.1. A.R.O.G Filmindeki Karakterler ve İsimlerin Analizi	56
4.1.2.2. A.R.O.G Filminde Dünya Sinemasına Göndermeler	58
4.1.2.3. A.R.O.G Filmindeki Absürt Komedi Unsurları.....	59
4.1.2.4. A.R.O.G Filmi'nin Genel Değerlendirilmesi	61
4.1.3. Yahşi Batı (2010).....	61
4.1.3.1. Yahşi Batı Filmindeki Karakterler ve İsimlerin Analizi.....	67
4.1.3.2. Yahşi Batı Filminde Dünya Sinemasına Göndermeler.....	69
4.1.3.3. Yahşi Batı Filmindeki Absürt Komedi Unsurları	71
4.1.3.4. Yahşi Batı Filmi'nin Genel Değerlendirilmesi.....	72
4.1.4. Arif V 216 (2018).....	73
4.1.4.1. Arif V 216 Filmindeki Karakterler ve İsimlerin Analizi	78
4.1.4.2. Arif V 216 Filminde Dünya Sinemasına Göndermeler	79
4.1.4.3. Arif V 216 Filmindeki Absürt Komedi Unsurları	82
4.1.4.4. Arif V 216 Filmi'nin Genel Değerlendirilmesi	84
4.2. CEM YILMAZ FİLMLERİNİN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ	84
SONUÇ	88
KAYNAKÇA.....	95
EKLER DİZİNİ	97

RESİMLER LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
Resim 1. Arif Işık (Cem Yılmaz)	42
Resim 2. Komutan Logar (Cem Yılmaz)	42
Resim 3. Komutan Kubar (Cem Yılmaz)	43
Resim 4. Ceku (Özge Özberk)	43
Resim 5. Tihulu (Muhittin Korkmaz)	43
Resim 6. Garavel (Özkan Uğur)	44
Resim 7. Erşan Kureri (Cem Yılmaz)	45
Resim 8. Arif Işık (Cem Yılmaz)	56
Resim 9. Kaaya (Cem Yılmaz)	56
Resim 10. Taşo (Ozan Güven)	57
Resim 11. Aziz Vefa (Cem Yılmaz) ve Lemi Galip (Ozan Güven)	67
Resim 12. Peder (Can Yılmaz)	68
Resim 13. Şerif Lloyd (Zafer Algöz)	68
Resim 14. Kızılkayalar (Özkan Uğur)	69
Resim 15. 216 (Ozan Güven) ve Arif Işık (Cem Yılmaz)	78
Resim 16. Erşan Kureri (Cem Yılmaz)	79
Resim 17. Garavel (Özkan Uğur)	79
Resim 18. G.O.R.A. Film Afişi Tasarımı	95
Resim 19. A.R.O.G Film Afişi Tasarımı	96
Resim 20. Yahşi Batı Film Afişi Tasarımı	97
Resim 21. Arif V 216 Film Afişi Tasarımı	98

GİRİŞ

Komedi kelimesi, dilimize Fransızca'dan geçmiştir. Komedi kelimesi TDK (Türk Dil Kurumu)'ye göre “güldürü, gülmeye neden olan olay veya olaylar” anlamına gelmektedir (<https://sozluk.gov.tr/>). Komedinin amacı, insanların gülünç yanlarını mizahi bir dille anlatırken bir taraftan da durum hakkında ders almaya, düşündürmeye sevk etmektir (Sözer, 2010: 13).

Sinema sanatının ortaya çıkmasından günümüze kadar mizah ve komedi, güldürü türü filmlerinin bileşkesini oluşturmaktadır. Komedi; hatalı ve kötü huyları ön plana çıkartarak düşündürmeyi amaçlamaktadır, sizde bu davranışları sergiliyorsanız bu şekilde komik duruma düşersiniz mesajı vermeyi hedeflemektedir. Komedi, özünde muhalif bir tavır barındırarak sisteme, geleneklere ve tabulara bir başkaldırı tavrı sergilemektedir. Türk sinemasında komedi filmleri çok önemli bir yer tutmaktadır, seyircinin en çok ilgi gösterdiği türlerden biri olduğu düşünülmektedir. Türk sinemasındaki komedi filmlerini dönemlere ayırarak incelediğimizde gelişmeler, bazen de gerilemeler görülebilmektedir. Komedi türünü incelemek için ilk olarak toplumdaki geleneksel mizah anlayışına bakmak gerekmektedir.

Meddah, Ortaoyunu, Hacıvat ve Karagöz, Nasreddin Hoca gibi geleneksel mizahtan ilham alınarak günümüz komedi filmleri değişim ve gelişimini devam ettirmektedir. Meddahların anlattıkları hikâyeler genellikle Binbir Gece Masalları, Kırk Vezir Hikâyeleri, Billur Köşk Masalları gibi farklı kaynaklara dayanmaktadır. Hikâye kahramanları genellikle eğlenceyle hayatını sürdüren kişiler olmakla birlikte, aşk genelinde geri planda kalmaktadır. Bu hikâyelerin içeriğinde insanlar iki yüzlü, çıkarıcı, dalkavuk ya da hırsız olarak görülmektedir. Meddahlar halk şivelerini iyi kullanmaktadır, şive taklitleri güldürünün bir bölümünü oluşturmaktadır (Nutku, 1976).

Komedi türü Türkiye’de her dönemde ön planda olsa da 2000’li yıllarda önemli derecede yükselişe geçtiği düşünülmektedir. Toplumsal koşulların değişmesiyle komedi sinemasında önemli adımlar atılarak, tür karakter gibi birçok bağlamda yeni ve farklı yapımlar ortaya çıkmıştır. 2000 yılı sonrasında Türk sinemasındaki komedi filmleri en çok izlenen filmler arasında üst sıralarda yer almaya başladığı bilinmektedir.

Geleneksel komedi filmlerinin dışında son dönemlerde absürt komedi filmlerinin de hem yapımcı ve yönetmenler tarafından hem de izleyici tarafından bakıldığında üretim ve tüketim hızı her geçen gün daha da artmaktadır. Absürt komedi, mantığın

dışında kalan konuları ele alan konuyu abartılı biçimde sergileyen bir tür olarak bilinmektedir.

2004-2018 yılları arasında G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı, Arif V 216 gibi filmleriyle Türk komedi sinemasında önemli bir yer edinen Cem Yılmaz'ın komedi sinemasına yeni bir boyut kazandırdığı düşünülmektedir. G.O.R.A. filminden bugüne Cem Yılmaz kendi tarzında bir tür yaratarak, gerek karakterleri gerekse senaryosuyla diğer komedi filmlerinden ayırmakta ve komediye yeni bir bakış getirmektedir.

Yapılan akademik çalışmalara bakıldığında Cem Yılmaz sinemasının Türk sineması absürt komedi türünde yeterli derecede araştırma yapılmadığı görülmüştür. Bu nedenle çalışmada Türk sinemasında absürt komedi türünün gelişimi ve değişimi Cem Yılmaz filmleri özelinde incelenmektedir. 2000 yılı sonrası Cem Yılmaz sinemasının Türk sineması absürt komedi türü içinde biçim ve içerik olarak nasıl ayrıştığının incelenmesi, daha sonraki yapılacak çalışmalara ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmada, öncelikle Türk sinemasında komedi türünün başlangıcından günümüze kadarki kronolojik incelemesi yapılmakta ve sonrasında da 2000 sonrası Türk sineması absürt komedi türünde öncü olarak kabul edilen Cem Yılmaz filmleri incelenmektedir. Cem Yılmaz sinemasının 2000 sonrası Türk sineması absürt komedi türü içinde nasıl konumlandığı G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmlerinin analizi üzerinden değerlendirilerek ortaya konmaya çalışılmaktadır.

Çalışmanın evrenini Türk sinema tarihinde çekilmiş olan absürt komedi filmleri oluşturmaktadır. Ancak bütün evren üzerinde araştırma yapmak tezin sınırlarını aşacağından, araştırmanın sınırlandırılması gerekmektedir. Bu nedenle araştırma 2000 sonrası Türk sineması absürt komedi filmleri içinde yer alan Cem Yılmaz'ın senaristliğini ve yapımcılığını yaptığı G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmleri örneklemeyle sınırlandırılmıştır. Konu, senaryo ve prodüksiyon anlamında bu dört film, absürt komedi türündeki diğer filmlerden ayrılmaktadır. Bu filmler absürt komedi sinemasına yeni bir boyut kazandırması sebebiyle örnekleme dahil edilmiştir.

Bu çalışmada içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. İçerik analizi; özel veya yazılı verilerin belirli bir problem ya da amaç bakımından sınıflandırılması, özetlenmesi, belirli değişkenler veya kavramlarının ölçülmesi ve belirli bir anlam çıkarılması için taranarak kategorilere ayrılmasını ifade etmektedir. Araştırmada içerik

analizi içinde yer alan nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmaktadır.

Nitel araştırma hakkında herkesin kabul ettiği ortak bir tanım yapmak oldukça güçtür. Çünkü bu kavramın bir şemsiye kavramı olarak kullanılması ve şemsiye altında yer alan birçok disiplinle yakından ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır. Nitel araştırma, bir konuyu ölçmekten ziyade bir konuyu tanımlamaya çalışan bilgileri toplamayı hedeflemektedir. Nitel araştırma, insanların yaşam tarzlarını, öykülerini, davranışlarını, örgütsel yapıları ve toplumsal değişmeyi anlamaya dönük bilgi üretme süreçlerinden birini oluşturmaktadır (Özdemir ve Koçer, 2020).

Çalışmanın birinci bölümünde komedi kavramı, sanat dallarında komedi, dünya sinemasında komedi ve Türk sinemasında komedi konuları ele alınmaktadır. İkinci bölümde, Türk sineması komedi türü özellikleri ve 2000 sonrası Türk sineması komedi türü ve özellikleri'ne değinilmektedir. Son bölümde ise 2000 sonrası Türk komedi sinemasında Cem Yılmaz'ın G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmleri incelenerek mizansen açısından analiz edilmekte ve bu filmlerin 2000 yılı sonrasındaki Türk sinemasında absürt komedi türünde nasıl konumlandığı açıklanmaya çalışılmaktadır.

Bu çalışmanın örneklemini olan G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmlerinde; mizansen öğeleri her bir film için ayrı ayrı incelenerek filmler arasındaki ortak noktalar, filmlerde kullanılan isimlerin gerçek hayattaki anlamları ve karakterlerin analizleri yapılmaktadır. Dünya sinemasında yer alan birçok filmde alıntılara değinilerek bu filmlerden yapılan alıntı ve eleştiriler incelenmektedir. Ayrıca Türk kültür ve geleneklerine yapılan mizahi birçok gönderme incelenerek hangi mesajların verildiği sorgulanmaktadır. Bununla birlikte filmlerdeki absürt komedi unsurlarının nasıl işlendiği de ortaya koyulmaya çalışılmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KOMEDİ KAVRAMI VE TÜRK SİNEMASI

Komedi türü insanların, olayların, durumların gülünç yanlarını ele alan, insanları, olayları, durumları gülünç bir açıdan işleyen tür olarak bilinmektedir. Komedi özellikle tiyatro, televizyon, film, stand-up komedi veya herhangi bir eğlence ortamında kahkaha ve eğlenmeyi amaçlayan çalışmaları ifade etmektedir.

Komedi filmleri, izleyiciyi güldürme amaçlı (kara mizah harici) sonu mutlu biten filmlerden oluşmaktadır. Gerçek hayattaki kişilerin mizahi yönleri bazı durumlarda abartılarak anlatılmaktadır. İnsanlar boş zamanlarını değerlendirmek, eğlenmek ve gülmek için komedi filmlerini fazlasıyla tercih etmektedirler (Teksoy, 2015: 4-5).

Komedi türünün ilk örnekleri sinemanın Türkiye'ye girmesinden itibaren sinemalarda görülmeye başlamaktadır. Güldürü ve mizah türleri edebiyattan da etiklenmiş, farklı güldürü ve mizah örnekleri, uyarlamalar ve esinlenmelerden de yararlanıldığı düşünülmektedir. Komedi unsurunun Türk komedi sinemasında olduğu kadar edebiyat, operet ve tiyatro uyarlaması gibi basit güldürülerde de önemli yer edindiği görülmektedir (Kuruoğlu, 2011: 709-736).

1. KOMEDİ KAVRAMI

Komik kavramı, insan zihninde oyun ve soytarılık fikirleri ile bağlantı kuran, eğlendirici bir özellik taşıdığı kabul gören durumlara ve edebi eserlere özgü bir tanımlamadır. Komik kavramının toplumsal kullanımına ilişkin bulgular aracılığı ile tanımlamaya çalışan kuramlar genel olarak, toplumsal eleştiri barındıran satırın komik ile bağlantısı üzerine durmaktadır. Komedi, kişinin kendi aptallığından ya da deliliğinden rahatsız olmaksızın bu aptallık ve delilik durumunun hayata olanak veren bir sanat dalı olarak görülmesini içermektedir. Ayrıca komedinin, insanın kendi sınırlılığını kabul etmesine yardımcı olduğu da söylenebilmektedir. Başka kişilere rahatlıkla gülebilen insan, komedi aracılığıyla kendisine de gülebilmektedir. Yani komedi, insanın kendi aptallığını bağışlaması olarak açıklanabilmektedir (Cebeci, 2008).

Olumsuz durumlar karşısında zafer kazanan ve komik efektler yaratan, eğlenceli karakter içeren bir ortaçağ hikâyesine veya anlatısına atıfta bulunan komedi, eski

Yunanlılara kadar uzanmaktadır. Buradaki ton hafif ve hicivseldir, hikâye her zaman iyi bitmektedir. Sinema endüstrisi ile ilgili olarak komedi türü tanımı, insanları güldüren ve olumlu sonları olan filmleri veya şovları içeren bir tür olarak bilinmektedir.

İnsanlar günlük yaşamında komediyi, sorunlarıyla başa çıkmanın veya stresi azaltmanın bir yolu olarak kullanmaktadırlar. Komedi ayrıca, stand-up performanslarında, filmlerde, kitaplarda, skeçlerde ve televizyon şovlarında eğlence amaçlı kullanılmaktadır. Komedinin en eski ve en saf eğlence biçimlerinden birisi olduğu bilinmektedir. Komedi bir kurgu türü olmakla birlikte tiyatro, edebiyat, müzik, sinema gibi sanat dallarında, ayrıca film ve televizyonda da yaygın olarak kullanılmaktadır.

Komedi, kahkahayı teşvik ederek mizahi ve eğlenceli olmayı amaçlamaktadır. Komedi, herhangi bir mizahi eylem olarak tanımlanabilir ancak komedinin nihai anlamı yoruma bağlıdır. Bazı insanlar komedinin mutlu olmak veya başkalarını güldürmek anlamına geldiğini düşünürken diğerleri komedinin seyirciyi güldürmek için şakalar yapmak anlamına geldiğini düşünmektedir. Komedinin gerçekte ne olduğunun tanımı her bireyin yaşam deneyimleri ve mizahtaki kendi kişisel zevkleri tarafından da belirlenebilmektedir.

Komedi icra eden kişiler genellikle şakalarını toplumdaki tabu konularını tartışmak için, aşırı korumacı ebeveynler olmak veya birinin cep telefonuna çok bağlı olmak gibi insanların kendine özgü özellikleriyle dalga geçmek için kullanmaktadırlar. Komedyenler, insanları güldürmek ve eğlendirmek için mizah kullanan insanlardır. Komedi bir ifade biçimi olarak, sosyal bir yorum aracı olarak veya sadece eğlence için kullanılabilir. Komedi bir mutluluk ya da kahkaha hissi yaratır, ama aynı zamanda bizi huzursuz ve rahatsız hissettirme gücüne de sahip olduğu bilinmektedir. Komedi yüzyıllardır var olmakla birlikte her zaman toplumun önemli bir parçası olmuştur, çünkü insanların kendilerine ve sorunlarına gülmelerini sağlamaktadır.

Komedi içerikleri genellikle izleyicileri güldürmek için tasarlanmaktadır, ancak bir mesaj iletmek veya bir ders vermek için de kullanılabilir. En popüler komedilerden bazıları, mizaha odaklanan televizyon şovları olan sitcomlardır. Sitcomlar genellikle gösteri boyunca çeşitli zorluklarla ve engellerle karşılaşan merkezi bir karakter grubu etrafında dönmektedir. Diğer popüler bazı komedi türleri arasında stand-up komedi, skeç komedisi ve doğaçlama komedi bulunmaktadır.

Komedinin önemli özelliklerinden birisi, genellikle çok bilinen konulardan türetilen mizah içermeleridir. Bu durum, seyircilerin durumun saçmalığına gülmelerini sağlarken, aynı zamanda bir tanıma hissi de sağlamaktadır. Çoğu durumlarda mizah beklenenle gerçekte olanlar arasındaki kontrasta dayanmaktadır. Bu da seyircide komedinin temel unsurlarından olan gerilim ve sürpriz duygusunu yaratabilmektedir.

Komedinin bir diğer önemli özelliği ise mutlu bir sona sahip olma eğiliminde olmasıdır. Bu genellikle komedi unsurlarını iyi hissettiren bir sonuçla dengelemenin bir yolu olarak görülmektedir. Ayrıca karakterlere ve hikâyeye zaman ayırdıktan sonra seyirciler için bir mutluluk sağlamanın yolu olabilmektedir. Tüm komedilerin mutlu bir sonu olmasa da mutlu sonla biten komedi içeriklerinin hala çok yaygın olduğu bilinmektedir.

2. SANAT DALLARINDA KOMEDİ

Komedi ve sanat genellikle iki farklı şey olarak algılanırlar, her şeyden önce insanlar gülmeyi severler komedi insanları iyi hissettirebilmektedir. Ancak komedi gülmek için daha kolay olan acı verici gerçekleri de ortaya çıkarabilmektedir. Birisi kişisel olarak deneyimlediğimiz bizimle ilişkilendirilebilir bir şeyle dalga geçiyorsa komik olabilmektedir. Komedi, drama türü veya diğer sanatlar, modern kavramlara göre başlıca amacı eğlendirmek olan bir yapıdır. Komedi bir yandan trajediyle, diğer yandan burlesk ve diğer mizahi eğlence biçimleriyle tezat oluşturmaktadır. Mizahın sanat ile birleşmesinden ortaya çıkan içeriklere bakıldığında sanatçıların dünyayı nasıl farklı olarak gördüğü anlaşılabilmektedir (Yılmaz, 2014: 14-16).

Komedi türleri kültürden kültüre değişir ancak mizah evrensel bir araçtır ve komedi son derece popüler bir hikâye anlatma yöntemi olarak bilinmektedir. Kahkaha ve mizahın yanı sıra komedi belirli gerçeklere ve önemli fikirlere farkındalık getirmektedir. Mizah, günümüzde çağdaş sanatta karşılaşılan çoğu tema gibi varoluşsal bir olgudur. Bir durum açıkça komik olduğunda insanların onu anlamlı, derin olarak görmesi veya ciddiye alması zorlaşabilmektedir.

MÖ 4. yüzyılın antik Yunan'ında Aristoteles ile başlayan ve günümüze kadar devam eden klasik komedi anlayışı öncelikle insanlarla özel kişiler olarak değil, sosyal varlıklar olarak ilgilendiğini ve işlevinin düzeltici olduğunu savunmaktadır. Komedi neredeyse bütün sanat dallarında varlığını sürdürmektedir. Tiyatro, edebiyat, müzik ve sinema gibi birçok sanat alanında komedinin varlığını görmek fazlasıyla mümkündür.

Sanat üzerine düşünerek tanımlar yapmak Antik Çağ'dan günümüze kadar değişim ve gelişmeler göstermektedir (Yardımcı, 2010: 23-24).

Komedi, sanatta herhangi bir kaygısı olmayan sadece güldürmek için yapılan komedi ve sosyo-politik eleştiri yapmak için yapılan komedi olarak farklı amaçlara hizmet etmektedir. Her iki durumda da komedi sanat ve sanatçı için çok önemli bir unsur olarak görülmektedir. Komedi, karşıtları uzlaştırma özelliğine sahip olmakla birlikte insanları rahatlatarak kafalarını boşaltmalarını da sağlamaktadır. Komedi tüm sanat dallarında utanç, depresyon, öfke ve umutsuzluk gibi olumsuz durumlara karşı uzaklaşma unsuru olarak kullanılabilir. Sanat ve komedinin birleşmesi ile kişiler olağan gerçeklikten bir kopuş, günlük hayattan bir kaçış ve etraftaki olumsuzluklara rağmen yaşamaya devam etme cesareti kazanabilmektedirler.

İnsanlar antik Yunan tiyatrosundan günümüze kadar binlerce yıldır komediyi kullanmaktadır. Bununla birlikte komedi son yıllarda sanat ve çağdaş sanatta sıklıkla görülmektedir. Sanatçılar günlük yaşamın sorunları ve eğlenceli yanlarını sanat eserleri üzerinden izleyicilerine aktarmaktadırlar. Ülkelerdeki sosyal konular ve gerilimlerden uzaklaşıp insanları eğlendirmeyi hedefleyen sanatçılar, komedi dilinden de faydalanarak seyircileriyle iletişim kurmaktadır.

Komedi'nin çağdaş sanat dünyasının çok amaçlı bir aracı olduğu bilinmektedir. Bir kişinin ırkı, cinsiyeti, yaşı, milliyeti, dini inançları, fiziksel koşulları ve eğitim seviyesi her ne olursa olsun mizah, herkese her şeyi iletebilmektedir. Birçok şeyin sanat olarak kabul edilebileceği bir çağda materyallerin ve konuların günlük yaşamdan esinlenildiği söylenebilir. Komedi, bazen yüzeysel anlatının altında gizlenen gerçek içeriği yeniden düşünmemizi ve gözden geçirmemizi mümkün kılabilir.

Mizah, gerçeğin daha derin anlamlarını ortaya çıkartarak modern bir toplumun çeşitli sorunlarını işaret edebilmektedir. Mizah zengindir ve sanatçılara geniş ifade olanakları sunmaktadır, izleyiciyi güldürerek sonrasında düşünmeye sevk etmektedir. Mizah aynı zamanda sanatı analiz etmemizi ve gözden geçirmemizi sağlamaktadır. Sanat türlerinin aksine mizah türlerini ve işlevlerini anlamak çok önemlidir, çünkü mizahın kendisi onu algılama yeteneklerini ve sınırlamalarını ortaya çıkaran karmaşık bir mekanizmadır.

2.1. TİYATRODA KOMEDİ

Tiyatroda komedi türü, eğlenceli durumları yakalamak için hafif ve mizahi bir ton kullanan ve aynı zamanda karakterlerin sıkıntılarının üstesinden gelmelerine izin veren bir tür dramatik performans olarak bilinmektedir. İnsan veya bireysel kötülüklerin, aptallıkların, suistimallerin ya da eksikliklerin alay konusu olduğu ironi, parodi veya toplumu bilinçlendirmek ve sosyal reformu teşvik etmek amacıyla tasvir edildiği bir sanatsal ifade türü olarak kabul edilmektedir.

Tiyatroda komedi birçok biçimde olabilir, toplumsal konulara mizahi bir dil ile yaklaşarak eğitici ya da sadece güldürmek amaçlı yapılabilmektedir. Hangi şekilde olursa olsun tiyatrodaki komedi izleyiciyi eğlendirmek ve güldürmek için tasarlanmaktadır. Antik Yunan ve Roma'da bir komedi unsuru yaratmak için mutlu sonla biten sahne oyunları kullanıldığı düşünülmektedir. Orta çağ boyunca komedide mutlu sonla biten anlatıların yanı sıra daha hafif temaların da kullanıldığı bilinmektedir.

Tiyatro, oyunun tek bir karakterle mi yoksa kargaşa içindeki bir toplumla mı ilgili olduğuna bakılmaksızın insan deneyimine benzersiz bir bakış açısı sunmaktadır. Tiyatro oyunlarına bakıldığında mizahın hikâye anlatmada ne kadar önemli oldukları görülmektedir. Tiyatro oyunları çevremizdeki dünyaya yeni bir bakış açısı kazanmak için de kullanılabilir. Komedi, oyunlara/tyatroya kahkaha ve mizah getirmeyi amaçlamaktadır. Komedi, izleyicileri eğlendirirken aynı zamanda sosyal ve kişisel konuları da ele almaktadır. Örneğin komedi, ortak insan kusurlarıyla dalga geçmek için hiciv ve parodi gibi teknikleri de kullanabilmektedir.

2.2. EDEBİYATTA KOMEDİ

Edebiyatda komedi, tipik olarak mizahi bir hikâye anlatan yazı türü olarak bilinmektedir. Komedi genellikle insan kötülükleri veya eksiklikleriyle dalga geçmek için hiciv kullanmaktadır. Ayrıca okuyucuyu eğlendirmek için de kullanılabilir, birçok komedi mutlu sonla biter ancak bazılarının da bir mesajı olabilmektedir. Edebiyatda komedi, eğlenceli tasvirleri ve anlatısı ile okuyucuyu büyülemeyi ve eğlendirmeyi amaçlayan bir yazı türü olarak da bilinmektedir.

Edebiyatda komedi, türüne bağlı olarak bir dizi kategoriye ayrılabilir. Romantik komedi, mutlu şekilde sona eren bir aşk ilişkisine odaklanan bir türdür, bu tür komedilerde hiciv, sofistike toplumla alay etmek için kullanılmaktadır. Edebiyatda komedi okuyucuyu eğlendirmek veya bilgilendirmek amacıyla yazılmış dramatik bir

eser olarak da tanımlanabilmektedir. Edebiyattaki çeşitli komediler önemlidir, çünkü okuyucuların eğlenmelerini sağlamaktadır. Traji komedi, hem komedi hem de trajedi unsurlarını kullanan bir komedi türü olarak bilinmektedir.

Trajedinin bir karakterin çöküşüyle ilgili olduğu, komedilerin ise zaferiyle ilgili olduğu zamanlar vardır, amacına ulaşmak için zor bir yolda gezinmek kahramana kalmaktadır. Komedi'nin edebiyatta, özellikle dramatik edebiyatta yüzyıllardır iyi kullanıldığı bilinmektedir. Edebiyatta komedi genellikle dramatik oyunlara atıfta bulunur, ancak farklı edebiyat türlerini de kapsayabilmektedir. Komedide tamamen canlandırıcıdan üzücüye kadar farklı etkiler yaratan birkaç alt tür de bulunmaktadır.

2.3. MÜZİKTE KOMEDİ

Komedi yüzyıllardır sanatsal bir ifade biçimi olarak kullanılmaktadır. Komedi sayesinde topluluklar çeşitli konular aracılığıyla bağlantı kurarak farklı yaşam alanlarından insanları bir araya getirebilmektedir. Komedi ve müziğin ilk kombinasyonlarından bazılarının Antik Yunan ve Roma'nın ilk yüzyılı boyunca sergilendiği bilinmektedir. Beethoven ve Schumann gibi romantik dönem bestecileri iki unsuru karşılaştırma ve kontrast bir şekilde bir araya getirme eylemi olan yan yana koyma adı verilen bir teknik kullanmışlardır. Komedi ve müzik açısından bakıldığında bestecilerin çeşitli eserlerinde sanatsal bir kontrast yaratmak için komedi pasajlarını daha ciddi bölümlerin yanına yerleştirdiği bilinmektedir.

Komedi müziği alanındaki ilerleme yıllar içinde gelişmeye devam etmektedir. Komedi müziği, doğası gereği komik veya mizahi olan çok çeşitli müzik türlerini kapsayan müzik olarak bilinmektedir. Popüler komedi müziği türleri arasında parodi müziği, yenilik şarkıları, komedi rock ve komedi hip hop bulunmaktadır. Ayrıca komedi müziğinin çocuk eğlencesinde de önemli bir güç olduğu bilinmektedir.

Müzikal komedinin kökenleri operetin gelişimiyle birlikte Fransız besteci Hervé ile başlamış, diğer bazı besteciler 19. yüzyılın ikinci yarısı boyunca birçok popüler operet üretmişlerdir. Aslında Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkan bu tür ilk gösterinin, 1866'da NewYork'ta açılan The Black Crook olduğu düşünülmektedir. Bu erken operetlerin, bugün bilindiği gibi müzikal komedinin gelişmesinin yolunu açtığına inanılmaktadır.

Müzikal komedinin 20. yüzyılın geri kalanında popülerlik kazanmaya devam etmesi ile Rogers ve Hammerstein, Andrew Lloyd Webber ve Bob Fosse gibi

sanatçıların bu türe damga vurduğu bilinmektedir. Günümüzde müzikal komedi popüler bir tiyatro prodüksiyon biçimi olmaya devam etmektedir.

2.4. SİNEMADA KOMEDİ

Komedi özellikle tiyatro, televizyon, film, stand-up komedi veya başka herhangi bir eğlence ortamında kahkaha ve eğlenceyi teşvik etmeyi amaçlayan herhangi bir çalışma olarak görülmektedir. Kökeni eski Yunanlılara kadar uzanır, kötü koşullara karşı zafer kazanan, komik etkiler yaratan eğlenceli bir karakteri içeren bir ortaçağ hikâyesine veya anlatısına atıfta bulunmaktadır. Buradaki ton hafif ve hicivlidir, hikâye her zaman iyi bitmektedir.

Sinema endüstrisi ile ilgili olarak komedi türü insanları güldüren ve olumlu sonlara sahip filmleri veya şovları içermektedir. Nihayetinde komedi filmleri insanları güldürmektedir. Modern anlamda komedi özellikle tiyatro, televizyon, film, stand-up komedisi veya başka herhangi bir eğlence ortamında kahkahayı teşvik ederek genellikle mizahi veya eğlenceli olması amaçlanan herhangi bir söylem veya çalışmayı ifade etmektedir.

Komedi film türü, ana vurgunun mizah üzerinde olduğu bir film türü olarak bilinmektedir. Bu filmler seyirciyi eğlence yoluyla güldürmek için tasarlanmıştır ve çoğu zaman mizahi etki için özellikleri abartarak kullanılmaktadır. Bu tarzdaki filmlerin geleneksel olarak mutlu bir sona sahip olduğu da bilinmektedir (kara komedi bir istisnadır).

Sinemadaki en eski türlerden biri olan sessiz filmlerin bazılarının komediler olduğu bilinmektedir. Komedi, diğer film türlerinden farklı olarak bireysel yıldızlara çok daha fazla odaklanmaktadır. Birçok eski stand-up ve çizgi romanın popülerlikleri nedeniyle film endüstrisine geçtiği düşünülmektedir. Birçok komedi filminde eğlendirmekten başka bir niyeti olmayan hikâyeler olsa da, belirli komedi filmleri de politik veya sosyal yorumlar içermektedir.

Şov dünyasının en önemli türlerinden birisi olan komedi üretiminin dramatik ifadenin çeşitliliklerinden oluşan hikâye anlatımına akıllıca bir yaklaşım olduğu düşünülmektedir. İzleyicilere çatışmalarını farklı bir perspektiften görme fırsatı sunarak onlara daha olumlu bir zihniyet elde etmek için gerekli araçları sunmaktadır. Sinema sanatında komedinin izleyiciye pozitif bir tutum ile engelleri öğretmekle birlikte zorlu durumların üstesinden gelme potansiyeli ile izleyiciye ilham verdiği söylenebilmektedir.

Günümüzde komedi ve pozitiflik temaları eğlence endüstrisinde büyük bir hız ile gelişmeye devam etmektedir.

Komedi unsurları bulunan yapımların başlangıcından bu yana gelişen çok sayıda teori ve felsefe olduğu bilinmektedir. Komedi büyük, aynı zamanda önemli bir türdür ve diğer büyük ideolojilere benzer şekilde hem bağlamı hem de izleyiciler üzerinden etkisi açısından sinemada da çok önemli bir yer edinmektedir. Komedi sadece en popüler eğlence biçimlerinden biri değil aynı zamanda sosyal ve kültürel yorumlar için bir araç, toplumdaki iyi ile kötünün bir yansıması ve bireylerin varoluşun zorluklarını kahkaha ile aktaran süreç olarak bilinmektedir.

Komedi filmlerinin uygulanabilir bir hikâye anlatımı aracı olarak kendini kanıtladığından beri en büyük hedeflerinden biri izleyicileri kahkahalarla eğlendirmek olarak kabul görmektedir. Sinema tarihi içindeki ilk komedi filmi Fransız Lumiere kardeşlerin 1895 yılında yaptığı ve dilimize “Sulayan Sulayıcı” olarak çevirisi yapılan “L'Arroseur Arrose”dir. 1985’te ilk halka açık gösterimi yapılan filmin konusunu bahçesini sulayan bir bahçıvan ve onun su hortumuna basarak şaka yapan bir çocuk oluşturmaktadır, film yaklaşık bir dakikadır.

Filmlerin ilk teknolojik sınırlamaları göz önüne alındığında, komedi türünün ilk sessiz filmler için ideal bir tür haline geldiği bilinmektedir. Çünkü bu ilk komedi filminden anlaşıldığı üzere görsel eylem ve fiziksel mizah yoluyla komedinin sinemaya başarıyla aktarıldığı görülmektedir. Türk sinemasındaki ilk komedi filmi ise 1917’de çekilmiştir, Hüseyin Şadi Karagözoğlu'nun yönetmenliğini yaptığı “Bican Efendi Vekilharç” ilk Türk komedi filmi olarak bilinmektedir. Bu filmin çok fazla ilgi görmesinden sonra 1921 yılında “Bican Efendi Mektep Hocası” ve yine aynı yıl içinde “Bican Efendi’nin Rüyası” filmlerinin de çekildiği bilinmektedir.

Komedinin film ve televizyondaki en şekillendirilebilir türlerden biri olduğu düşünülmektedir. Komedi, bir sahneyi seyirciye kullandığı dil ile rahatlıkla açıklayabilir, seyirciye bir karakterin ruh hali hakkında çok şey anlatabilir ve hatta uzun açıklamalar ve konuşmalar yerine basit bir mizahi unsur ile aktarabilmektedir. Seyirciye mesajı kolaylıkla ileten komedinin hazırlanması ve yapılması da bir hayli zordur, karakterler ve oyuncuların performanslarının son derece zor olduğu bilinmektedir.

3. DÜNYA SİNEMASINDA KOMEDİ

Dünya sinemasında komedinin neredeyse sessiz sinemayla birlikte başladığı düşünülmektedir. Komedi, sinemanın en eski ve en uzun ömürlü türü olarak bilinmektedir. Fransa'da Max Linder, Amerika'da yönetmen Mack Sennet, oyuncular C. Chaplin ve Buster Keaton'ın türe önemli katkılarının olduğu düşünülmektedir. Her ülkenin komedi anlayışı farklı ulusal özellikler göstermektedir (Özgüç, 2005).

Savruklama; güldürü filmlerinin en yalın en ilkel ve özellikle sinemanın ilk yıllarından sessiz sinemanın sonuna dek büyük bir gelişme gösteren çeşidi olarak bilinmektedir. Savruklama 16. yüzyılda İtalya'da ortaya çıkan "commedia dell'arte" adındaki güldürü çeşidine, İngiliz müzikhollerindeki pandomima geleneğine dayanır, ortaçağdaki fars geleneğinin izlerini de taşımaktadır. Commedia dell'arte'de oyuncular bir taslaktan yola çıkıp gülünç durumları, davranışları ve söyleşmeyi içlerine doğduğu gibi canlandırmışlardır. Fars'ın, günlük yaşamın gülünç olan, hoş giden durumlarını ortaya koyup, bu arada kovalama, sopalama, beklenmedik rastlaşma gibi bir dizi kalıplaşmış gülünç durumları kullandığı düşünülmektedir. İngiliz müzikhollerindeki pandomimanın da oyuncunun yaratma gücüne, oyun gücüne, özellikle mim gücüne dayanan çok hesaplı, çok ince bir güldürü çeşidi ortaya koyduğu bilinmektedir.

Vodvil; dolantı güldürüsü denilen çeşitte yer alır, özellikleri de çok çapraşık, iç içe geçmiş dolantılar dizisine dayanmasıdır. Kişiler bu dolantılara kendilerini kaptırarak birer kukla gibi davranmaktadırlar. Yanlış anlamalar, yanlışlarla sürüp giden bir noktada arapsaçına dönen durum sonunda mutlu bir çözüme ulaşmaktadır. Salon güldürüsü, bulvar güldürüsü ve hafif güldürü denilen çeşitlerin de gerçekte birer vodvil olduğu düşünülmektedir. Bunlar genellikle sinemaya çok kez bir tiyatro oyunundan aktarılır, bu yüzden de çok kez tiyatro uygulayımının etkisini, tiyatronun kokusunu taşımaktadır.

Amerikan güldürüsü; Bir yandan savruklamaya bir yandan da vodvile dayanmaktadır. Ayrıca töre güldürüsüne de yer verebilir, kimi zaman da toplumsal yergiye kadar uzanmaktadır. Böylelikle Amerikan güldürüsü gerçekte değişik güldürü çeşitlerini kendinde toplamaktadır. Amerikan güldürüsünün temel özellikleri; yer yer gülütlerle, esprilerle bezenmiş hafif bir konu, zaman zaman duygusal ve ağır görünçlülüklemelere de yer veren hızlı bir tartım, canlı bir oyun, çoğunlukla tiyatrodakini andıran bir görünçlülükleme, zaman zaman yergili anlatımı, yapmacık bir iyimserlik ve her şeyi tatlıya bağlamak eğilimi şekilde sıralanabilmektedir. Vodvil gibi Amerikan

güldürüsü de genellikle tiyatro yapıtlarından uyarlanmadır, bundan dolayı tiyatro uygulayımının etkisine ve tiyatro kokusuna burada da rastlanmaktadır. Yine vodvillerde olduğu gibi Amerikan güldürüsünde de söyleşme, özellikle esprili tiyatro özelliği taşıyarak çok fazla yer tutmaktadır.

Müzikli güldürü, operet; müzikli güldürünün bir bakıma müzikli film türü içinde ele alınması gerekmektedir. Fakat yapısı, kuruluşu bakımından Amerikan güldürüsüne çok benzer, hemen hemen Amerikan güldürüsünün müziklendirilmiş çeşidi olarak bilinmektedir. Yine müzikli film türü içinde yer alabilecek operetlerin de sinemada çok kez müzikli güldürü özelliğiyle işlendiği bilinmektedir.

İngiliz güldürüsü; güldürü filminin bu çeşidi özellikle ikinci Dünya Savaşı'ndan sonra İngiltere'de büyük bir gelişme göstermiş ve kendine özgü nitelikleri olan bir film çeşidi olarak ortaya çıktığı bilinmektedir. İngiliz güldürüsü, hangi yönden bakılırsa bakılsın inanılmayacak, alışılmadık, saçma gibi görünen bir durumu, olayı çıkış noktası olarak almaya, sonra bunun yol açtığı sonuçları büyük bir ağırbaşlılık, soğukkanlı bir gülmeceyle işlemeye dayanmaktadır. Ayrıca gelenek ve göreneklerin eleştirilmesi, toplumsal yergi, kişilerin ruhsalimsel çözümlemesi de ihmal edilmemektedir. İngiliz güldürüsünde ölümlerle, ölüm olaylarıyla bol bol gülmece yapılması en büyük özelliklerden birisidir, güldürü gibi İngiliz güldürüsü de büyük oyun gücü gerektirmektedir.

4. TÜRK SİNEMASINDA KOMEDİ

Osmanlı'da sinemaya olan ilginin 19. yüzyıl sonlarında özellikle saray ve çevresi tarafından oluştuğu bilinmektedir. Cumhuriyet'in kuruluşunun ardından da bu ilgi devam etmiş, hem devlet hem de ordu sinemayı desteklemişlerdir (Çağan, 2009: 5). Türkiye'de sinemanın gelişmesiyle, özellikle komedi sinemasına ağırlık verilmesi ile birlikte komedi türünün ülke sinemasının kurtarılmasında çok önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir.

Türkiye'de güldürü sanatı uzun yıllardır devam etmektedir. Türk sinemasında komedi ve melodram türü diğer komedi türlerinden çok daha fazla görülmektedir. Bir toplumun sanat anlayışının o toplumdaki türlerin meydana gelmesinde son derece etkili olduğu bilinmektedir. Türk sinemasında Western film esintilerinden bahsetmek çok fazla mümkün olmazken güldürü ve melodram fazlasıyla görülmektedir (Özkoçak, 2015).

Türk sinemasında konulu filme ilk adım atan kişi Sigmund Weinberg olarak bilinmektedir. İlk sinema salonu olan Pathe'yi 1908'de Tepebaşı'nda açmış ve 1915'te Enver Paşa tarafından kurulan Merkez Ordu Sinema Dairesi'nde üst kadroda görevlendirilerek ilk Türk sinemacılarından Fuat Uzkınay ile ortak çalışmalarda bulunmuştur (Evren, 2014). Türk sinemasındaki ilk komedi filmi ise 1917'de çekilmiştir, Hüseyin Şadi Karagözoğlu'nun yönetmenliğini yaptığı "Bican Efendi Vekilharç" ilk Türk komedi filmi olarak bilinmektedir. Bu filmin çok fazla ilgi görmesinden sonra 1921 yılında "Bican Efendi Mektep Hocası" ve yine aynı yıl içinde "Bican Efendinin Rüyası" filmlerinin çekildiği de bilinmektedir.

4.1. 2000 ÖNCESİ TÜRK KOMEDİ SINEMASI

Sinema sanatının Osmanlı Devleti'nde Avrupa'dan çok daha farklı gelişim gösterdiği düşünülmektedir. Sinemanın 1910'lu yıllara kadar İstanbul'da kültürlü ve zengin insanların, Avrupa'da ise kültürel ve ekonomik seviyesi düşük insanların eğlencesi olduğu bilinmektedir. İslam dininde resim sanatına yasak getirilmesi sinema sanatının da dışlanmasına neden olmuştur, buradaki çelişki yok olmaya yaklaşan imparatorluğun batılılaşma hareketine eğilim olarak açıklanabilmektedir. Zamanla İstanbul'da sinema salonlarına ilgi artmış ve sinema salonları insanların sık ziyaret ettiği mekanlar haline gelmiştir. İstanbul'da ilk film gösteriminin Fuat Uzkınay tarafından 1914'te çekilen "Ayastefanos'taki Rus Abidesinin Yıkılışı" olduğu konusunda tartışmalar devam etmektedir. İlk dönemdeki filmlerde ordu etkili olmuştur ve çoğunlukla belgesel türünde filmler çekildiği bilinmektedir (Karademir, 2015: 43).

Komedinin Türk sinemasındaki temeli çoğunlukla geleneksel Türk tiyatrosundan gelmektedir. Altmışlı yıllara kadar çengi-köçekten, Hacivat ile Karagöz'den, orta oyunundan ve meddahtan oluşan seyirlik oyunlar Türk sinemasındaki güldürünün kaynağını oluşturmaktadır. Aynı zamanda Keloğlan ve Nasrettin Hoca gibi masal kahramanları da Türk güldürü sinemasına gerek tip gerekse mizah bakımından önemli katkı sağlamışlardır (Evren, 2014).

Türk toplumunun mizah anlayışını görebilmek için meddah, ortaoyunu, Karagöz ve kukla oyunlarına bakmak gerekmektedir. İbiş ve İhtiyar kukla oyunlarında Karagöz ve Hacivat ya da Kavuklu ile Pişekar'ın birbirine benzerlikleri dikkat çekmektedir. İbiş, kurnaz, hazır cevap bir karakterdir ve kullandığı dil kabadır, İbiş ihtiyarın uşağıdır, dağınık ve püsküllü bir fes takmaktadır. İbiş'in rolü birçok oyunda sevgilileri birleştiren

kişi olarak aktarılmaktadır. Birçok anlama gelebilecek deyimler ve açık seçik sözler kullanması ile bilinen İbiş, oyunun sonunda hizmetçi kız ile evlenmektedir (Arslantepe, 2010: 2-9).

İlk dönem Türk komedi sinemasına baktığımızda temelini genellikle kaba güldürü ve doğaçlama komedi yapımları oluşturmaktadır. Sinemanın Türkiye'ye gelişinden itibaren komedi alanında da çalışmalar yapıldığı bilinmektedir. Türkiye'de ilk komedi filmlerinin temelini, "Bican Efendi Vekilharç", "Fahri Bey Makarna Tenceresinde", "Himmet Ağa'nın İzdivacı" ve "Leblebici Horhor" gibi önemli komedi filmleri oluşturmaktadır.

Türk komedi sinemasındaki ilk dönemin hemen ardından Muhsin Ertuğrul döneminde komedi döneminin başladığı bilinmektedir. Muhsin Ertuğrul, sinema alanındaki çalışmalarının haricinde Türk tiyatrosunun da kurucusudur. Muhsin Ertuğrul'un tiyatro kökenli olması ve sinemada da tiyatrodan izler barındırması nedeni ile bu dönem Tiyatrocular Dönemi olarak da adlandırılmaktadır. Bu dönemde "Cici Berber" ve "Karım Beni Aldatırsa" gibi filmler dikkat çekmektedir.

Muhsin Ertuğrul döneminden sonra Türk komedi sinemasında geçiş dönemi etkili olmuş, bu dönem Muhsin Ertuğrul'dan etkilenen ve sinemayı tiyatrodan ayırt etmeyi hedefleyen yönetmenlerin dönemi olarak da bilinmektedir. Dönemde ön plana çıkan en önemli güldürü öncüleri Nasrettin Hoca ve Keloğlan olarak bilinmektedir. Bu dönemde "Dümbüllü Macera Peşinde", "Keloğlan", "Keloğlan'la Can Kız", "Keloğlan İş Başında" ve "Ben Bir Garip Keloğlanım" gibi önemli eserlerin türk sinemasına kazandırıldığı bilinmektedir.

Geçiş döneminin hemen ardından Türk komedi sinemasında, sinemacılar dönemi etkili olmuştur, Lütfi Ömer Akad, Atıf Yılmaz, Kemal Sunal, Şener Şen, Zeki Alasya ve Metin Akpınar'ın bu döneme damga vurduğu düşünülmektedir. Bu dönemde güldürü konuları olarak genellikle yanlış anlaşılmalara, modernlik, kimlik değişimleri ve birbirlerinden farklı kişilerin arasında gelişen komik durumlar olarak bilinmektedir. "Lüküs Hayat", "Edi ile Būdū", "Memiş ile İbiş", "Anaforcular Kralı" ve "İki Kafadar Deliler Pansiyonunda" filmleri dönemin önemli yapımlarındandır.

Sinemacılar döneminden sonra Türk komedi sinemasında 70'ler, 80'ler dönemine geçiş söz konusudur. Ertem Eğilmez tarafından yaratılan Arzu Film ekolünün bu dönemde çok önemli işler yaparak Türk sinemasına büyük katkılarda bulunduğu

düşünülmektedir. Ertem Eğilmez'in bu dönemde ülke sinemasına Kemal Sunal, Halit Akçatepe, Şener Şen, İlyas Salman ve Adile Naşit gibi önemli isimleri kazandırdığı bilinmektedir. Bu döneme “Hababam Sınıfı” serisi, “Köyden İndim Şehire”, “İnek Şaban”, “Tosun Paşa” ve “Kapıcılar Kralı” gibi birçok yapımın damga vurduğu görülmektedir.

Türk komedi sinemasında 70'ler, 80'lerden sonra 1990'larda Türk komedi sineması dönemine geçiş yapılmaktadır. 1990'lı yılların başlangıcı, Türk sineması tarihinde neredeyse üretimin hiç olmadığı zamanlar olarak bilinmektedir. Maddi açıdan zor duruma düşen yönetmenler film çekmekte çok büyük zorluklar yaşamışlardır. 1990'lı yılların sonuna doğru Cem Yılmaz'ın “Her Şey Çok Güzel Olacak” adındaki komedi filminin izleyiciler tarafından büyük ilgi görmesi ve Türk komedi sinemasının tekrar yükselişe geçebileceğinin ilk sinyali veren çok önemli bir yapım olarak kabul edilmektedir. Bu dönemde, “Eşkîya” ve “Kahpe Bizans” gibi önemli yapımlar da etkili olmuşlardır.

Türk sinemasında komedi dönemlere ayrıldığında, İlk Dönem Türk Komedi Sineması (1919-1922), Muhsin Ertuğrul Döneminde Komedi (1922-1939), Geçiş Döneminde Komedi (1939-1952), Sinemacılar Döneminde Komedi (1952-1963), Türk Komedi Sinemasında 70'ler, 80'ler, 1990'larda Türk Sinemasında Komedi ve 2000 Sonrası Türk Komedi Sineması olarak yedi dönemden oluşmaktadır.

4.1.1. İlk Dönem Türk Komedi Sineması (1919-1922)

Türk sinemasının ilk güldürü filmlerinin doğaçlama ve kaba güldürü odaklı çekildiği bilinmektedir. Fransız Pathe şirketi adına Türkiye'ye gelen Sigmund Weinberg'in 1916 yılında “Himmet Ağa'nın İzdivacı”nın çekimlerine başlayıp, 1918'de Fuat Uzkınay'ın filmi tamamladığı bilinmektedir. Bu film ve çekimi yarım kalan “Leblebici Horhor Ağa” sinemamızın ilk güldürü denemeleridir (Şahinalp, 2010: 79).

İsmet Fahri Gülünç'ün 1919 yılında “Fahri Bey Makarna Tenceresinde” isimli filmi ile Türk sinema tarihine ilk komedi filmini kazandırdığı bilinmektedir. Himmet Ağa'nın İzdivacı, Moliere'in “Zor Nikâh” uyarlamasıdır. Başlangıç yıllarında tipleme olarak İsmet Fahri Gülünç ve Sadi Fikret Karagözoğlu önemli bir yer tutmaktadır. İsmet Fahri, Kayserili tiplemesi, Sadi Fikret ise Bican Efendi tiplmeleri ile ön plana çıkmaktadır. Muhsin Ertuğrul'un sahne oyunlarından sinemaya uyarladığı “Leblebici

Horhor”, “Ayronoz Kadısı”, “Bir Kavuk Devrildi” ve “Kıvırcık Paşa” güldürü türüne giren filmler olarak bilinmektedir (Özgüç, 2005).

“Binnaz (Ahmet Fehim, 1919)”, “Bican Efendi Vekilharç (Şadi Fikret Karagözoğlu, 1921)” ve “Himmet Ağa’nın İzdivacı (1916)” gibi filmler işgali protesto etmek yerine güldürü türüne dayanmışlardır. Savaş sıralarında alınan bu tavır sinemamızda topluma yön vermeme, kendi içine dönme ve topluma sırt çevirme geleneğinin başlangıcı olduğu söylenebilmektedir (Uluyağcı, 1996: 89-95).

4.1.2. Muhsin Ertuğrul Döneminde Komedi (1922-1939)

Muhsin Ertuğrul yeni Türk tiyatrosunun kurucusudur. Bazı kesimler Ertuğrul’un tiyatroculuktan hiç kurtulamadığını, hem Türk sineması hem de farklı ülkelerin sinema kültürünü özümseyemediğini savunmaktadırlar. Filmlerinde birlikte çalıştığı ekip arkadaşlarının da tiyatro kökenli olmasının dezavantajı ile tüm filmlerinin “tiyatro filmi” olduğu düşünülmektedir. Türk sinemasında “Tiyatrocular Dönemi” olarak bilinen dönem “Muhsin Ertuğrul Dönemi” olarak da adlandırılmaktadır.

Muhsin Ertuğrul Türk sinemasında on yedi yıl boyunca çalışma yürüten tek adam olarak bilinmektedir. Bu durum Türk sineması için olumsuz bir anlam ifade etmektedir. Muhsin Ertuğrul filmlerinin çoğu yabancı kaynaklıdır, Fransız sineması, Alman sineması ve devrime dayalı Rus sineması üzerinden şekillenmişlerdir (Özön, 2013).

Sigmund Weinberg’in tamamlayamadığı “Leblebici Horhor” filmini Muhsin Ertuğrul, Kemal Film adına 1923’te tamamlamıştır. Müzikal komedide “Cici Berber” filmini ise 1933 yılında çektiği bilinmektedir. Otuzlu yılların başlarında tiyatrodan ve sinemada başlayan operet sevdası Muhsin Ertuğrul’u müzikal komediye yeniden yöneltmektedir. Ertuğrul’un Fransız vodvillerinden ilham alan “Karım Beni Aldatırsa” filmini de 1933 yılında tamamladığı bilinmektedir.

4.1.3. Geçiş Döneminde Komedi (1939-1952)

1939 “Tiyatrocular Dönemi”nin sonu ile, 1952 “Sinemacılar Dönemi”nin arasındaki dönem Geçiş Dönemi olarak bilinmektedir. Savaşa girilmemesine rağmen bu dönemde savaşın etkilerinin yeterince hissedildiği düşünülmektedir. Savaştan önce hem Amerikan hem de Avrupa filmleri ülkeye gelirken savaşla birlikte bu filmlerin Mısır üzerinden getirildiği bilinmektedir. Bu durumdan dolayı Amerikan filmleriyle birlikte

Mısır filmleri de ülkeye gelmeye başlamıştır. Geçiş Dönemi, Muhsin Ertuğrul'dan etkilenen ve sinemayı tiyatrodan ayırt etmeyi hedefleyen yönetmenlerin dönemi olarak da bilinmektedir.

Bu dönemde güldürü türü çok fazla ilgi görmemiştir, diğer ülkelerden esinlenmek yerine geleneksel Türk tiyatrosundan daha fazla esinlenme söz konusudur. Dönemde ön plana çıkan en önemli güldürü öncüleri Nasrettin Hoca ve Keloğlan olarak bilinmektedir. Günümüzde bile Türk sinema tarihi hakkında insanların fazla bilgisi olmamasında rağmen Nasrettin Hoca ve Keloğlan'ı neredeyse herkes bilmektedir. Bu eserlerin popülaritesi günümüzde bile devam ettiği için döneme katkılarının çok önemli olduğu düşünülmektedir.

Yönetmenliği Şadan Kamil tarafından yapılan “Dümbüllü Macera Peşinde (1948)” filmi ile başlayan Dümbüllü'nün, daha sonrasında komedi türünde filmlerin çoğalmasını sağladığı düşünülmektedir. Bu filmle birlikte yine 1948 yılında Vedat Örfi Bengü tarafından “Keloğlan” filmi çekilmiştir. Metin Erksan bu filmin devamı olarak 1967'de dizi film olarak “Keloğlan'la Can Kız” filmini çekmiştir. 1975'te seks filmlerinin revaçta olduğu dönemde Nuri Ergün tarafından “Keloğlan İş Başında” filmi çekilmiş, Keloğlan bu filmde padişahın kızının peşinden koşmuştur. Süreyya Duru'nun 1976'da çektiği “Ben Bir Garip Keloğlanım” filmi ile Keloğlan serisini devam ettirdiği bilinmektedir (Evren, 2014).

4.1.4. Sinemacılar Döneminde Komedi (1952-1963)

Sinemacılar dönemi sektörleşmenin oluşmaya başladığı, film üretimlerinin artmaya başladığı bir dönem olarak bilinmektedir. Döneme öncülük eden Lütfi Ömer Akad “Lüküs Hayat” (1950) filmini Cemal Reşit Rey tarafından yazılan “Lüküs Hayat” operetinden uyarlayarak doğu-batı arasındaki çatışmayı güldürü unsurlarıyla anlatmaktadır. Bu dönemde güldürü konuları olarak genellikle yanlış anlaşılmalara, modernlik, kimlik değişimleri ve birbirlerinden farklı kişilerin arasında gelişen komik durumlar olarak bilinmektedir.

Sinemacılar dönemine yön veren güldürü türü “ikili güldürü”dür. Bu dönemde özellikle Kemal Sunal, Şener Şen, Zeki Alasya ve Metin Akpınar filmlerinin türün evrelerini oluşturduğu düşünülmektedir. 1952'de Şadan Kamil tarafından yapılan “Edi ile Bıldı” filmi çekilir, filmin beğenilmesinden sonra yine 1952'de “Edi ile Bıldı Tiyatrocu” filmi çekilmiştir. Bu yıl içerisinde Çetin Karamanbey tarafından çekilen

“Memiş ile İbiş Anaforçular Kralı” ve Atıf Yılmaz tarafından “İki Kafadar Deliler Pansiyonunda” filmleri de önemlidir (Evren, 2014).

1959 yılından 1971 yılına kadar Feridun Karakaya tarafından canlandırılan “Cılalı İbo” karakterinin güldürü türünde önemli bir yer edindiği bilinmektedir. Argo ve küfür konusunda ağırlıklı olarak Aram Gülyüz tarafından 1963’de “Temem Bilakis” ve 1964’de “Abidik Gubidik” filmleri çekilmiştir. Sadri Alışık’ın yarattığı ve yönetmenliğini Hulki Saner’in yaptığı 1964 yapımı “Turist Ömer” filminin dışarıya göç zamanında yapılan en önemli film olduğu düşünülmektedir.

4.1.5. Türk Komedi Sinemasında 70’ler, 80’ler

Ertem Eğilmez tarafından yaratılan Arzu Film ekolünün bu dönemde çok önemli işler yaptığı ve Türk sinemasına büyük katkılarda bulunduğu düşünülmektedir. Eğilmez, güldürülerinde birden çok ünlü komedyene yer vermiş ve toplumsal olayları daha çok ele almıştır, ünlü oyuncular kullanmaktan ziyade kendi yarattığı ve ünlü yaptığı bir çok isim de vardır. Bunlardan en önemlileri; Kemal Sunal, Halit Akçatepe, Şener Şen, İlyas Salman ve Adile Naşit olarak bilinmektedir.

Ertem Eğilmez, komedi sinemasına kattığı ve uzun yıllar popülaritesini kaybetmeyen “Hababam Sınıfı” serisiyle büyük bir atılım yapmıştır. İlk film olan “Hababam Sınıfı”nı 1975’de çeken Eğilmez, filmin gördüğü ilgi ve başarısının ardından “Hababam Sınıfı Sınıfta Kaldı”, “Hababam Sınıfı Uyanıyor”, “Hababam Sınıfı Tatilde” ve “Hababam Sınıfı Güle Güle” filmlerini çekmiştir. Kalabalık oyuncu kadrosuna sahip olan bu serinin gündelik konuları ele alarak kendine has bir komedi anlayışı olduğu düşünülmektedir.

Hababam Sınıfı serisindeki karakterlerden en önemlisi “İnek Şaban” rolü ile Kemal Sunal’dır. Sunal, Türk sinema tarihinde komedi film oyuncusu olarak parlayıp halkın her kesiminde fazlasıyla saygı gören büyük bir oyuncu ve yıldız olarak bilinmektedir. Eğilmez, filmlerindeki kahraman bir kişiyi değil birden fazla kişiyi anlatan kavramdır. Genellikle salak görünüp ama aslında çok zeki olması Kemal Sunal’ın tiplemesinin en önemli ve göze çarpan özelliğidir (Özgüç, 1993).

Kemal Sunal filmlerini beş dönem olarak incelenirse ilki, 1972-1974 arasında salon filmlerinde yan rollerde çıktığı dönemdir. Filmlerden bazıları; “Tatlı Dillim”, “Köyden İndim Şehire” ve “Güllü Geliyor Güllü”dür. İkinci dönem filmleri ise 1974’te başrolde oynadığı ağanın kızını dağa kaçırdığı eşkıya rolündeki “Salako” ve “Salak

Milyoner” filmleridir. Üçüncü dönem, 1975-1977 arasında çekilen “Hababam Sınıfı” film serisidir. Dördüncü dönemde, 1977-1985 arasındaki Şaban tiptemesinin doğduğu, “Şabanoğlu Şaban”, “İnek Şaban”, “Yüz Numaralı Adam” ve “Bekçiler Kralı” gibi toplam on yedi filmde rol aldığı bilinmektedir. Beşinci dönem, 1986-1990 arasında dramın komediyi geride bıraktığı, genellikle toplumsal konuların güldürü türünde işlendiği “Davacı”, “Yoksul”, “Düttürü Dünya” ve “Garip” gibi toplam on filmde rol alır. Ayrıca bu dönemlerden ayrı olarak “Hanzo” (1975), “Tosun Paşa” (1976), “Süt Kardeşler” (1976), “Kapıcılar Kralı” (1976), “Çöpçüler Kralı” (1977), “Kibar Feyzo” (1978), “Zübük” (1980), “Devlet Kuşu” (1980), “Davaro” (1981) ve “Polizai” (1988) gibi birçok filmde rol aldığı da bilinmektedir (Evren, 2014).

4.1.6. 1990’larda Türk Sinemasında Komedi

1990’lı yılların başlangıcı Türk sineması tarihinde neredeyse üretimin hiç olmadığı zamanlar olarak bilinmektedir. Bu duraklama dönemi komedi türünde de etkili olmuştur, bu dönemde içerik olarak elle tutulur hiçbir film çekilmediği düşünülmektedir. Bu dönemde terör ve ekonomik sorunlar ülkede tamamen bir duraklamaya, özellikle de sanat alanında üretimin neredeyse durmasına sebep olmuştur. Maddi açıdan zor duruma düşen yönetmenler film çekmekte çok büyük zorluklar yaşamışlardır. 1996’da Yavuz Turgul’un çektiği “Eşkîya” filminin gişede yaşadığı başarı Türk sineması için tekrar umut olarak görülmektedir.

Yeniliklerle birlikte devam eden süreçte komedi sineması, anlık espriler üzerinden devam eden yeni bir hal almaktadır. 1990’lı yılların sonuna doğru Cem Yılmaz’ın “Her Şey Çok Güzel Olacak” adındaki komedi filmi izleyiciler tarafından büyük ilgi gördüğü için Türk komedi sinemasının tekrar yükselişe geçebileceğinin ilk sinyalini veren çok önemli bir yapım olduğu düşünülmektedir.

1998 yılında çekilen, yönetmenliğini Ömer Vargı’nın yaptığı “Her Şey Çok Güzel Olacak” ve 1999’da Gani Müjde’nin çektiği “Kahpe Bizans” komedi filmlerinin çıkış yapmasını sağlamış ve ilerleyen zamanlarda yapılacak olan filmler için altyapı oluşturmuşlardır. Absürt komedi türü bu filmlerle seyirci tarafından da beğenilerek türün devamı için büyük önem kazanmışlardır (Arslantepe, 2010: 2-9).

4.2. 2000 SONRASI TÜRK KOMEDİ SİNEMASI

2000’li yılların başında Türk komedi sineması tarihine bakıldığında düşündürmekten daha çok sadece güldürmeye ve gişe hasılatına önem veren yapımlar ortaya çıktığı görülmektedir. Daha önceki dönemlerdeki sistem eleştirisinin olduğu, düşündüren filmlerin yerine basit esprilerin yapıldığı, bolca argo kullanılan, üzerine pek fazla düşünülmemiş filmler yapılmıştır. Bu dönemde artık komedi sinemasında; korku komedi, romantik komedi, macera komedi, dram komedi, bilimkurgu komedi ve gençlik komedisi gibi alt türlerin gelişmeye başladığı bilinmektedir.

2000 Sonrası Türk komedi sinemasında ön plana çıkan en önemli film türleri, Ana akım komedi türü filmler ve Bağımsız komedi türü filmler olarak ikiye ayrılmaktadır. Ana akım komedi türü filmlerin günümüzde en çok ilgi gören tür olduğunu düşünülmektedir. Neredeyse mümkün olan tüm prodüksiyon ve teknik imkanların kullanıldığı bu filmler yüksek bütçelerle çekilmektedir. Yüksek gişe ve izlenme başarısı yakalayan bu filmler halkın her kesimine hitap etmektedir. Ana akım komedi filmlerinde konular genellikle güncel olaylarla alakalı ve insanların ilgisini çekebilecek türdedirler.

Ana akım komedi filmlerinde 2000 yılından sonraki süreçte komedi filmi üretimi çoğunlukla argo konuşmalar ve kaba davranışlara dayandırılmaktadır. Komedi türü, olayların ve durumların gülünç yönlerini ele almayı hedeflemektedir, bu dönemde bu tanımın biraz dışına çıkıp argo ve kaba davranışlar daha çok ön planda tutulmuştur. Bu duruma en büyük örneğin Togan Gökbakar’ın yönetmenliğini yaptığı Şahan Gökbakar’ın tiptemesi olan “Recep İvedik” serisi olduğu düşünülmektedir. Recep İvedik serisi ilk vizyona girdiği 2008 yılından bu yana tüm filmlerinde çok yüksek gişe yaptığı bilinmektedir. Bu seride çok fazla argo ve kaba hareketlerin olması halkın bir kısmı tarafından çok fazla eleştirilse de devam filmlerinin gişedeki başarısı devam etmektedir.

Ana akım komedi filmlerine bir diğer örnek de Cem Yılmaz filmleri olarak gösterilebilmektedir. Cem Yılmaz filmlerinde çok fazla olmamakla birlikte kaba davranışlar ve argo yer yer görülmektedir. Bu filmlerde sadece güldürmek için kullanılan komedi unsurlarından kaba davranış ve argo yerini göndermeler ve Türk toplumunun kültür yapısına atıfta bulunan esprilere bırakmaktadır.

Cem Yılmaz filmlerinde sadece güldürmekle yetinmeyip alt metinlerinde birçok şaka ve göndermeye yer vermektedir. Cem Yılmaz filmlerinin neredeyse hepsinde Türk komedi sineması ve dünya sinemasına birçok gönderme yapıldığı görülmektedir. Şahan Gökbakar'ın tiplemesi olan "Recep İvedik" serisinde filmlerin senaryoları genellikle birbirlerine yakın konular içermekle birlikte güldürme unsuru olarak argo ve kaba hareketler kullandığı görülmektedir. Cem Yılmaz filmlerinin senaryolarına bakıldığında genellikle birbirinden çok farklı konular işlendiği görülmektedir.

Örneğin, Cem Yılmaz'ın G.O.R.A. filmi uzayda geçmektedir ve bilim kurgu türüyle alay etmesi söz konusudur. Diğer bir filmi A.R.O.G ise yontma taş devrinde geçmektedir. Nitekim bu filmlerin ardından 2010 yılında vizyona giren Yahşi Batı filmi ise Türk sinemasında komedi western türünde çekilen nadir filmlerden olmuştur. 2018 yılında vizyona giren Arif V 216 filminde ise uzaydan gelen bir robotun insan olma çabaları aktarılmaktadır. Konu, senaryo ve prodüksiyon anlamında bu filmler komedi ve absürt komedi türündeki diğer filmlerden ayrılmaktadır. Bu filmler Türk komedi sineması ve absürt komedi türüne yeni bir boyut kazandırdığı düşünülmektedir.

Çöteli'ye göre komedi temelinde iki unsur barındırmaktadır; seyircinin gülme ve eğlence ihtiyacını kitlesine uygun hale getirerek tatmin etmek ve diğeri; yapılan komedik unsurun alt metinleri ile eleştiri yapmaktır (Çöteli, 2016: 263-291). Cem Yılmaz filmlerine baktığımızda bu iki unsuru da fazlasıyla görmek söz konusudur. Özellikle Yılmaz'ın tüm senaryolarında mizahi unsurları oluşturan sahnelerde alt metinlerinde özenle yerleştirildiği görülmektedir.

2000 Sonrası Türk komedi sinemasında ön plana çıkan en önemli film türlerinden diğeri ise bağımsız komedi türü filmlerdir. Aslında bağımsız sinema bir film türü değil, bir yapım şekli olarak bilinmektedir. Ekonomik bağımsızlıktan ziyade yapımcı bağımsızlığının da olduğu yapımlardır. Bağımsız filmlerde yönetmenin herhangi bir yapımcı baskısı olmadan özgürce sanatını icra ettiği yapım olduğu bilinmektedir.

Bağımsız filmlerde yönetmen genellikle yapımcı, kurgucu, görüntü yönetmeni ya da sanat yönetmeninin yaptığı işleri tek başına üstlenebilmektedir. Yüksek bütçeler ve büyük stüdyolarda üretilen mevcut sinema üretim sisteminin dışına çıkarak sinema ve film yapımına yeni bir boyut kazandırıldığı düşünülmektedir (Erbalaban, 2015: 266-280).

Bağımsız komedi filmlerinde Türkiye’de çok fazla üretim söz konusu değildir, bu türde film yapan en önemli yönetmenlerden birisi Onur Ünlü’dür. Ünlü’nün filmleri ana akım komedi türündeki filmler kadar izlenmese de genel olarak başarılı ve belirli bir kitle için çok önemli filmler olduğu düşünülmektedir. Onur Ünlü, absürt komedi ve kara komedi unsurlarını filmlerinde fazlasıyla kullanmaktadır. Ünlü’nün filmlerinde genellikle tezat durumlar oluşturan komedi unsurları kullandığı görülmektedir.

2000 sonrası Türk sineması komedi filmlerinde çoğunlukla güldürme unsuru olarak argo ve bel altı esprilerin fazlasıyla kullanıldığı görülmektedir. Bunun haricinde, yanlış anlaşılmalara, saf kişi tiplerine, şive komedilerine, iki anlamlı sözcükler, dünya sinemasıyla alay etmek, Türk kültürüne ait değerler ve tezat durumların oluşturulmasının güldürme unsuru olarak kullanıldığı düşünülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK SİNEMASINDA KOMEDİ TÜRLERİ VE 2000 SONRASI TÜRK SİNEMASINDA KOMEDİ

2000’li yılların başında Türk komedi sineması tarihine bakıldığında düşündürmekten daha çok sadece güldürmeye ve gişe hasılatına önem veren yapımların ortaya çıktığı düşünülmektedir. Daha önceki dönemlerde sistem eleştirisinin olduğu, düşündüren filmlerin yerine basit esprilerin yapıldığı, bolca argo kullanılan, üzerine pek fazla düşünülmemiş filmlerin yapıldığı düşünülmektedir.

2000 sonrası Türk komedi sinemasında Cem Yılmaz ve Şahan Gökçek filmleri birbirinden çok farklı tarzlarda olsa da en çok ilgi gören yapımlar olmuştur. Cem Yılmaz, filmlerinde sadece güldürmekle yetinmeyip alt metinlerinde birçok şaka ve göndermeye yer vermektedir. Cem Yılmaz filmlerinin neredeyse hepsinde Türk komedi sineması ve dünya sinemasına birçok gönderme yapıldığı görülmektedir.

1. TÜRK SİNEMASINDA KOMEDİ TÜRLERİ VE ÖZELLİKLERİ

Osmanlı Devleti’nde sinema sanatına olan ilginin ilk olarak 19. yüzyıl sonlarından itibaren saray ve çevrelerinde başladığı bilinmektedir. Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasından sonra da sinemaya olan ilginin aynı şekilde devam ettiği, gelişmesi için ise hem devletin hem de ordunun destek olduğu görülmektedir (Çağan, 2009: 5). Türkiye’de komedi türü, sinemanın gelişmesiyle birlikte izleyicilerin dikkatini hep üzerinde tutmaya devam ederek sinemanın gelişmesinde büyük katkı sağladığı düşünülmektedir.

Komedi türü, neredeyse sinemanın Türk topraklarına gelmesinden itibaren varlığını sürdürmektedir. Türk sinemasında komedi türü diğer film türlerine göre çok daha fazla görülmektedir. Türk sinemasında komedi türleri şu şekilde ifade edilebilmektedir; Traji Komedi, Aksiyon Komedi, Korku Komedi, Kara Komedi (Kara Mizah), Romantik Komedi ve Absürt Komedi.

1.1. TRAJİ KOMEDİ

Trajedi, kahraman bir bireyin karşılaştığı veya neden olduğu üzücü ya da korkunç olayları ciddi bir biçimde ele alan drama dalı olarak bilinmektedir. Traji komedi ise trajedi ve komedinin birleştirilmesiyle ortaya çıkmış bir tür olmakla birlikte kurgusal eserlerde kullanılan bir edebi araçtır. Traji komedi, hem trajedi hem de komedi

içermektedir. Çoğunlukla traji komedideki karakterler abartılı bir dizi talihsiz olaydan sonra mutlu bir sona ulaşabilmektedir. Traji komedide, kahramanlar başlarına gelen en üzücü olayları ve durumları gülerek ele alır, güldürmenin ötesinde izleyiciye mesaj verme özelliği taşımaktadır.

Traji komedinin temel amacı, her iki modun da belki de aynı anda bir arada var olabileceği gerçeği olarak düşünülmektedir. Bu nedenle her iki yönün iç içe geçmesi izleyiciye hem komik hem de trajik bir yaşam görüşü sunmaktadır. Traji komedi esas olarak drama ve tiyatrodaki kullanılmaktadır. Trajik oyunların sadece kahramanlara odaklandığı, komik oyunların ise odak ve endişeden yoksun olmasından dolayı bu iki kategori arasında kalan oyunların geliştirildiği bilinmektedir.

Traji komedi türündeki filmlere, “Organize İşler (Yılmaz Erdoğan, 2005)”, “Hokkabaz (Cem Yılmaz, Ali Taner Baltacı, 2006)”, “Dondurmam Gaymak (Yüksel Aksu, 2005)”, “Vizontele (Yılmaz Erdoğan, Ömer Faruk Sorak, 2001)”, “Vizontele Tuuba (Yılmaz Erdoğan, 2004)” ve “Pardon (Mert Baykal, 2005)” örnek olarak verilebilmektedir.

1.2. AKSİYON KOMEDİ

Aksiyon filmi, bir veya daha fazla kahramanın tipik olarak fiziksel başarılar, genişletilmiş dövüş sahneleri, şiddet ve çılgınca kovalamacaları içeren bir dizi zorluğa itildiği film türü olarak bilinmektedir. Aksiyon filmleri hayatı tehdit eden durumları, bir kötü adamı veya genellikle kahraman için zaferle sonuçlanan bir arayışı içeren inanılmaz olasılıklara karşı mücadele eden becerikli bir karaktere sahip olma eğilimindedirler.

Aksiyon komedi, genellikle uyumsuz ortaklara veya çiftlere dayanan aksiyon ve komedi türlerinin birleşmesiyle ortaya çıkmış bir alt tür olarak bilinmektedir. Bilinen aksiyon filmlerindeki kadar aksiyon sahnesi yer almaz, komedi unsurları belirli ana karakterler üzerinden izleyiciye aktarılmaktadır. Aksiyon komedi alt türünün 1980'lerde ve 1990'larda “Lethal Weapon” film serisinin popüleritesiyle yeniden canlandığı düşünülmektedir.

Aksiyon komedi türüne, “Ali Baba ve 7 Cüceler (Cem Yılmaz, 2015)”, “Cinayet Süsü (Ali Atay, 2019)”, “Ölümlü Dünya (Ali Atay, 2018)”, “Kolpaçino (Atıl İnaç, 2009)”, “İtirazım Var (Onur Ünlü, 2014)”, “Türkler Çıldırılmış Olmalı (Murat Aslan,

2009)), “Hırsız Var (Oğuzhan Tercan, 2005)” ve “Maskeli Beşler İntikam Peşinde (Murat Aslan, 2005)” filmleri örnek olarak verilebilmektedir.

1.3. KORKU KOMEDİ

Korku filmi, rahatsız edici ve karanlık konuların temsili yoluyla izleyicilerinden korku, terör, iğrenme, şok, gerilim ve korku tepkileri ortaya çıkarmaya çalışan büyük ve heterojen bir film türü olarak bilinmektedir. Senaristler ve film yapımcıları içimizdeki psikolojik tepkileri kışkırtmak için içgüdüsel sinematik teknikleri ve karanlık, rahatsız edici konuları kullanmaktadırlar. Korku film türünün çok sayıda alt türü bulunmaktadır.

Korku komedi, komedi ve korku öğelerini birleştiren bir film türüdür, aynı zamanda ana mizah kaynağı olarak korku klişelerini parodi haline getirebilmekte veya taklit edebilmektedir. Korku komedisi türünde korkma ve komedi duyguları ne kadar zıt olsa da bu türün bir çok başarılı örneği bulunmaktadır. Bu tür çoğunlukla kara komedi türüyle kesişir ve bazı açılardan kara komedinin bir alt türü kabul edilebilmektedir.

Korku komedi türüne, “Gulyabani (Orçun Benli, 2014)”, “Okul (Yağmur Taylan, Durul Taylan, 2004)”, “Pişt (Can Sarcan, 2015)”, “Süt Kardeşler (Ertem Eğilmez, 1976)”, “Kutsal Damacana (Kamil Aydın, 2007)”, “Destere (Gürcan Yurt, 2008)” ve “Hababam Sınıfı Üç Buçuk (Ferdî Eğilmez ve Hasan Karacadağ, 2005)” filmleri örnek olarak verilebilmektedir.

1.4. KARA KOMEDİ (KARA MİZAH)

Kara komedi, komedi ve hicvin alt türlerindendir. Genellikle din, cinayet, ölüm, hastalık, savaş, doğal afet, akıl hastalığı gibi ciddi konuları pek fazla sınır tanımadan ofansif bir şekilde mizahi bir anlayışla ele almaktadır. Kişilerin bakış açısına ve mizah anlayışına göre çok farklı yorumlanabilen bir tür olarak bilinmektedir.

Gündemde olmayan korkunç bir olayı mağdurun bile gülebileceği şekilde aktarmaktadır. Bazı insanları da gülmenin ötesinde daha çok düşündürmeye yönlendirebilmektedir. Buradaki amaç, yanlış olanı iyi göstermek ya da desteklemek değil konuya mizahi açıdan dikkat çekmektir, bu tür genellikle ironiyi kullanmaktadır. Toplumsal bir konu hakkında verilmek istenen mesaj, bu komedi türünde insanlara mizahın gücünü kullanarak güçlü bir şekilde verilebilmektedir. Türkiye’de bu türde en dikkat çeken yönetmen Onur Ünlü olarak bilinmektedir.

Kara komedi türüne, “Sahte Kabadayı (Natuk Baytan, 1976)”, “Kirpi (Erdal Murat Aktaş, 2009)”, “Güneşin Oğlu (Onur Ünlü, 2008)”, “Pardon (Mert Baykal, 2005)”, “Polis (Onur Ünlü, 2006)”, “Vavien (Taylan Biraderler, 2009)”, “Neredesin Firuze (Ezel Akay, 2004)”, “Fasülye (Bora Tekay, 2000)”, “İnşaat (Ömer Vargı, 2003)”, “Sen Aydınlatırsın Geceyi (Onur Ünlü, 2013)” ve “O Şimdi Mahkum (Abdullah Oğuz, 2005)” filmleri örnek olarak verilebilmektedir.

1.5. ROMANTİK KOMEDİ

Romantik komedi en genel anlamıyla aşkı, kur yapmayı ve evliliği komik bir şekilde ele alan tüm filmleri içermektedir. Oyun yazarının klasik komedi geleneklerini takip etmediği komedi türlerinden birisi olarak bilinmektedir. Klasik komediden farklı olarak komik ve trajik unsurların bir karışımı bulunmaktadır. Bu filmlerde mizah karakterlerin önündeki çeşitli engellerden, özellikle ortaklar veya potansiyel ortaklar arasındaki iletişimsizlik veya yanlış anlamadan kaynaklanmaktadır. Bu nedenle çoğu romantik komedinin büyük ölçüde diyaloga bağlı olduğu bilinmektedir.

Ana karakter çiftlerin yaşadıkları olaylar, karşılaştıkları zorluklar işlenerek çiftin mutlu son ile biten hikâyelerini anlatan tür olarak bilinmektedir. Türkiye’de fazlasıyla ilgi gören bu tür neredeyse her ülkenin sinema kültüründe bulunmaktadır. Hikâye filmin üretildiği ülkenin toplumsal koşullarına göre farklılık gösterse de genellikle birbirine çok benzeyen olay örgüleri olduğu düşünülmektedir.

Türk sinemasında romantik komedi türüne, “Celal ile Ceren (Togan Gökbakar, 2013)”, “Patron Mutlu Son İstiyor (Kıvanç Baruönü, 2013)”, “Kocan Kadar Konuş (Kıvanç Baruönü, 2015)”, “Ağır Romantik (Deniz Denizciler, 2020)”, “Her Şey Aşktan (Andaç Haznedaroğlu, 2015)” ve “Kedi Özledi (Mustafa Şevki Doğan, 2013)” filmleri örnek olarak gösterilebilmektedir.

1.6. ABSÜRT KOMEDİ

Absürt komedi, mantık hatalarının işlendiği, klasik komedi klişeleriyle dalga geçen, anlamsız olaylardan mizah üreten bir tür olarak bilinmektedir. Absürt komedi klasik bir komediye göre daha eleştirel ve olayları abartarak izleyiciye aktarmaktadır. Bu tür, saçma olan durum ve olayları alaycı bir biçimde işler ve bu özelliği ile izleyiciyi güldürmeyi hedeflemektedir. Türün en önemli özelliği eleştirdiği konudaki her detayı çok iyi çözümleyip mizahi bir şekilde vurgulamasıdır.

Absürt mizah, mantıksız durumlar, davranışlar, saçma karakterler etrafında dönen, sadece saçma ve beklenmedik oldukları için insanları güldüren mizah türü olarak bilinmektedir. Absürt mizahın ana odağı oldukça yaygın durumlarda garip aşırılıklar yaratmaktadır onu komik yapan şey sürpriz ve öngörülemezlik unsurudur. Durum ne kadar olası ve garip olursa o kadar komik olmaktadır.

Absürt komediyi farklı kılan şey saçmalığıdır, bu da absürt şakalarda her zaman mantıksız bir faktör olduğu anlamına gelmektedir. Absürt komedi stand-up komedi şovlarında, filmlerde, dramalarda ve edebiyat eserlerinde görülebilmektedir. Absürt komedi, inandırıcılık alanının ötesine geçen komedi olarak bilinmektedir.

Absürt komedi filmleri, güldürürken düşündürmeyi hedefleyen, toplumun var olan sorunlarını da mizahi bir dil ile ele alan komedi filmleri olarak bilinmektedir. İzleyicinin bilinçaltına etki eden anlamsız konu ve olayları bir bütünlük içinde abartılı bir mizah ile anlatan türdür. Bu komedi türünde mantığın en son planda olduğunu söylemek mümkündür. Komedik unsurları tamamen mantık dışında işleyerek komedi türünden ayrılan bu tür günümüzde en çok tercih edilen komedi türleri arasında yer almaktadır.

Absürt komedi uzun yıllardır kullanılmaktadır ve döneme bağlı olarak gelişmeler görülebilmektedir. Absürt komedi çalışmaları tuhaf yan yana gelmeler, uyumsuzluk, irrasyonel veya saçma durumlar ve saçmalık ifadeleri içermeye eğilimindedirler. Mizah, izleyici beklentilerinin yıkılmasından kaynaklanır, böylece eğlence durumun mantıksal bir analizinden ayrı olarak öngörülemezlik üzerine kurulu olduğu da bilinmektedir. Türetilen mizah çekiciliğini durumun gülünçlüğünden ve olası olmamasından almaktadır.

Absürt komedi türünün kökleri sanatta Sürrealizm'e dayanmaktadır. Absürt komedi, beklentileri inşa etmek ve onları yıkmaya devam etmekle ilgilidir. Bu eylemlerde en yüksek standartlara ve beklentilere sahip görünüşte usta karakterler bile sahnenin eğlence için vurguladığı beklenmedik veya çarpışma planları tarafından altüst edilmektedir. Karakterlerin niyetleri izleyicinin normalde günlük yaşamda karşılaşılabileceğinden önemli ölçüde farklı bir dizi sahnede kurulmaktadır.

Benzersiz sosyal durumlar, ifade edilen düşünceler, eylemler ve komik çizgiler, olayların nasıl gerçekleştiğine veya nasıl işlediğine dair aşırı duygu, kahkaha veya sürpriz uyandırmak için bazen beklenmedik bir şekilde tanıtılan diğer karakterlere

uygun şekillerde kullanılmaktadır. Tiyatro, absürt mizahı genellikle modern dünyanın duyarsızlığı, paradoksu, saçmalığı ve zalimliği ile ele almaktadır.

Absürt komedi türüne, “G.O.R.A. (Ömer Faruk Sorak, 2004)”, “A.R.O.G (Cem Yılmaz, Ali Taner Baltacı, 2008)”, “Yahşi Batı (Ömer Faruk Sorak, 2010)”, “Arif V 216 (Kıvanç Baruönü, 2018)”, “Gelecekte Bir Gün (Boğaçhan Dündar, 2010)”, “Keloğlan Kara Prens'e Karşı (Tayfun Güneyer, 2006)”, “Çifte Tabancalı Damat (Nuri O. Ergün, 1967)” ve “Bay E (Sinan Çetin, 1995)” filmleri örnek olarak verilebilmektedir.

2. 2000 SONRASI TÜRK SİNEMASINDA KOMEDİ TÜRÜ VE ÖZELLİKLERİ

2000 sonrası Türk komedi sinemasında; korku komedi, romantik komedi, macera komedi, dram komedi, bilimkurgu komedi ve gençlik komedisi gibi alt türlerin yapılmaya ve gelişmeye başladığı bilinmektedir. Bu dönemde yapılan filmlerde toplumsal mesajlar vererek güldürü unsuru kullanmak yerine genel olarak basit düzeyde ve halk ağzından yapılan esprili filmlerin yapıldığı düşünülmektedir.

Popüler oyuncu kadrosu ve güçlü bir reklam kampanyası ile “Vizontele”, “Abuzer Kadayıf”, “Komser Şekspir” ve “O Şimdi Asker” gibi filmler gişede başarıyı yakalamışlardır. Bu dönemde özellikle genç sinema izleyicisi ağırlıklı olmuş, Türk sineması 21. yüzyıla umutla girmiştir. 2001 yılında Yılmaz Erdoğan ve Ömer Faruk Sorak’ın yönetmenliğini yaptığı “Vizontele” üç milyon üç yüz bine ulaşan seyirci sayısı ile sinema tarihimizin en çok izlenen filmi olarak büyük bir başarı yakalamıştır (Pösteği, 2005).

Dönemin traji komedi filmlerine “Fasülye (2000)”, “Vizontele (2001)”, “Vizontele Tuuba (2004)”, “Pardon (2005)”, “Organize İşler (2005)”, “Dondurmam Gaymak (2005)”, “Şans Kapıyı Kırınca (2005)”, “Hokkabaz (2006)”, “Çinliler Geliyor (2006)”, “Avrupalı (2007)” ve “Osmanlı Cumhuriyeti (2008)” örnek olarak verilebilmektedir. Komedi türü filmlerin 2000’li yıllarda çeşitliliğini ve gelişimini en üst seviyelere çıkarmaya başladığı düşünülmektedir. Korku komedi, aksiyon komedi, romantik komedi, bilimkurgu komedi, gençlik komedisi ve dram komedi gibi türler çoğalırken toplumsal eleştiriye olanak tanıyan komedi filmlerinin azaldığı görülmektedir.

Aksiyon komedi türünde “Hırsız Var (2004)”, “Plajda (2007)” ve “Maskeli Beşler (2005, 2007, 2008)” serisi gibi filmler başarı yakalamışlardır. Korku komedi

türünde “Mumya Firarda (2002)”, “Hababam Sınıfı Üç Buçuk (2005)”, “Kutsal Damacana (2007, 2009)” serisi ve “Destere (2008)” filmleri önemlidir. Tip ile yapılan komedi de “Recep İvedik (2008, 2009, 2010)” serisi, tür parodisinde “G.O.R.A. (2004)” ve “Yahşi Batı (2009)” dönemin diğer önemli filmleri olarak görülmektedir (Arslantepe, 2010: 2-9).

Dönemin en önemli isimleri Cem Yılmaz ve Şahan Gökçek olduğu düşünülmektedir. Cem Yılmaz 2004 yılında “G.O.R.A.” filmiyle bilim kurgu - komedi tarzında ilk absürt komedi filmini çekmiş, 2008 yılında ise ilk çağda geçen yine bir absürt komedi olan “A.R.O.G” filmini tamamlamıştır. Şahan Gökçek 2008 yılında vizyona giren “Recep İvedik” filminin başarısının ardından bu film serisini devam ettirmiştir. Bu filmler toplum tarafından çok ilgi gören özellikle yüksek gişe başarısı elde eden filmler olarak bilinmektedir.

Şahan Gökçek’in tiplemesi olan “Recep İvedik” serisinde filmlerin senaryoları genellikle birbirlerine yakın konular içermekle birlikte güldürme unsuru olarak argo ve kaba hareketler kullandığı görülmektedir. Cem Yılmaz filmlerinin senaryolarına bakıldığında genellikle birbirinden çok farklı konular işlendiği görülmektedir. Bu dönemde kullanılan dilin üst sınıf grubundaki insanlardan ziyade halkın alt tabakasına hitap etmesi konusunda bir çok eleştiri de vardır.

2.1. ANA AKIM KOMEDİ TÜRÜ FİLMLER

Ana akım komedi filmlerinin sinema sektöründe egemen olduğunu söylemek kaçınılmaz bir gerçektir. Genellikle yüksek bütçelerle çekilir, neredeyse mümkün olan tüm prodüksiyon ve teknik imkanlar kullanılmaktadır. Bu türde halkın her kesimine hitap eden filmler büyük kitlelere ulaşır yüksek gişe ve izlenme başarısı yakalarlar. Ana akım komedi filmlerinin konuları genellikle güncel olaylarla alakalıdır ve insanların ilgisini çekebilecek türde yapılmaktadır.

Ana akım komedi filmlerinde popüler ve yıldız oyuncular fazlasıyla yer almaktadır, bu aynı zamanda film maliyetini de arttırmaktadır. Maliyet durumunun üstesinden gelmek için alınan reklamlar film giderlerini rahatlıkla karşılamaktadır. Bu türdeki filmler fazlasıyla popüler olduğu için ülkenin en ücra köşelerindeki sinema salonlarında bile yer alan nadir filmlerdendir, bu yüzden herkes tarafından bilinen yapımlar olmuşlardır (Wasko, 2003).

Ana akım komedi filmlerinin 2000 yılından sonraki süreçte komedi filmi üretimini çoğunlukla argo konuşmalar ve kaba davranışlara dayandırıldığı düşünülmektedir. Komedi türü, olayların ve durumların gülünç yönlerini ele almayı hedeflemektedir, bu dönemde bu tanımın biraz dışına çıkıp argo ve kaba davranışlar daha çok ön planda tutulmuştur. Buna en büyük örnek olarak Togan Gökbakar'ın yönetmenliğini yaptığı Şahan Gökbakar'ın tiptemesi olan "Recep İvedik" serisi verilebilmektedir. İlk vizyona girdiği 2008 yılından bu yana tüm filmlerinde çok yüksek gişe başarıları yaşadığı bilinmektedir. Bu seride çok fazla argo ve kaba hareketlerin olması halkın bir kısmı tarafından çok fazla eleştirilse de devam filmlerinde gişedeki başarısı devam etmektedir.

Recep İvedik haricinde, 2011 yılında Selçuk Aydemir'in yönetmenliğini yaptığı "Çalgı Çengi", 2013'de vizyone giren "Düğün Dernek" serileri ve Hakan Algül'ün 2010 yılında vizyona giren "Eyyvah Eyvah" serisi de bu türe örnek olarak verilebilmektedir. Bu serilerde önemli derecede gişe başarısı yakaladıktan sonra devam filmlerinin gelmesi kaçınılmaz bir gerçek olarak görülmektedir.

Ana akım komedi türü filmlerde son dönemde en çok izlenen filmler ve film serilerinin bir kısmı şu şekildedir; Cem Yılmaz filmleri; "Yahşi Batı (2010)", "Pek Yakında (2014)", "Ali Baba ve 7 Cüceler (2014)", "Arif V 216 (2018)", Togan Gökbakar'ın yönettiği "Recep İvedik" serisi (2008, 2009, 2010, 2014, 2017, 2019), Ahmet Yılmaz, Korhan Bozkurt ve Kamil Aydın'ın yönettiği "Kutsal Damacana" serisi (2007-2010-2011), Selçuk Aydemir'in yönettiği "Çalgı Çengi (2011-2017)" ve "Düğün Dernek" serisi (2013-2015), Murat Şeker'in yönettiği "Çakallarla Dans" serisi (2010; 2012; 2014), Sermiyan Midyat'ın yönettiği "Hükümet Kadın" serisi (2012-2013), Hakan Algül'ün yönettiği "Eyyvah Eyvah" serisi (2010-2011-2014) ve Kıvanç Baruönü'nün yönettiği "Kocan Kadar Konuş" serisi (2015-2016).

2.2. BAĞIMSIZ KOMEDİ TÜRÜ FİMLER

Bağımsız sinema bir film türü değil bir yapım şekli olarak bilinmektedir. Ekonomik bağımsızlık haricinde yapımcı bağımsızlığının da olduğu yapımlardır, yönetmenin herhangi bir yapımcı baskısı olmadan özgürce sanatını icra ettiği tür olarak açıklanmaktadır. Bağımsız filmlerin temel amacını izleyicinin isteklerinden ziyade yönetmenin istediği şekilde filmini yapması oluşturmaktadır.

Film yapmak için gerekli parayı bir yapımcıdan değil yönetmenin kendi kaynaklarını kullanarak, kimseye bağlı kalmadan üretim yapabileceği bir türdür.

Yönetmenler genellikle yapımcı, kurgucu, görüntü yönetmeni ya da sanat yönetmeninin yaptığı işleri tek başına üstlenebilmektedir. Yüksek bütçeler ve büyük stüdyolarda üretilen mevcut sinema üretim sisteminin dışına çıkarak sinema ve film yapımına yeni bir boyut kazandırdığı düşünülmektedir (Erbalaban, 2015: 266-280).

Endüstriyel bağımsızlık, sinema sektörünü oluşturan büyük veya küçük tüm stüdyoların dışında, yapım-dağıtım-gösterim açısından bağımsız filmler hiçbir merkezi sistemden yardım almamaktadır. Ancak günümüzde değişen bağımsızlık kavramı düşünüldüğünde bu pratik çerçevesinde bağımsız bir film herhangi bir büyük stüdyodan bağlantısız bir şekilde üretilmiş olsa da, bazen dağıtımı büyük şirketler tarafından veya büyük bir stüdyonun özel bir birimi tarafından üstlenilebilmektedir (Sivas, 2007: 33).

Bağımsız komedi filmlerinde Türkiye’de çok fazla üretim söz konusu değildir, bu türde film yapan en önemli yönetmen Onur Ünlü’dür. Ünlü’nün filmleri ana akım komedi türündeki filmler kadar izlenmese de genel olarak başarılı ve belirli bir kitle için çok önemli filmler olduğu bilinmektedir. Ünlü’nün dikkat çeken filmlerinden bazıları şunlardır; “İtirazım Var (2014)”, “Güneşin Oğlu (2008)”, “Polis (2007)” ve “Sen Aydınlatırsın Geceyi (2013)”. Bu türe örnek olarak, Seyfi Teoman’ın “Bizim Büyük Çaresizliğimiz (2011)” filmi ve Melik Saraçoğlu ile Hakkı Kurtuluş’un yönetmenliğini yaptığı “Gözümün Nuru (2013)” filmleri de verilebilmektedir.

2.3. 2000 SONRASI TÜRK SİNEMASI KOMEDİ TÜRÜNDE CEM YILMAZ

Cem Yılmaz’ın 1998’de hem senaryosunu yazıp hem de Altan rolünde oynadığı “Her Şey Çok Güzel Olacak” filmi ile sinema sektörüne giriş yaptığı bilinmektedir. Yılmaz, 2006 yılında “Hokkabaz” filmi ile ilk yönetmenlik deneyimini yaşamıştır. 2004’de “G.O.R.A.” filmi ile yükselişe geçen Yılmaz, daha sonrasında bir çok önemli filme imza atarak Türk sinemasında önemli bir yer edinmiştir. Filmlerinde absürt konular işleyen Yılmaz’ın absürt komedi türünde kendi yarattığı tarzı ile çok büyük bir başarı yakaladığı düşünülmektedir.

Türk sineması absürt komedi türünde 2000 yılı sonrasında bir çok film çekilmiştir. 2004 yılında vizyona giren G.O.R.A. filmi bu tür içerisinde en farklı yapımdır, G.O.R.A. Gezegeni’nde geçen filmde bir anlamda bilim kurgu türüyle alay etmek söz konusudur. G.O.R.A. sonrasında 2008 yılında vizyona giren A.R.O.G filmi de yontma taş devrinde geçmektedir. Cem Yılmaz bu iki filmten sonra absürt komedi türünde büyük işler yapabileceğini göstermiştir. Konu, senaryo ve prodüksiyon

anlamında bu iki film absürt komedi türündeki diğer filmlerden ayrılmaktadır. Bu filmlerin absürt komedi sinemasına yeni bir boyut kazandırdığı düşünülmektedir.

G.O.R.A. (2004) filminin yönetmenliğini Ömer Faruk Sorak yapmış, senaryosunu Cem Yılmaz yazmıştır. Filmin konusu; Antalya'da tüccarlık yapan Arif uzaylılar tarafından kaçırılarak “G.O.R.A.” isimli gezegene götürülür. Arif, gezegende tutsakken gezegeni bir alev topundan kurtarır ve bu sırada Ceku isimli prensesle tanışır. Bütün bunlar olurken G.O.R.A. gezegeninin kötü kalpli Komutanı Logar, Ceku ile evlenerek gezegenin yönetimini ele geçirmek istemektedir. Arif bunu öğrenir ve gezegenden kaçarken Ceku'yu da yanında götürmek ister, filmin devamında Arif'in Komutan Logar'la mücadelesi anlatılmaktadır.

Cem Yılmaz'ın senaryosunu yazdığı, Ali Taner Baltacı ile birlikte yönetmenliğini yaptığı Hokkabaz (2006) filmi sadece komedi ya da başarılı bir karakterden ibaret değildir. Filmde başrol oyuncusunun yaşam içindeki başarısızlığı, dram komedi dozu eşit ve başarılı bir şekilde verilmektedir. Filminin konusu; İskender (Cem Yılmaz) ve Maradona (Tuna Orhan), hokkabazlık-sihirbazlık yaparak geçimlerini sağlayan iki arkadaştır. Başları derde girince İstanbul'dan kaçmak zorunda kalan ikili bir turne düzenleyerek Anadolu'ya gitmektedir, yollarına İskender'in huysuz babası Sait'i de alarak büyük bir risk altına girdiklerini çok geçmeden anlarlar. Çünkü Sait, oğlu İskender'e karşı pek sevecen bir baba değildir. Ancak birlikte çıktıkları turneyle birlikte üçlü arasında sıra dışı bir ilişki gelişmektedir.

A.R.O.G (2008) Cem Yılmaz'ın senaryosunu yazdığı ve Ali Taner Baltacı ile birlikte yönetmenliğini yaptığı filmidir. G.O.R.A. gezegeninde yaşadığı maceradan sonra yanında sevdiği kadın Ceku ile beraber dünyaya dönen Arif mutlu bir yaşam kurmuş, doğacak çocuklarının tatlı telaşı içinde yaşamını sürdürmektedir. Dünya'da yaşam mutlu bir şekilde devam ederken G.O.R.A. gezegeninde de hain bir plan işlemeye başlamıştır. Logar ve en iyi adamı Tihulu bu planın başkahramanlarıdır. Logar, tüm evrendeki en büyük düşmanı Arif'ten intikam almaya yemin etmiştir. Arif'i öldürmenin basit bir intikam olacağını düşünen Logar daha acı verici bir yöntem bularak Arif'i bir milyon yıl öncesine gönderme kararı almaktadır. Filmde Arif'in tekrar yaşadığı zamana dönebilmek için ilkçağda başından geçen olaylar anlatılmaktadır.

Nitekim bu filmlerin ardından 2010 yılında vizyona giren Yahşi Batı filmi ise Türk sinemasında komedi-western türünde çekilen nadir filmlerdendir. Ömer Faruk

Sorak'ın yönetmenliğini yaptığı, Cem Yılmaz'ın ise senaristliğini ve başrolünü üstlendiği filmde; Osmanlı olan Aziz (Cem Yılmaz) ile Lemi Galip (Ozan Güven)'in Amerika görevleri için çıktıkları yolda başlarına gelen soygun sonucunda çalınan elması yerine koymak adına ödül avcılığına soyunmaları ve çalınan elması bulma çabaları anlatılmaktadır.

Cem Yılmaz'ın yazıp yönettiği 2014 yapımı diğer bir film de “Pek Yakında”dır. Bu film aynı zamanda yeşilçama selam gönderen ve saygısını gösteren büyük prodüksiyonlu bir yapım olmuştur. Konusu; hayatını korsan DVD'cilik ve beraberindeki birtakım kanunsuz işlerle kazanan Zafer (Cem Yılmaz), bir gün karısından büyük bir tepki görür ve anlar ki bu işleri bırakmazsa evliliği bitecektir. Kanunsuz işlere tövbe eden Zafer, ailesini geri kazanmak için figüranlık yaptığı eski oyunculuk günlerine geri dönmektedir. Amacı o günlerden gelen sinemacı dostlarıyla yeniden bir ekip oluşturmak ve 1970'lerden beri çekilememiş fantastik bir proje olan “Şahikalar-Kötülüğün Sonu” adlı filmi çekmektir. Film izleyiciye eğlenceli, komik ve bir o kadar da duygusal bir macera sunmaktadır.

Cem Yılmaz'ın yazıp yönettiği bir diğer film “Ali Baba ve 7 Cüceler”dir, film yine yüksek bütçeli, kalabalık kadrolu, maceralı ve eğlenceli bir yapımdır. Aynı zamanda filmin yapımcılığını ve başrolünü de Cem Yılmaz üstlenmektedir. Film, bahçe cüceleri satan Şenay Züccaciye'nin ortağı olan Şenay ve İlber'in Avrupa'da bir fuara katılmalarını ve burada başlarına gelen çeşitli olayları konu edinmektedir. Zengin olma hayalleriyle Sofya bahçecilik fuarı için Bulgaristan'a gelen Şenay (Cem Yılmaz) ve İlber (Çetin Altay)'in hiçbir şey istediği gibi gitmemektedir. Fuar alanında ürünlerinin tanıtımlarını yapan ikilinin amacı, markalarının ve ürettikleri cücelerin farklı ülkelere ihracatıdır.

Gelişen olaylar neticesinde kendilerini yaşam savaşının tam ortasında bulan ikili kendi yöntemleri ile tüm bu zorlukları aşmaya çalışmaktadır. Kötü adam Mancov'u yenebilmek için zengin olma hayallerini bir kenara bırakan Şenay ve İlber'in, bu yolda en büyük yardımcıları Rus Veronica (Irina Ivkina) ve eski Azeri Sovyet askeri Kenan Memedov (Zafer Algöz) olmuştur. Film Türkiye'ye dönmek isteyen Şenay ve İlber'in Boris Mancov ile savaşını konu almaktadır.

2018 yılında vizyona giren Arif V 216 filminde G.O.R.A. filmindeki robot karakter 216'nın yaşamak için dünyaya gelmesini konu alıyor ve bu filmde de zamanda

yolculuk gibi absürtlükler yer almaktadır. Arif V 216 filminin konusu, robot olan 216 insan olmanın hayalini kurmaktadır. Robot 216 uzaydan dünyaya çok sevdiği arkadaşı Arif'in yanına gelip insan gibi yaşamayı hedeflemektedir. Robot olduğunu herkesten saklamaya çalışan 216 bunu başaramaz. 216'dan ilham alan bir iş adamı onu herkese tanıtır kopyalarını yapmak istemektedir.

Cem Yılmaz bu filmlerinden sonra kısa hikâyelerinin senaryolaştırılmasıyla “Karakomik Filmler” serisini ortaya çıkartmıştır. Yılmaz bu sefer diğer filmlerinden farklı olarak ilk kez izleyici karşısına farklı bir formatla çıkmıştır. Cem Yılmaz yıllardır üzerinde çalıştığı hikâyeleri birbirine bağlı şekilde “Bir Biletle İki Film” sloganıyla izleyiciye sunmaktadır. Serinin ilk filmi Karakomik Filmler, “Kaçamak” ve “2 Arada” adında iki yapımdan oluşmaktadır.

18 Ekim 2019'da vizyona giren bu film 20 Mart 2020'de Netflix'te yayınlanmıştır. “Kaçamak” eşlerine yalan söyleyip lüks bir otelde bir hafta sonu geçirmeyi planlayan erkeklerin bulundukları yerin yakınına dünya dışı yaratıkların iniş yapması ile karışan minik tatillerini konu edinmektedir. “2 Arada” ise arabalı vapurda çalışan Metin isimli bir karakterin hikâyesine odaklanmaktadır.

Aynı konsepte sahip “Karakomik Filmler 2”, 17 Ocak 2020'de vizyona girmiş ve 26 Haziran 2020'de Netflix'te yayınlanmıştır. Cem Yılmaz'ın yönetmenliğini ve senaristliğini üstlendiği “Karakomik Filmler” serisinin devam filmi Karakomik Filmler 2 “Deli” ve “Emanet” adında iki filmde oluşmaktadır. Deli, en büyük hayali sevdiği kızın karşısında oturmak olan bir taksicinin gece mesaisinde başına gelenler olayları konu edinmektedir. Emanet ise yetenek yarışmalarına katılıp bu sayede şöhret olmanın hayalini kuran bir dansçının hikâyesini anlatmaktadır.

Türk komedi sinemasında Şahan Gökbakar'ın “Recep İvedik” film serisi büyük gişe başarıları yakalamıştır. İlk çıkan “Recep İvedik” filminin çok fazla izlenmesinden dolayı Gökbakar, filmin devam serilerini de yapmaya devam etmektedir. Gökbakar'ın aksine Cem Yılmaz neredeyse bütün filmlerinde farklı konulara yer vermektedir. G.O.R.A. filminin ardından A.R.O.G ve Arif V 216 filmleri devam niteliğinde görülebilmektedir. Bu filmlerdeki senaryo ve filmlerin geçtiği dönemler farklı olsa da karakterler ve oyuncular birbirine yakın olarak bilinmektedir. Devam filmi olarak düşünülen filmlerde bile birbirine karşı büyük zıtlıklar dikkat çekmektedir. G.O.R.A. filminin konusu uzayda geçerken, A.R.O.G taş devrinde, Arif V 216 ise çoğunlukla

yeşilçam döneminde geçmektedir. Bütün bu dönem farkları çok büyük prodüksiyon ve maliyet gerektirirken Cem Yılmaz bütün bunlardan çekinmeyip kendi tarzını yaratmaktadır.

Cem Yılmaz haricinde Türk komedi sinemasında absürt komediyi filmlerinde özgün bir şekilde işleyen başka bir yönetmen de Onur Ünlü'dür. Cem Yılmaz filmleri ana akım komedi türü içerisinde görülürken, Onur Ünlü filmleri bağımsız komedi türüne daha yakın görülmektedir. Türk komedi sinemasındaki bu iki önemli ismi ayırtıran en önemli nokta, Yılmaz'ın filmlerinde izleyici karakterle kendini özleştirebiliyorken Ünlü'nün filmlerinde ise bunun pek mümkün olmadığı düşünülmektedir. Yılmaz ve Ünlü'nün filmlerinde başrol karakterlerinin erkek olması dikkat çekmektedir, ayrıca Yılmaz filmlerindeki başrol karakterini genellikle kendisi canlandırmaktadır. Ünlü ise kamera önünden ziyade daha çok kamera arkasında, yönetmen koltuğunda durmayı tercih etmektedir. Yılmaz ve Ünlü'nün diğer bir ortak noktaları ise genellikle benzer oyuncu kadroları ile çalışmaları olarak görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CEM YILMAZ FİMLERİNİN ÇÖZÜMLENMESİ

Çalışmada Cem Yılmaz'ın G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmlerinin içerik analizi yapılmaktadır. Bu dört filmdeki karakter ve kullanılan mekanların analizi, neden tercih edildikleri, vermek istedikleri mesajlar açıklanmaya çalışılmaktadır. Filmlerdeki dünya sinemaması ve Türk sinemasına yapılan göndermeler açıklanarak aslında ne mesajlar verildiği incelenmektedir. Ayrıca filmlerde absürt komedi unsuru yaratan durum ve şakalar tespit edilerek okuyucuya aktarılmaktadır. Son olarak filmlerin genel değerlendirmeleri yapılarak Türk absürt komedi türü içinde yer alan diğer filmlerden ayrılan özellikleri ve farkları açıklanmaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Çalışmanın evrenini Türk sinema tarihinde çekilmiş olan absürt komedi filmleri oluşturmaktadır. Ancak bütün evren üzerinde araştırma yapmak tezin sınırlarını aşacağından, araştırmanın sınırlandırılması gerekmektedir. Bu nedenle araştırma 2000 sonrası Türk sineması absürt komedi filmleri içinde yer alan Cem Yılmaz'ın senaristliğini ve yapımcılığını yaptığı G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmleri örneklemeyle sınırlandırılmıştır. Konu, senaryo ve prodüksiyon anlamında bu dört film absürt komedi türündeki diğer filmlerden ayrılmaktadır. Bu filmler absürt komedi sinemasına yeni bir boyut kazandırması sebebiyle örnekleme dahil edilmiştir.

Türk sineması absürt komedi türünde 2000 yılı sonrasında bir çok film çekilmiştir. 2004 yılında vizyona giren G.O.R.A. filmi bu tür içerisinde en farklı yapımdır, G.O.R.A. gezegeninde geçen filmde bir anlamda bilim kurgu türüyle alay etmek söz konusudur. G.O.R.A. sonrasında 2008 yılında vizyona giren A.R.O.G filmi de yontma taş devrinde geçmektedir.

Bu iki filmin ardından 2010 yılında vizyona giren Yahşi Batı filmi ise Türk sinemasında komedi-western türünde çekilen sayılı filmlerden biri olarak bilinmektedir. 2018 yılında vizyona giren Arif V 216 filminde G.O.R.A. filmindeki robot karakter 216'nın yaşamak için dünyaya gelmesini konu alıyor ve bu filmde de zamanda yolculuk gibi absürtlükler yer almaktadır.

2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE HİPOTEZLERİ

2.1. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Yapılan literatür taraması sonrası ulaşılan akademik çalışmalara bakıldığında yüksek lisans ve doktora düzeyinde gerçekleştirilen tezlerde Türk sineması absürt komedi türü özelinde Cem Yılmaz sineması ile ilgili yeterli derecede araştırmanın yapılmadığı görülmüştür. Türk sinemasında absürt komedi türünün gelişimi ve değişiminin Cem Yılmaz filmlerinin analiz edildiği bu çalışmanın 2000 yılı sonrası Cem Yılmaz sinemasının Türk sineması absürt komedi türü içinde biçim ve içerik olarak nasıl ayrıştığının incelenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşüncesi tezin önemini göstermektedir.

Bu çalışmada, Türk sinemasında komedi türünün başlangıcından günümüze kadar kronolojik incelemesi yapılmakta ve sonrasında da 2000 yılı sonrası Türk sineması absürt komedi türünde Cem Yılmaz filmleri ele alınarak Cem Yılmaz sinemasının 2000 sonrası Türk sineması absürt komedi türü içinde nasıl konumlandığı, G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmlerinin analizi üzerinden değerlendirilmektedir.

2.2. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ

Çalışmada: “Absürt komedi türünde Cem Yılmaz filmleri ulusal değerleri ve kültür öğelerini Dünya sinemasından da alıntılar yaparak, filmlerindeki komedi unsurlarını sinemasal anlatı ile bütünleştirmektedir” hipotezi sınanmaktadır.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Bu çalışmada içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. İçerik analizi; özel veya yazılı verilerin belirli bir problem ya da amaç bakımından sınıflandırılması, özetlenmesi, belirli değişkenler veya kavramlarının ölçülmesi ve belirli bir anlam çıkarılması için taranarak kategorilere ayrılmasını ifade etmektedir. Araştırmada içerik analizi içinde yer alan nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır.

Nitel araştırma hakkında herkesin kabul ettiği ortak bir tanım yapmak oldukça zordur. Çünkü bu kavramın bir şemsiye kavramı olarak kullanılması ve şemsiye altında yer alan birçok disiplinle yakından ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır. Nitel araştırma, bir konuyu ölçmekten ziyade bir konuyu tanımlamaya çalışan bilgileri

toplamaya çalışmaktadır. Nitel araştırma, insanların yaşam tarzlarını, öykülerini, davranışlarını, örgütsel yapıları ve toplumsal değişmeyi anlamaya dönük bilgi üretme süreçlerinden birini ifade etmektedir (Özdemir ve Koçer, 2020). İstatistiksel veri analizine dayalı nicel araştırmanın aksine nitel araştırma, insanların olaylara ne tür anlamlar yükledikleri, diğer bir deyişle olayları nasıl niteledikleri sorusuna cevap aramaktadır. Dolayısıyla nitel araştırmayı insanın kendi sırlarını çözmek ve kendi çabasıyla biçimlendirdiği toplumsal sistemlerin derinliklerini keşfetmek üzere geliştirdiği bilgi üretme yollarından birisi olarak tanımlamak mümkündür (Özdemir ve Koçer, 2020).

Örnekleme belirtilen Cem Yılmaz filmleri nitel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Betimsel analiz yöntemine göre; elde edilen veri ve bulgular belirli bir çerçeve içerisinde nitel verilerin işlenmesiyle yorumlanmaktadır. Bu yöntemde elde edilen bulgular tanımlanmakta, yorumlanmakta ve okuyucuya aktarılmaktadır. Elde edilen veriler önce açık ve sistematik biçimde betimlenmekte, neden ve sonuç ilişkileri araştırılmakta, yapılan betimlemeler açıklanarak yorumlanmakta daha sonrasında ortaya sonuçlar çıkarılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bu çalışmanın örnekleminde yer alan G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmlerinde mizansen öğeleri her bir film için ayrı ayrı incelenmektedir. Filmler arasındaki ortak noktalar, filmlerde kullanılan isimlerin gerçek hayattaki anlamları ve karakterlerin analizleri yapılmaktadır. Dünya sinemasında yer alan birçok film den alıntılara değinilmekte, bu filmlerden yapılan alıntı ve eleştiriler incelenmektedir. Ayrıca Türk kültür ve geleneklerine yapılan mizahi birçok gönderme incelenerek ne mesaj verdiği sorgulanmaktadır. Ayrıca filmlerdeki ürün yerleştirme ve reklamların filmlerde nasıl işlendiğine de değinilmektedir.

4. 2000 SONRASI TÜRK SİNEMASI KOMEDİ TÜRÜNDE CEM YILMAZ FİLMLERİ

4.1. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ VE YORUMLANMASI

Bu çalışmada Cem Yılmaz'ın G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmlerinin Türk sineması absürt komedi türünü destekleyen mizansen unsurları üzerinden analizi yapılmıştır. Filmlerde hangi unsur/unsurlar veya hangi obje/objeler ön

planda yer almakta, ne tür mesajlar ileilmektedir gibi sorulara yanıt verilerek araştırma tamamlanmıştır.

Bu araştırmada veri toplama araçları olarak nitel veriler, belge kaynaklarından taranarak toplanmıştır. Konu ile ilgili yazılı kaynak taraması yapılarak, Türk sinemasında komedi türünün gelişim sürecine ulaşılmış, sonrasında ise 2000 yılı ve beraberindeki süreçte yaşanan değişimler saptanmıştır.

Cem Yılmaz'ın G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmlerine internet ortamından ulaşılmış ve filmler izlenerek analiz edilmiştir. Mizansen ögeleri çerçevesinde filmler incelenmiş, 2000 sonrası Türk sineması komedi türü içinde nasıl konumlandığı saptanmaya çalışılmıştır. Filmler betimsel analiz yöntemi ile incelenerek analiz edilmiştir. Bunlarla birlikte Cem Yılmaz sinemasının Türk sineması komedi türünde nerede durduğu, yazılı kaynaklar aracılığı ile araştırılarak literatür taraması yapılmıştır.

4.1.1. G.O.R.A. (2004)

G.O.R.A. filminin açılışında G.O.R.A. gezegeninden görüntüler ve mürettebatın küfürlü İngilizce konuşmaları görülmektedir. Komutan Logar (Cem Yılmaz)'ın yardımcısı Kuna (Şafak Sezer) “Komutan Logar İngilizce konuşuyorlar baştan hepsini Türkçe alabilir miyiz efendim, baştan” diye sormaktadır. Komutan Logar'ın kameraya doğru “alırız” diyerek gülüp cevap vermesiyle film başlamaktadır. Burada Komutan Logar'ın ses tonu, kıyafeti ve gözleri filmde kötü karakterin Komutan Logar olacağı mesajını vermektedir. Ayrıca Uzay istasyonunun dekorları ilk sahnede, izleyiciye filmin neredeyse gerçek bir Uzay istasyonunda geçtiğine inandıracak kadar etkili olduğu düşünülmektedir.

Girişte G.O.R.A. gezegenindeki sahneden sonra kamera gezegenin dışına çıkınca filmin jeneriği girmektedir. Jenerik akarken kamera gezegeni gösterip ardından uluslararası uzay istasyonunu göstererek yavaşça Dünya'ya inmektedir. Burada filmin uzay ve Dünya arasında geçeceği açıkça gösterilmektedir. Filmin girişindeki jenerikte G.O.R.A. gezegeninden sonra uluslararası uzay istasyonu görüldüğü esnada istasyonun tam ortasında filmin sponsorlarından GSM operatörü Avea'nın görseli kullanılarak, çok dikkat çekici bir reklam yapılmaktadır.

G.O.R.A. filminde reklamlara ve sponsorluklara da fazlasıyla yer verilmiş, filmde bir çok sahnede ürün yerleştirme yapılmıştır. Filmin ana sponsoru Avea, filmin

girişinde uydunun üzerinde görülmektedir. Arif kaçırıldıktan sonra G.O.R.A. gezegeninden İstanbul'daki arkadaşı Muhittin'i ararken telefon ekranında "Avea" yazısı gösterilmektedir. Avea'nın G.O.R.A. gezegeninden bile çektiği mesajı izleyiciye net bir şekilde verilmektedir. Komutan Logar bir cihaza portakal koyar ve cihaz Logar'a Yedigün verir, Logar'ın Yedigün teneke şişesini bardağa döküp içtiğini görürüz. Bu sahnede de başarılı bir ürün yerleştirme tekniği gösterilmektedir.

Arif filmin başlarında bir sahnede Plekumat ile konuşmasında Plekumat'a gördüklerini unutması, kendine ayrıcalık tanınması ve istediği eşyaları getirmesi için rüşvet teklif etmektedir. Plekumat, Arif'in uzattığı yüz doları alır ve ağzına sokarak yemektedir. Yani burada Plekumat Arif'in verdiği paraya gerçek anlamda yiyerek para (rüşvet) yemeyeceği mesajını vermektedir.

G.O.R.A. filminde Türk kültürüne ait sucuk, çay, Türk kahvesi ve pişmaniye gibi kültürel ürünler film boyunca farklı sahnelerde izleyiciye gösterilmektedir. Ormanda görülen sucuk ağacı, Komutan Logar'ın gezegene geldiğinde diğer Goralı'lara getirdiği pişmaniye vs. Bunun haricinde filmde Türk ürünlerinin bulunduğu bir pazar alanı da bulunmaktadır. Bu pazarda Türk parası Dolar'dan daha değerli bir konumdadır.

Komutan Logar'ın gemide elemanlara emir verdiği sahnede çok alakasız bir biçimde Kuna şöyle der; "Dünyalılardan neden bu kadar nefret ediyorsunuz Komutan Logar." bu sırada Kuna kameraya dönerek göz kırpmaktadır. Komutan Logar'ın 1789'da Aksaray'da babası Komutan Kubar'ın robotuna bir dünyalının tecavüz ettiği sahne gösterilmektedir. Burada filmin verdiği sosyal mesaj çok açıktır, dünyalıların çok tehlikeli ve sapık insanlar olabileceği, her şeyi yapabilme ihtimallerinin olduğu, taciz ve tecavüz gibi durumlara "dünyalılardan tiksiniyorum" diyerek tavrını açık bir şekilde koymaktadır.

Komutan Logar'ın kaçırdıkları kişileri Uzay gemisi ile G.O.R.A. gezegenine çıkartırken sıraya soktukları sahnede bir Alman adam bağırarak Almanca "neler oluyor burada, birisinin açıklaması lazım, bilen birileri var mı? Hey çıkarın beni buradan, buradan çıkmak istiyorum" diyerek derdini anlatmaya çalışmaktadır. Kimse anlamadığı için cevap veremez, Arif'de "Almanca yok bende" diyerek cevap vermektedir. Cem Yılmaz burada dil ile alakalı iletişimsizliğe bir gönderme yapmaktadır.

Komutan Logar ve Kuna'nın G.O.R.A. gezegeninde odalarında oturup hologramdan dans eden çıplak erkek izlemeleri, içeriye 216 girdiğinde hologramı

hemen değiştirip dans eden kadın yapmaları, cinsel yönelimleri hakkında kafa karışıklığı yaratmaktadır. Ayrıca burada bilimkurgu türü olan bu filmde teknolojinin de yeterince kullanıldığını göstermek için yapılmış detaylardan birisi olarak görölmektedir.

Arif karakterinin elinde bir çok sahnede Samsung marka telefon görölmektedir, Arif telefonu duşta unutunca arkadaşları bulup tekrar getirirler. 216 ve Ceku'nun oryantal dans ettiği sahnenin açılışında görönen 4 ekranın tam ortasına “Samsung” yazısı da dikkat çekmektedir. Bir viski firması olan “JB”nin reklamları da birçok sahnede görölmektedir. Bar sahnesinde kamera direk JB yazısını göstererek açılır, ayrıca Komutan Logar’ın bir JB şişesini direk kafaya diktiği görölmektedir. Filmin sponsorlarından olmayan Devlet kuruluşu Tekel markasına ait “Yeni Rakı”da Garavel’in kurduğu rakı sofrasında net bir şekilde görölmektedir.

4.1.1.1. G.O.R.A. Filmindeki Karakterler ve İsimlerin Analizi

Cem Yılmaz filmde Arif Işık, Komutan Logar, Komutan Kubar ve Erşan Kureri de dahil olmak üzere dört farklı karaktere can vermektedir. Arif Işık; halı dükkânı olan, turistlere halı satan ve turistik geziler düzenleyen, para kazanmak için her yolu deneyen, oldukça hiperaktif ve konuşkan bir karakterdir.

Resim 1. Arif Işık (Cem Yılmaz)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt0384116/?ref_=ttmi_tt

Resim 2. Komutan Logar (Cem Yılmaz)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt0384116/?ref_=ttmi_tt

Komutan Logar; Kıyafeti, saçları, lensleri, hareketleri ve replikleriyle zalim, acımasız, hırslı ve dünyayı yok etmeyi düşünen G.O.R.A. gezegeninden kötü bir liderdir. Dünyayı fethetmeden önce G.O.R.A.'nın başına geçmesi gerekmektedir. Komutan Kubar; Komutan Logar'ın büyük büyük babasıdır, filmde yaklaşık 1 dakikalık bir flashback ile görülmektedir. Erşan Kureri: filmde yaklaşık sekiz dakika kadar ekrana gelen bu karakter, erotik film yapımcısı ve eğlence mekânı sahibidir.

Resim 3. Komutan Kubar (Cem Yılmaz)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt0384116/?ref_=ttmi_tt

Filmin ana karakteri Arif Işık, ismini Cem Yılmaz'ın babası Arif Yılmaz'dan, doğum tarihini de Cem Yılmaz'ın ağabeyi Can Yılmaz'dan almaktadır. Bunun gibi filmde birçok karakterin isminin farklı anlamları bulunmaktadır. Özge Özberk'in canlandığı "Ceku" karakterinin ismi Yılmaz'ın anneannesinin lakabıdır. İdil Fırat'ın canlandığı "Mulu" karakterinin ismi Yılmaz'ın annesinin halasının ismidir. Muhittin Korkmaz'ın canlandığı "Tihulu" karakteri, Yılmaz ve Muhittin Korkmaz'ın 2001'de birlikte oynadığı Telsim reklamında "Huluti" olarak söylenen ismin değiştirilmiş halidir. Komutan Logar'ın ismi rögar kapağından gelmektedir.

Resim 4. Ceku (Özge Özberk)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt0384116/?ref_=ttmi_tt

Resim 5. Tihulu (Muhittin Korkmaz)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt0384116/?ref_=ttmi_tt

Özkan Uğur'un canlandığı "Garavel" karakterinin ismi, Cem Yılmaz'a dedesinin taktığı lakaptır. Yılmaz'a göre "kara çocuk" anlamına gelmektedir. Garavel; Arif, Bob Marley Faruk ve Robot 216'ya kendini "asıl adım Hurşit" diyerek tanıtmaktadır. Hurşit ismi Garavel'i canlandıran Özkan Uğur'un babası Hurşit Uğur'dan gelmektedir. Özkan Uğur filmde Garavel karakterinin haricinde Komutan Logar ve Ceku'nun düğününü sunan kişiyi canlandırmaktadır. Filmde sadece adı geçen 1979'da bir uçuş sırasında uzaylılarca kaçırılan, Ceku'nun babası pilot binbaşı Rıza Küçükdurmaz'da Cem Yılmaz'ın dedesinin adıdır.

Resim 6. Garavel (Özkan Uğur)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt0384116/?ref_=ttmi_tt

Filmde karakter isimlerinin haricinde yer isimlerinin de anlamları bulunmaktadır. Erdal Tosun'un canlandığı Rendroy karakteri Ceku'ya babasının "Negney"de olduğunu söyler, yani "o iş zor, bulamazsın" anlamındadır. Negney ise "yengen"nin tersidir. Ayrıca filmde "Anarşalılar asla yalan söylemez" şeklinde duyduğumuz Anarşa, Rendroy karakterinin memleketidir. Anarşa, İstanbul'un Büyükçekmece ilçesine bağlı Gürpınar köyünün eski ismidir. Cem Yılmaz'ın annesi Sebahat Yılmaz'ın köyü Anarşa'dır.

Bob Marley Faruk'un bilimkurgu ve sinema sektörüne küsmesine neden olan sahnede yer alan erotik film yapımcısı Erşan Kureri (Cem Yılmaz) "Bastır hemen afişi!", "Mavi donun var mı?", "Pornocu muyum ben!" gibi replikleriyle öne çıkan

karakterdir. Bob Marley Faruk, 12 Eylül günü Erşan Kureri'nin odasına geldiğinde, Kureri'nin masasının arkasında Sean Connery posterinin iki yanında, “Çıkarmadan 5” ve “Kafa Hariç 17” diye iki erotik film afişi gösterilmektedir. Kureri'nin tanklara baktığı pencerenin yanında iki film afişi daha vardır, “2 Yumurta 1 Sucuk” ve “Pompacı”. Diğer posterler ise Aydemir Akbaş ve Zerrin Egeliler'in oynadığı “Öttür Kuşu Ömer”dir. Kapının yanında ise yine Zerrin Egeliler ve Bülent Kayabaş'ın olduğu “Sıra Sana Gelecek” film afişi bulunmaktadır.

Resim 7. Erşan Kureri (Cem Yılmaz)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt0384116/?ref_=ttmi_tt

Bu karakter filmde çok az bir süre görünmesine rağmen enerjisi ve replikleriyle filmde izleyicinin aklında kalan en önemli anlardandır. Çok hızlı konuşuyor ve çok fazla hareket ediyor, işine saygısı üst düzey, maliyet hesaplarından anlayan, kanunlara saygılı ve ne aradığını bilen bir adamdır. Küfür etmeden cinselliği dışa vuran ve bunu komik bi şekilde yapan, Cem Yılmaz'ın gerçek potansiyelinin asıl ölçüsü diyebileceğimiz bir karakterdir. Ayrıca Cem Yılmaz, Erşan Kureri karakteri için bir dizi de çekmiştir. Bu dizi 13 Mayıs 2022 tarihinde Netflix'te yayınlanmıştır.

4.1.1.2. G.O.R.A. Filminde Dünya Sinemasına Göndermeler

Filmde, Dünya sinemasında çok kullanılan türlerden biri olan bilim kurgu türünde çekilmiş olan, Beşinci Element (The Fifth Element, Luc Besson - 1997), Yıldız Savaşları (Star Wars, George Lucas - 1977) ve Matrix (The Matrix – Lilly - Lana Wachowski - 1999) gibi popüler filmlere göndermeler da yapılmaktadır.

Filmin ana kahraman karakteri Arif, Hollywood sinemasından gördüğü bilgiler ile G.O.R.A. gezegenine yaklaşan ateş topunu engeller, Komutan Logar ve diğer goralılar Beşinci Element filmini bilmedikleri için konuya hakim değillerdir. Arif'in Garavel (Özkan Uğur) ile olan sahnelerinde ise Matrix filminden bir çok alıntı yapıldığı görülmektedir. Matrix filminin kahramanı Neo, beynine yüklenen bilgiler ile dövüşmeyi

öğrenmektedir. Arif’te tıpkı burada olduğu gibi Garavel’in beynine aktardığı bilgiler ile ileri seviye dövüş sanatlarını öğrenmektedir. Matrix filmindeki mavi ve kırmızı hap sahnesine bir gönderme olarak; Arif, Garavel’in elinde mavi ve kırmızı hap görünce “oo matrix hesabı ha?” diyerek sorar, Garaval ise “hayır onlar benim tansiyon hapım” diye cevap vermektedir. Arif’in ışık gönderen bir silahtan gelen kurşunla sigarasını yakmak için arkaya doğru eğildiği sahne Matrix filmindeki ünlü slow motion sahnelerini anımsatmaktadır.

Işın kılıcı ve kapüşonlu bir adamın hologramı gibi yinelenen görüntüler Star Wars filmine yapılan göndermeler olarak değerlendirilebilmektedir. Ayrıca Arif, kaçırıldıktan sonra cep telefonu ile İstanbul’daki arkadaşı Muhittin’i aradığında Muhittin’in çocukları “Space Invaders” video oyununu oynamaktadırlar. Gerek yabancı bilim kurgu filmleri gerek ise video oyunlara göndermeler filmde çok profesyonelce ve mizah unsurları kullanılarak yapılmaktadır.

Arif filmde yaptığı bir konuşmada; “Amerikan sineması sözüm sana, yıllarca uzaylıyı bir başka tanıttın, onu bir öcü gibi gösterdin! ama unutma; uzaylı da olsa insan, insandır.” sözleriyle Amerikan sinemasına açık bir eleştiri yapmaktadır. Arif burada uzaylıları çirkin ve kötü niyetli, insanların düşmanı gibi gösteren birçok yabancı sinema filmine atıfta bulunmaktadır.

Cem Yılmaz bu filmde Hollywood sinemasının Amerikan ideolojisi ve kültürünü küreselleştirme amacını, izleyicilerin filmlerden öğrendiği bilgilerin tamamen doğru olmadığı eleştirisini mizahi unsurlar kullanarak anlatmaktadır. Seyirciye izlediği filmlerdeki konu ve olaylara hemen inanmaması, düşünüp eleştirel bir göz ile bakması gerektiğini vurgulamaktadır.

Filmdeki Tihulu karakterinin sürekli Komutan Logar’a gelip “bir cisim yaklaşıyor” cümlesi bilim kurgu filmlerinin en klasik cümlesi olduğu için yine bilim kurgu filmlerine gönderme yapmaktadır. Uzay gemisindeki sahnelerin birinde Komutan Logar’ın “gemi sağa mı çekiyor ne” diye sorması da Türk kültürüne ait bir espridir. Yabancı bilimkurgu filmleri ile Türk sinemasındaki bilimkurgu filmlerinin farkları, ayırt edici özellikleri mizahi bir dil ile ele alınmaktadır.

Filmde “don't drop the soap” (sabunu düşürme, yani tedbiri elden bırakmamak anlamına gelmektedir.) durumuna da bir gönderme yapılmaktadır. G.O.R.A. gezegeninde Arif’in duşa girdiği sahnede Arif sabunu yere düşürüp aşağı doğru eğilince

birden arkasında Garavel belirince, Arif “hocam ayıp oluyor ama ha” diyerek cevap vermektedir. Bir çok yabancı film ve çizgi filmde bu olaya değinilmiştir. Örneğin, “The Boondocks” isimli çizgi filmde de benzer bir “don't drop the soap” olayı bulunmaktadır. Cem Yılmaz yine diğer bir çok sahnede olduğu gibi bu sahnede de yabancı filmlere gönderme yapmaktadır.

G.O.R.A. filminin Amerikan sinemasını eleştirme yönlerinden birisi de dil konusudur. Amerikan filmlerinde uzaylıları da İngilizce konuşturmaları, G.O.R.A.’nın kültürel açıdan eleştirdiği konulardandır. Hollywood filmlerinde, farklı ülkelerden farklı ırklardan insanları hatta uzaylıları bile kendi aralarında İngilizce konuşturulmasına filmin başlangıcında Kuna’nın “Komutan Logar İngilizce konuşuyorlar baştan hepsini Türkçe alabilir miyiz efendim” cümlesi ile değinilmektedir.

G.O.R.A. filminin, yabancı filmler haricinde, 1973 yılında Hulki Saner tarafından çekilmiş olan “Turist Ömer Uzak Yolunda” filminden de esinlendiği söylenilebilmektedir. Turist Ömer Uzak Yolunda filminde de uzaylılar tarafından kaçırılıp bir uzay gemisine hapsedilmiş olan bir dünyalının evine geri dönme çabaları anlatılmaktadır. Arif karakteri ile Turist Ömer arasında bir çok benzerlik görülmektedir. G.O.R.A. gezegeninde Ceku (Özge Özberk)’nin odasında ağlayarak izlediği televizyon ekranında Sadri Alışık’ın duygusal bir sahnesinin gösterilmesi, Arif’in tıpkı Turist Ömer gibi içten ve samimi bir karakter olduğuna vurgu yapmaktadır.

G.O.R.A. filmi izleyiciye bilimkurgu ve uzay filmlerinin Türk sineması’nın önceki dönemlerinde de çekildiğini vurgulamakla birlikte, görsel efekt kullanımı ve teknolojinin kullanımı bakımından G.O.R.A.’nın yabancı sinemaların gerisinde kalmadığını göstermektedir. Bu sayede G.O.R.A. filmi seyirciye Türk sineması ve Hollywood sineması’nın karşılaştırması imkanı sağlamaktadır.

4.1.1.3. G.O.R.A. Filmindeki Absürt Komedi Unsurları

Jenerik devam ederken Arif arabasına yaşlı bir adamı alır, Arif “müzik açayım mı?” diye sorunca yaşlı adam “gavur müziği açma, belki anama sövüyor ne bileceğim?” der. Arif’in “bu grup yeni, ananı tanıyor olamazlar” diyerek açtığı şarkıda sürekli “motherfucker” kelimesi geçmektedir, buradaki şarkıyı söyleyen sanatçı da Murat Boz’dur. Cem Yılmaz daha filmin başında argo ile komedi unsurları kullanılacağını göstermektedir. Arif ve yaşlı adam arasında geçen diyalog ve müzik bu sahnede absürt komedi unsuru olarak dikkat çekmektedir.

Bob Marley Faruk (Rasim Öztekin), Arif'in ikram ettiği sigarayı “sigara kullanmıyorum” diyerek reddetmektedir. Lakabı Bob Marley olan kişi, sigara kullanmıyor ve üzerinde marihuana bitkisi deseninin yer aldığı tişört giymektedir. Bob Marley Faruk'un odasının önünde saksıda yeşil bir bitki bulundurması, seyircide başka bitkiler yetiştirdiği konusunda bir izlenim uyandırmaktadır. Bob Marley Faruk gerek tarzı, gerek kıyafetleri, gerek konuşması ile filmin en büyük ironilerinden birisi olarak görülmektedir. Bu diyaloglarda görmüş olduğumuz ironiler de absürt komedi unsuru oluşturmaktadır.

Diğer bir sahnede Arif, kendisi gibi kaçırılan insanların toplandığı alanda kimlerin Türk olduğunu anlamadığı için kült bir replik olan “herkes Türkçe konuşuyor, anlamıyorum ki ben hangisi Türk hangisi yabancı” diyerek dilin belirleyiciliği durumuna vurgulama yapmaktadır. Yine farklı bir sahnede Ceku ile Arif'in konuşmasında Arif, Ceku'nun İngilizce bilmemesine şaşırır ve ona “İngilizce şart, İngilizceyi nasıl bilmezsin? mesela bir örnek vereyim “I love you” İngilizcedir, yanlış anlama yani cümle olarak. Mesela “I” ben, “love” seni, “you” seviyorum.” diyerek İngilizce öğretmeyi denemektedir. Arif İngilizcesine çok güvenir ama burada kullandığı dilbilgisi kalıpları doğru değildir. Cem Yılmaz bu sahnelerde dil ile alakalı eleştirilerini absürt komedi unsurları kullanarak izleyiciye aktarmaktadır.

Cem Yılmaz, komedi türünde etkili olan ve sık kullanılan kelime oyunu tekniğini filmde fazlasıyla izleyiciye aktarmaktadır. Seyircinin dikkatine dayalı olarak çeşitli bağlantı kurabileceği göndermeler yapılmaktadır. Garavel (Özkan Uğur)'in Arif'e dünyaya dönmeleri için verdiği uzay gemisi “Ka-Fa 1500”, “keyif verici madde etkisi altındaki kişi” anlamındaki Türkçe terim olan “kafası güzel” tabiri için kullanılmaktadır. Bu sahnede de kelime oyunu tekniği ile yine bir absürt komedi unsuru yaratılmaktadır.

4.1.1.4. G.O.R.A. Filmi'nin Genel Değerlendirilmesi

2004 yılında çekilen bu filmde Cem Yılmaz, her yönü ile riskli ve absürt denemeler yapmış, absürt komedi olarak bu tarzda daha önce neredeyse hiç film bulunmadığı için “acaba nasıl olur? izlenir mi, seyirci ilk defa göreceği bu türü nasıl bulur?” kaygılarını çok fazla da düşünmeden cesur ve özgüvenli bir şekilde sinemaya aktarmış ve film fazlasıyla ilgi görerek başarısını kanıtladığı düşünülmektedir. Filmde komedi unsuru bulunmayan sahne neredeyse yoktur, filmin tamamında bilim kurgu, aksiyon, komedi ve absürt komedi bir arada görülmektedir. Komedi'nin ortaya

ıkmasında, karşıtlıkların bir araya gelmesi önemli etkenlerdendir, Cem Yılmaz'ın filmde karşıtlıklarla birlikte absürt bir yapım oluşturmayı başardığı düşünölmektedir.

4.1.2. A.R.O.G (2008)

A.R.O.G filminin açılışında, aynı zamanda jeneriğinde Ceku'nun bilgisayar ekranından taş devrindeki insanları araştırması görölmektedir. Daha ilk sahneden “sinefil” olarak tanımlanan kitleye yönelik iması filmin günümüz tarihi ile bağlantılı olabilecek bir zaman diliminde geçeceğı izlenimi verilmektedir. Ayrıca kameranın bilgisayar ekranından ayrılırken ki görüntüsünde TNet logosu görölmektedir, filmin hemen başında ilk ürün yerleştirme direk olarak izleyiciye aktarılmaktadır. Bu durum izleyiciye filmde gösterilecek birçok ürün yerleştirmenin ilk örneğı olarak net bir şekilde gösterilmektedir. Aynı zamanda birbiriyle bağlantılı göröse de aslında farklı alanlar olan sinema ve reklam sektörlerinin disiplinler arası çalışmaları, iki sektörün de birbirini destekleyici unsur olarak sektörde yer aldıklarının göstergesini oluşturmaktadır.

İlk görüntülerle eş zamanlı olarak bir uçak gösterilmekte ve devamında G.O.R.A. filmindeki karakterlerden Komutan Logar elinde bir bavul ile havalimanında görölmektedir. Bu görüntünün ardından Ceku'nun aynı bilgisayarda araştırma yaptığı görüntüler aktarılırken kamera direk olarak bir arkeoloji sözlüğü göstermektedir. Bu noktada filmin günümüzde yaşayan insanların geçmişle bağlantılı olaylar yaşayacaklarının ispatı ile ilgili ilk ipucunun üstünden henüz bir dakika bile geçmemişken tekrar gösterilmektedir. Filmin aslında taş devri ile bağlantılı olacağı gerek Ceku'nun kullandığı bilgisayardan ilk insanları araştırması, gerek arkeoloji sözlüğü detayından net bir şekilde aktarılmaktadır.

Havalimanı'nda çevredeki insanlar şaşkın gözlerle Komutan Logar'a bakmaktadır. Komutan Logar'ın kıyafeti, saçları ve gözleri gibi detaylar toplumların normal olarak kabul gördüğü karakterin dışında bir karakter izlenimi verdiği için doğal olarak diğör insanların dikkatini çekmektedir. Komutan Logar'ın kalabalığın dikkatini çekmesi yönetmen tarafından kalabalığı kameraya baktırarak gösterilmektedir. Bu sırada Komutan Logar havalimanında yürürken arkasında büyük bir tabelada “evde ev telefonu, işte iş telefonu kullanılır.” sloganı ile yine büyük bir Türk Telekom reklamı gösterilmektedir. Filmin jeneriğinde ve filme dair gösterilen yaklaşık bir dakikalık görüntüler içerisinde yer alan bu ürün yerleştirmelerin gerek kurgu içerisindeki konumu,

gerek filmi temsil niteliği taşıyan jeneriğin içerisinde oluşu ile film bütçesinin göz ardı edilemeyecek bir kısmının reklam gelirleriyle elde edildiği düşünülmektedir.

Komutan Logar'ı havalimanı çıkışında yine G.O.R.A. filminden Tihulu karakteri elinde tuhaf bir alfabe ile yazılmış yazı ile karşılamaktadır. Tihulu “yolculuk rahat geçti mi Komutan Logar” diye sorduğunda Komutan Logar “kapsül atlantike düştü, Miami'den aktarmalı geldim ulan” diye cevap vermektedir. Burada Komutan Logar'ın G.O.R.A. gezegeninden dünyaya geldiği, aslında G.O.R.A. filmi ile bağlantılı olacak bu filmin dünyada geçeceği izlenimi verilmektedir. Bu sahne ile filmin jeneriği bitmektedir ve film başlamaktadır.

Jeneriği filmde sahneler ile vermek bir anlatım tekniği olarak kullanılmaktadır. Bu yöntem ile yönetmen kısıtlı süre içerisinde çeşitli ürün yerleştirmelerini filmin akışını bozmayacak şekilde ekleme imkânı bulmuş, henüz jeneriğini izlemiş olduğumuz filmin içeriği hakkında izleyiciye yönelik bir çok ipucu vermektedir. Filmin dünyada geçeceği, zamanı hakkında net bir bilgi vermese de ipucu olarak arkeoloji sözlüklerinden yola çıkarak günümüzle bağlantılı, geçmişin de olacağı bilgisi burada izleyiciye aktarılmaktadır.

Arif işe giderken esnaf bir arkadaşı ile karşılaştığında esnaf arkadaşı Arif'in eline mavi bir ilaç vererek “al bu senin, bu benim ve bunlarda Alaattin abinin” diyerek diğer ilaçları göstermektedir. Arif “eczacı kadın olmasa bizde alırdık oğlum” diyerek yanıtlar ve adama para verir. Buradan ilacın cinsel güç arttırıcı bir ilaç olduğu anlaşılmakta, eczacının kadın olması detayı da aslında Türkiye’de cinsellikle alakalı tabulara büyük bir gönderme olduğu sonucuna varılmaktadır.

Arif arkadaşı ile konuşması esnasında çevresindeki bir çocuktan kendine naneli şeker almasını ister ve çocuk şekeri getirdiğinde arkadaşından aldığı ilacı şekerlerin arasına karıştırarak “torpili nanenin arasına karıştırırım, ondan sonra ne var içinde, viagara şelalesi” der ve gülümseyerek elindeki şeker kutusunu sallamaktadır. Ürün yerleştirme olmadan cinsel güç arttırıcı ilaca viagara şelalesi demesi sohbetin başında verdiği izlenimi teyit eder niteliktedir.

Bu sahnede, aynı zamanda toplumsal ahlakın bireylerin cinsiyetleri ile bağlantılı olarak iletişimi nasıl etkilediği de gösterilmektedir. Erkek bireyler ilacın etkisinin ve kullanan bireyin partneri üzerinden dahi şakalar yapabiliyorken doğal bir durum olan cinselliğin çeşitli sebepler yüzünden tıbbi desteğe ihtiyaç duyduğu durumda mesleğini

icra eden kadın eczacıdan ilacı isteyememesi durumunu da eleştirdiği rahatlıkla söylenilebilmektedir.

Arif'in arkadaşı ile sohbeti biterken arkadaşı “bak bak müşteri geldi haydi dükkana” dediğinde Arif dükkanına doğru bakar ve G.O.R.A. gezegenindeki kötü karakterler olan Komutan Logar ve Tihulu’yu görünce telaşlanmaktadır. Aman yarabbi diyerek yoldan geçen taksiyi, taksinin geldiği yöne bile bakmadan durdurur ve taksinin şoför koltuğunun yanındaki sopayı alarak taksiciye “şunu iki dakika aldım birader” der. Hiç tanımadığı bir kişinin arabasındaki sopanın yerini ezbere bilmesi aslında Türkiye’de neredeyse bir gelenek haline gelmiş olan şoför koltuğunun yanında her zaman bir sopa olması konusuna esprili bir dil ile değinmektedir.

Komutan Logar’ın dükkanda Arif’ten özür dilediği esnada Tihulu’nun fondan çaldığı müzik aleti ve Komutan Logar’ın sözleri izleyiciye eski türk filmlerindeki duygusal sahneler ve eski türk filmleri müziklerini anımsatmaktadır. Eski türk filmlerini çağrıştıran bu sahnede yine Türk sinema tarihindeki eski filmlere adeta bir gönderme niteliğinde olduğu düşünülmektedir. Bir kültürün temsilcisi niteliğinde eski Türk filmlerinde sıklıkla karşılaştığımız bu tarz müziklerin anlatımı destekleyici unsur olarak kullanılmaktadır.

Komutan Logar’ın müzik aletini alıp kırdıktan sonra konuşmasına devam ederken daha batı tarzı müzikler çalmaktadır, burada aynı oyuncunun aynı konu hakkında farklı tarz müziklerle yarattığı etkinin nasıl değiştiğini görmemizde mümkündür. Komutan Logar ve Tihulu’nun Arif’in evinde akşam yemeği yedikten sonra Arif’in sarhoş olup yere düştüğü esnada Komutan Logar’ın Arif’e bakışları aslında Komutan Logar’ın yine kötü düşünceler içinde olduğu izlenimi izleyiciye göstermektedir.

Arif ormanda yürürken ağaçtaki yılanı gördüğünde yılan; “bana bak! birazdan suyu bulursam içerken sokmak yok he, beni iyi tanı” diye seslenmektedir. Burada ünlü Türk atasözlerinden “su içene yılan bile dokunmaz”a gönderme yaparak bir milyon yıl öncesinde bile olsa bir Türkiye’nin kültür ve atasözlerine vurgu yapmaktadır. Ayrıca Türk toplumunun köklü bir kültürü olduğuna da vurgu yapıldığı düşünülmektedir.

Arif ormanda bir bal kovanı bulup kovandan bal yiyerek yürüdüğü yerde dev bir arının Arif’i soktuğu görülmektedir. Arı Arif’ten büyük olmasına rağmen Arif “beni soktuğuna göre kendin öleceksin şu an” diyerek arıya sinirlenmektedir. Günümüzde

halk arasında da bilinen yaygın bir bilgi olan, bal arılarının insanı soktuktan sonra öldüğü bilgisini de vurgu yaparak yine izleyiciye aslında bildikleri bir konuyu komedik mizansen ile aktarmaktadır. Sahnenin devamında “bu arı sokmasına ne iyi geliyordu ya? amonyak” diyerek bayılan Arif aslında yine toplumsal bir bilgilendirme yaparak izleyicinin hafızasını tazelediği söylenebilmektedir. Hemen hemen toplumda herkesin buna benzer bir çok doğru veya yanlış olan bilgileri vardır, hafızasını tazelerken neden sonuç ilişkisi yerine ezbere dayalı bir hafıza vurgusu yaptığı görülmektedir. Bu durum toplumun içinden olan Arif’in toplumu temsil ettiği varsayımı üzerinden yorumlandığında toplumun alışılmışın dışındaki sorunlara efektif çözümler sunmak konusunda yetersiz kalabileceği sonucunu çıkarmak mümkündür.

Ormanda iki kabile üyesinin Arif’e bir zehir atarak bayıltıp yaşadıkları yere getirdiklerinde herkesin farklı bir dil konuştuğu esnada ne söylediklerini alt yazı ile filmde izleyiciye göstermektedir. Aralarından bir adamın küfürle karışık bir şey söylediğinde alt yazı gösterilmez. Arif “abi en son söylediği yazmadı yanlış birşey söylemiş olmasın bak” diyerek aslında söylenen küfürü izleyicinin anladığı ama farklı bir dilde küfürmüş gibi hissedildiği görülmektedir. Ayrıca Türkiye’de uygulanan sansür yasalarına da bir gönderme olarak değerlendirmek yanlış sayılmaz. Bip sesi, blur efekti gibi orda olduğu bilinen şeyin herkes tarafından aslında anlaşıldığı vurgusunu filmin içindeki bir karakter olmasına rağmen izleyici konumundan yorum yapmasından bu göndermenin varlığını güçlendirir niteliktedir.

Arif kabile lideri Dimi (Özkan Uğur) ile konuşurken, Dimi’nin kızı Mimi (Nil Karabrahimgil) babasına “Aroganlı bu, belli ağzımızdan laf almaya çalışıyor” dediğinde Arif “hanfendi de taşmış ha, devirden dolayı galiba, taş devri” diyerek şaka yapmaktadır. Önceki sahnelerde toplumun içinden biri olarak gösterilen Arif geçmişe gittiğinde de Arif olmaya devam etmektedir. Arif karakteri G.O.R.A. filminden de bilindiği üzere bir tiptir, bu tipten karakterin karakteristik özelliklerinden biri de ataerkil toplumun içinde büyümesi ve toplumsal ahlak kurallarının bu çerçevede gelişmiş olmasıdır.

Dimi “konuşma lan, kızım o benim” diyerek karşılık verir. Arif ise “güzel, ahlaki sistem oturmuş kıskanma var, çok iyi bir şey bu” diyerek toplumdaki ahlaki değer yargılarına bir gönderme yaptığını açık bir şekilde görülmektedir. Arif ahlaki sistemin oturmuş olmasını kıskanma duygusunun varlığına bağlamaktadır. Ataerkil

toplum normlarından biri ile daha karşılaştığımız bu sahnede yönetmen filmin içerisinde açıkça ironiler yaparak eleştirisini net bir şekilde dile getirmektedir.

Arif kabilenin içine karışmasından sonra Aroganlardan üç tane adamın kabileye gelip alet edevat ve yeni buluşların yasak olduğunu söylemesinden gelişme karşı oldukları anlaşılmaktadır. Bu üç kişilik ekibin başındaki Karga (Zafer Algöz) Arif'i de alıp kendi köylerine giderken arkasına dönüp “akıllı olun en ufak medeniyette alayınızı yakarım ha!” demesi de bu durumun özeti niteliğindedir. Arif'in bir an önce çağı ilerletip medeniyete kavuşarak eşi Ceku'yu kurtarmak istemesi, Aroganlıların bu medeniyet karşıtı tutumu ile Arif'i filmde bu kabilenin arasında daha çok görmeye devam edeceğimiz anlamına geldiği söylenebilmektedir.

Aroganlılar Arif'i de alıp kendi köylerine dönerken Taşo (Ozan Güven) attan düşer kolunu tutarak yerde açığı içinde kıvrılır, grubun şefi Karga isimli karakter Taşo'ya kızmasının ardından adamlarından taş isteyerek Taşo'yu gömeceklerini “çok yazık oldu, neyse gökler verdi gökler aldı hemen defin işlemlerine başlayalım” sözleriyle ifade etmektedir. Burada gelişimden uzak bilinçsiz olan eski çağ insanların en ufak bir sakatlıkta bile çözüm üretmekten kaçınıp sonuca vardığı görülmektedir. Karga “Kaaya oğlu Taşo'yu nasıl bilirdiniz” dediğinde oradakilerin hep bir ağızdan “iyi bilirdik” diye yanıtlaması ise Türk toplumunda iyi bilinen, Müslüman cenazelerinde kullanılan sözler olduğunu, yani bu sahnede dini bir gönderme de yapılarak bir başka absürtlük unsuru oluşturulduğunu söylemek mümkündür.

Arif burada gördüğü olaya hemen müdahale etmek üzere bağlı olan ellerini nasıl çözdüğünü izleyici görmeden Taşo'nun başucundaki Karga ve diğer karakterin yanına gelmektedir. Karga Arif'e “ellerinin bağlı değil miydi?” diye sorunca Arif arkada birleştirmiş olduğu ellerini iki yandan çekerek Karga izlerken ellerini önde birleştirmektedir. Bu durum Arif'in Karga'yı ciddiye almıyor ve küçümsüyor olduğunu göstermektedir. Arif bir yumurta isteyerek Taşo'nun koluna sürer ve sıvazlayarak ağaç parçasını koluna paralel bağlar. Karga “çekil ulan büyücü” diye çıkışsa da Taşo'nun ölümden dönmüş olmasını kabullenerek yollarına devam ederler. Arif, Türk pratikliği ile olaya el atarak hemen kolay bir çözüm sunar ve Taşo'yu ölümden kurtararak aralarında bir yakınlık oluşmasını da sağlamaktadır.

Karga Aroganlar'ın lideri Kaaya (Cem Yılmaz)'nın yanında geldiğinde Kaaya Karga'ya ağızındaki sigara gibi görünümün tahtanın ne olduğunu sorduktan sonra “kapalı

verde içme onu” diye nasihatte bulunmaktadır. Kapalı alanlarda sigara içilmemesi gerektiği konusunda bir sosyal mesajı da bu sahnede gösterilmektedir. Kaaya, Karga’nın kolunu tutarak kolundakinin ne olduğunu sorduğunda Karga “çakma Rolex” diye yanıt vermektedir. Alet edevatın yasak olduğunu söyledikten sonra Arif’ten aldığı saati kendi lideri sorduğunda Arif’ten aldığı yanıtın aynısını veren Karga, sıradan insanlara uygulanan yasakların kendilerine uygulanmadığı, çifte standart olduğu mesajını verirken yine bir Marka göndermesi yaptığı da görülmektedir.

Kaaya, oğlu Taşo ile konuşup resim yapma, sanatla uğraşma diye öğütler verirken Taşo “baba resmi seviyorum, heykeli, müziği, dansı seviyorum hem kabileye bir renk gelmiyor mu?” diye sorduğunda Kaaya “yalanlan, yalan söylüyorsun! anlamazlarr, üzerler seni berduş olursun, acından ölürsün! sanatçı olma savaşı ol ezilme ez! hadi git aşağıda esirlere eziyet et” diyerek karşılık verdiği görülmektedir. Klasikleşmiş kötünün kazandığı iyi olanın kaybettiği filmlerden yola çıkarak bu durumu ironik bir dil ile ifade etmeye Kaaya’nın “Yalaaan”la başlayan bu sözlerini gerek ses tonundan gerek yaptığı hareketlerden eski türk filmlerindeki birçok sahneden hatırlanmaktadır. G.O.R.A. filminde olduğu gibi bu filmde de eski türk filmlerine birçok gönderme yapılmaktadır. Bunu günümüze kadar olan sinemaya iyisi ile kötüsü ile öncülük etmiş, o güne kadar varlığını devam ettirebilmiş filmlere “selam veriyor” şeklinde yorumlanabilmektedir.

Ayrıca Kaaya’nın buradaki sanat karşıtı tutumu da ülkede sanata hakettiği değerin verilmemesi ve sanatçının her zaman ezildiği, ülkede sanatçı olup ezilmek yerine insanları ezmenin daha kolay olduğu mesajını izleyiciye vermektedir. Taşo, göklerden gelen bir hediye var diye Arif’i tüm alet ve edevatların tutulduğu mağaraya götürmek ister, Arif taş devrinden kurtulmak için işine yarayacak bir şey olabileceğini düşünerek heyecanlı bir şekilde Taşo ile mağaraya gitmektedir. Taşo paketi açıp betamax video’yu gösterince Arif “betamax video bu, kasedi bile bulunmuyor bunun ne hava atıyosun göklerden geliyor diyosun” diyerek sinirlendiği görülmektedir. Hayal kırıklığına uğrayan Arif’in 1990’lı yıllarda videokasetleri sektöründeki vhs ve betamax rekabetine göndermede bulunduğunu düşünülmektedir.

Kaaya ile oğlu Taşo’nun tartışması sırasında Arif, Taşo’ya daha sakin olmasını söylediğinde Taşo sinirlenip Arif’in karışmaması gerektiğini söylemektedir. Arif ise “nasıl karışma ya, baba oğul şimdi birbirinize gireceksiniz saltanat kavgasından toplum geri kalacak” diyerek orta yolu bulmaya çalışmaktadır. Burada halkın yönetiminden

sorumlu kişiler arasında geçen bir kavganın toplumda büyük etkiler veya zararlar bırakabileceğine değinmektedir. Osmanlı zamanındaki taht kavgalarına da bir gönderme yapıldığı görülmektedir.

Tašo'nun babasıyla kavgasından sonra Arif ile birlikte kabileden kovulduğu görülmektedir. Yolda giderken Arif sinirlenip kendi medeniyetini kurmak istediğini söylediğinde “iki el ile ses olur, tek el ile ses olma” diye yanıt veren Tašo'ya Arif “lan daha atasözünü oturtmamışsın bana satma” diyerek karşılık verdiği görülmektedir. Doğrusu “bir elin nesi var iki elin sesi var” olan atasözüne yine komik bir dil ile gönderme yapıldığı düşünülmektedir.

Arif ve Tašo kabileden kovulduktan sonra Dimi'nin yanına gelirler, Arif kendini hatırlatır, Dimi Tašo'ya sinirli bir şekilde neden geldiklerini sorunca Arif orta yolu bulmak için Tašo'dan Dimi'nin elini öpmesini istemektedir. Tašo el öpmenin ne demek olduğunu bilmediği için Dimi'nin elini sakallarına sürünce Arif bunların zamanla oturacağını belirtmektedir. Türk kültüründeki gelenek ve göreneklerin el öpme sahnesi ile vurgulandığı açık bir şekilde görülmektedir. Tašo elini öptükten sonra Dimi “el öpmekle dudak aşınmaz” diye karşılık vererek arkasındaki adamına “yaz bunu güzel laf” diyerek not aldırılmaktadır. Filmde atasözlerine sık sık gönderme yapıldığını bunu mizahi unsurlar da kullanarak başarılı bir şekilde izleyiciye aktarıldığı düşünülmektedir.

Arif kabileden üç kişi ile birlikte medeniyet için gelişme çabaları harcarken bir kuyunun başında “beyler bu da sizin için örnek olarak tasarladığım petrol kuyusu. bundan petrol çıkarılır, çıkarayım mı?” dediğinde yanındakiler çıkar diye cevap verince “çıkarmayım da savaş çıkarın değil mi?” diyerek yanıt vermektedir. Dünya üzerinde petrol yüzünden yaşanan savaşlara önemli bir gönderme yaptığı görülmektedir.

Kabile için çalışmalarına devam eden Arif, tarım ve toprağı işlemek için yaptığı aleti anlatmaktadır. Bize iki tane öküz lazım dediği esnada kamera bir taşa sırtını verip yatan iki tane adamı göstermektedir. Adamların arasında “adam köye büyük hareket getirdi abi, adam iyi abi yiyor ama çalışıyor” diye bir diyalog geçmektedir. Arif'in bu adamları gördükten sonra iki öküz yerine onları kullanmayı düşündüğü anlaşılmaktadır. Adamların diyaloglarından bu sahnede de net bir politik gönderme yapıldığı görülmektedir.

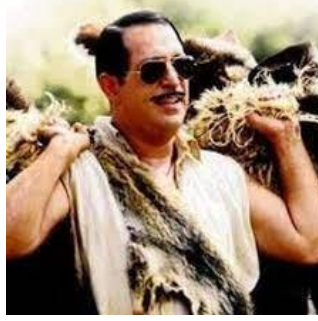
Medeniyete ulaşmak için harcanan çabaların ardından belli düzeyde bir gelişime ulaşınca köyün ortasında bir açılış töreni gerçekleştirilmektedir. Bu tören esnasında Arif

çocuklara öğretmenlik yapan Mimi'ye dönerek “Mimi, bugün resmi tatil de olsa eğitime ara vermeyelim lütfen, yarım gün olsun ama gene de ara verilmesin” diye bir cümle kurmaktadır. Bu cümle ile aslında gelişim ve medeniyete ulaşmak için eğitimin ne kadar önemli olduğu, temel çıkış noktasının eğitimden geçtiği mesajı izleyiciye mizahi unsurlar da kullanılarak aktarılmaktadır.

4.1.2.1. A.R.O.G Filmindeki Karakterler ve İsimlerin Analizi

Cem Yılmaz filmde Arif Işık, Kaaya, Komutan Logar, Kubar ve Enigma da dahil olmak üzere beş farklı karaktere can vermektedir. Arif Işık; halı dükkanı olan, turistlere halı satan ve turistik geziler düzenleyen, para kazanmak için her yolu deneyen, oldukça hiperaktif ve konuşkan bir karakterdir. Kaaya; Aragonluların bilim, icat ve sanat karşıtı her türlü toplumsal gelişmeye karşı olan lideridir. Komutan Logar; Kıyafeti, saçları, lensleri, hareketleri ve replikleriyle, zalim, acımasız, hırslı ve dünyayı yok etmeyi düşünen G.O.R.A. gezegeninden kötü bir liderdir. Dünyayı fethetmeden önce G.O.R.A.'nın başına geçmesi gerekmektedir. Kubar; Komutan Logar'ın büyük büyük babasıdır. Enigma; Futbol maçı sahnesinde kaleye büyü yapan Aroganların kalecisidir.

Resim 8. Arif Işık (Cem Yılmaz)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt1286126/?ref_=ttmi_tt

Resim 9. Kaaya (Cem Yılmaz)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt1286126/?ref_=ttmi_tt

Filmin ana karakteri Arif Işık, ismini Cem Yılmaz'ın babası Arif Yılmaz'dan, doğum tarihini de Cem Yılmaz'ın ağabeyi Can Yılmaz'dan almaktadır. Bunun gibi filmde bir çok karakterin isminin farklı anlamları bulunmaktadır. Özge Özberk'in canlandığı "Ceku" karakterinin ismi Cem Yılmaz'ın anneannesinin lakabıdır. Muhittin Korkmaz'ın canlandığı "Tihulu" karakteri, Yılmaz ve Muhittin Korkmaz'ın 2001'de birlikte oynadığı Telsim reklamında "Huluti" olarak söylenen ismin değiştirilmiş halidir. Komutan Logar'ın ismi rögar kapağından gelmektedir.

Akşam tüm topluluk birlikte oturmuş yemekle birlikte bir şeyler içerken Arif elindeki etlerden Mimi'ye uzattığında Mimi et yemediğini söylemektedir. Arif "bizim bir 216 vardı robot, onu andım şimdi o da böyle et yemiyordu. ulan 216 beni duyuyorsan şerefine kaldırıyorum" dediğinde arkadan geçen Taşo "şerefe Arif" diyerek bardaklarını tokuştururlar. G.O.R.A. filminde 216'yı canlandıran Ozan Güven aynı zamanda bu filmde de Taşo karakterini canlandırmaktadır. Cem Yılmaz'ın burada aynı karakter üzerinden bir önceki filmine de selam gönderdiği düşünülmektedir.

Resim 10. Taşo (Ozan Güven)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt1286126/?ref_=ttmi_tt

Aroganların lideri Kaaya ile Arif bir anlaşma yaparlar, bir futbol maçı yapılacak ve Arif'in takımı Aroganların takımını mağlup eder ise Kaaya hiçbir yeniliğe, alet ve edevata karışmayacaktır. Arif kendi takımını maça hazırlarken gol atınca bu sahnede bir dans figürü sergilerler. Dansın ismi "Yengeç dansı"dır, bu dansı ilk defa Fenerbahçe'li eski futbolcular Roberto Carlos, Deivid de Souza ve Gökçek Vederson'un gol attıktan sonra yaptıkları bir dans olarak bilinmektedir. Fenerbahçe kulübünün taraftarı olarak bilinen Cem Yılmaz'ın bu sahnede taraftarı olduğu takıma da bir gönderme yaptığı görülmektedir.

Bunun haricinde Fenerbahçe futbol takımına filmin maç sahnesinde bir çok gönderme yapıldığı görülmektedir. Aroganların futbol takımı oyuncularından Zico ve Carlos isimleri 2006 - 2008 yılları arasında Fenerbahçe futbol takımında teknik

direktörlük görevi yapan Zico olarak tanınan Arthur Antunes Coimbra'dan, Carlos ismi ise 2007 2010 yılları arasında Fenerbahçe futbol takımında futbolcu olarak görev alan Roberto Carlos'dan alındığı düşünülmektedir. Futbol maçının son sahnesinde Arif topa vurmak için havaya yükseldiğinde tribünlerden eski Fenerbahçe futbolcusu ve güncel olarak futbol yorumculuğu yapan Rıdvan Dilmen gösterildiğinde “gol olur” cümlesini söylediği görülmektedir.

4.1.2.2. A.R.O.G Filminde Dünya Sinemasına Göndermeler

Komutan Logar Arif'in kılığına girdiği sahnede Kuna'dan “bana şu Tom Cruise'un filmde kullandığı aleti ver” demektedir. Kuna ilk olarak Logar'a bir maske verir ve Logar bu değil öbür film der, burada Kuna Logar'a ses değiştirmek için kutudan bir parça vermektedir. Burada Tom Cruise'un başrolünde oynadığı “Mission: Impossible – Rogue Nation (2015)” filmine bir gönderme yapıldığı açıkça görülmektedir.

Arif ormanda yürürken yerdeki tuhaf hayvanlara tekme atar ve “Jurassic Park'a çevirdiniz lan maymunu gelir, kertenkelesi gelir, böceği gelir ya zaten bir gıdım su var” diyerek Jurassic Park filmine de bir gönderme yaptığı görülmektedir. Bu sahnenin ardından Arif “yok mu böyle gelişmiş bir canlı kardeşim” dediğinde bir dinazorla karşı karşıya gelmektedir. Arif'in karşılaştığı dinozorun gösterildiği sahnede verilen gerçeklik hissi neredeyse gönderme yaptığı filmlerdeki kadar dijital efektlerin kaliteli kullanımı ortaya koymaktadır.

Dinazordan korkan Arif dinazora “abi valla bütün filmlerinizi izledim Jurassic 1, Jurassic 2, Jurassic 3” diye seslenir, Jurassic Park film serisine göndermeler bu sahnede de devam etmektedir. Arif dinazora “senin tillahını bilgisayarla yapıyorlar ulan, seni piksel piksel ederim” diyerek aslında sahnenin yapışını da izleyiciye kendi ağzından gerek ses tonu gerek mimikleri ile espirili bir dil ile belirtmektedir.

Aroganlıların kendi dillerindeki sloganları altında Arif ve diğer köleler beklerken Arif “beyler bu Mel Gibson'ın filmi gibi olmasın kafa kesmeli falan, tanrılar kurban istiyor falan olmasın ha! en sevmediğim şey” diyerek diğer kölelerle konuşmaktadır. Burada ismi geçen yönetmen Mel Gibson ve 2006'da vizyona giren “Apokalipto” filmine açık bir gönderme yapıldığı düşünülmektedir.

4.1.2.3. A.R.O.G Filmindeki Absürt Komedi Unsurları

Komutan Logar pasaport kontrol sırasına geldiğinde Türk vatandaşları ve Eu vatandaşları sıralarını geçerek “Diğer” yazan pasaport kontrol noktasına girmektedir. Komutan Logar’ın sırasının bir önünde Eskimo kıyafetli bir adam yanında bir kurt köpeği ile sıra beklemektedir. Burada Komutan Logar eskimo kıyafetli adamın ona dönüp bakmasına göz kırparak yanıt vermektedir. Aslında filmin absürtlüğü daha ilk dakikalarda izleyiciye açık bir biçimde gösterilmektedir. Toplumun normal olarak kabul ettiğinin dışında görüntüye sahip kişilerin de göz kırpma hareketi ile Türk toplumunda “bir sorun mu var?” gibi bir soru olarak kabul gören bu hareket ile her ne kadar normalin dışında gözükse de bir birey olduğunu ancak iyi kötü ayırımını yapmadan vurgulanmaktadır. Bu sahnede uzaydan gelen bir adam olan Komutan Logar ve Eskimo kıyafetli adamın havalimanında oluşturdukları tezat durumlar absürt komedi unsurları yaratmaktadır.

Arif evin salonuna girer ve eşi Ceku “Arif insanları gerçekten maymundan mı gelmiş” diye sorar. Arif “ne, valla sana şu sabah programlarını yasaklıyorum ha! hep bunlardan etkileniyorsun” diyerek açık olan televizyonu kapatmaktadır. Burada Arif’in tepkisi ve ses tonundan Türkiye’de sabah programlarının insanlara gereksiz ve anlamsız birçok bilgi verdiği eleştirisi çıkartılabilmektedir. Ceku’nun çeşitli ansiklopedileri karıştırarak sahip olduğu bilgi birikimine dair fikir sahibi olmamıza rağmen Arif, Ceku’nun sabah programlarından etkilendiğini vurgulayarak sevdiklerine karşı korumacı davranan kişilerin vereceği tepkiyi vererek televizyonu kapatmaktadır.

Ceku’nun televizyonun kapanmasına tepki vermeden iletişimi sürdürmesinden ise o televizyonun sadece eşlik eden ancak dikkat edilmeyen “ses olsun” diye açılan bir araç olduğu düşünülmektedir. Kahvaltı sahnesinde Ceku “Arif aslında doğumu G.O.R.A.’da mı yapsam?” diye sormaktadır. Bu ana kadar gösterilen karakterler ve G.O.R.A. gezegenin isminin tekrar geçmesi net olarak G.O.R.A. filmi’nin devamı niteliğinde ya da G.O.R.A. filmi ile bağlantılı bir film olacağı izlenimini kesin bir şekilde aktarmaktadır. Başka bir gezegenden gelen Ceku ile Arif’in evlenmesi ve doğacak çocuklarını G.O.R.A. gezegeninde yapma planları da filmde absürt komedi unsurları yaratmaktadır.

Kahvaltı sahnesinin devamında Ceku Arif’e uzay gemisinin nerede olduğunu sorduğunda Arif lafı geveleyerek, “galiba ben onun temmuz pulunu falan yatırmadım ama onlar halledilir herhalde” diyerek cevap vermektedir. Bu konuşma esnasında araya

giren görüntüde Arif'in aslında uzay gemisini hurdacıyla pazarlık yaparak sattığı gösterilmektedir. Arif'in tipik bir anadolu insanı tiplmesiyle hurdacı ile el sıkışarak uzay gemisi için yaptığı pazarlık, filmde bu tarz absürt komedi unsurlarının daha fazla olacağı izlenimini vermektedir.

Arif sopa ile kendi dükkanına girdiğinde Komutan Logar Arif'e "sakin ol Arif düşmanlık için gelmedik, at sopayı" dediğinde ve Arif "sopaya güvenen kim lan" der ve kollarını açarak yerden yaklaşık bir metre yukarı yükselmektedir. Tam o sırada Arif havadayken başka bir esnaf arkadaşı "Arif abi şunu iki ellilik yapıcan mı be?" diyerek elinde yüz tl ile içeri girmektedir. Arif, Neşet şimdi sırası mı demesine rağmen montunu ister ve parayı bozar ama gördüklerinin aralarında kalmasını istemektedir.

Böylesine absürt bir sahnede bile iki esnafın diyalogu ve doğallıkları Türk insanlarının samimiyet ve mizah diline bir vurgu olarak gösterildiğini söylemek mümkündür. Aynı zamanda bir önceki sopa diyalogu ile para bozdurma diyaloglarının arka arkaya verilmesinden toplumumuzun tanımadığı bireylere karşı ne kadar güvensiz olduğunu görürken, havada para bozdurulan absürt sahnede tanıdığı bireye karşı duyulan güveni göstermektedir. Bu sahnelerde iki farklı eleştirinin de kısa süre içerisinde başarılı ve mizahi bir dil ile aktarıldığı düşünülmektedir.

Komutan Logar'ın Arif'i tuzağa düşürüp zaman makinasına bağladığı sahnede Logar "şimdi senin yerine geçip karını alıp G.O.R.A.'ya giderek taht'a oturacağım" dediği yerde Arif "tahta mı?" diye şaşkınlıkla cevap vermektedir. Komutan Logar "tahta tabi zoruna mı gitti, ateş toprak su tahta" dediğinde yardımcısı Tihulu "hava olmasın" diyerek cevap verir ve Logar ile gülüşürler. G.O.R.A. filmindeki element sahnesine burada alaycı bir dil ile gönderme yapılmaktadır. Bu sahnedeki zaman makinası kullanımı ve diyaloglar absürt komedinin başka bir örneğini oluşturmaktadır.

Komutan Logar, Arif'i zamanın bir milyon yıl gerisine ışınladıktan sonra Arif telaşlı bir şekilde telefonunu çıkardığı sahnede direk olarak telefonun ekranındaki "Avea" yazısı dikkat çekmektedir. Filmin girişinde görülmeye başlayan telekomünikasyon şirketi reklamlarının bu sahneye kadar sıklıkla gösterildiği söylenebilmektedir. Bu sahnenin hemen ardından Arif telefonla bir milyon yıl öncesinden Gürcan market isimli bir marketi arar ve İngilizce konuşarak Avea'nın taş devrinde bile çekebildiği mesajı verilmektedir. Filmde alınan reklamlar senaryoya iyi bir şekilde işlenerek hem reklamı hem de mizahi unsurları içinde barındırmaktadır.

İşinlanma, ürün yerleştirme ve bir milyon yıl öncesinden bir marketi arayıp konuşma gibi birçok absürt komedi yaratan unsurun bu sahnede de başarılı bir şekilde kullanıldığı düşünülmektedir.

4.1.2.4. A.R.O.G Filmi'nin Genel Değerlendirilmesi

G.O.R.A. filminden bilinen birçok karakteri A.R.O.G filminde de görmemiz bu filmi G.O.R.A.'nın devamı olarak algılamamızı sağlayabilmektedir. G.O.R.A. filminde görülen birçok karakter bu filmde de mevcuttur, Cem Yılmaz'ın canlandığı başrol oyuncusu Arif karakterini A.R.O.G'da da başrolde görülmektedir. Bu filmde Cem Yılmaz, Arif karakteri haricinde Kaaya, Komutan Logar, Kubar ve Enigma da dahil olmak üzere beş karakteri canlandırmaktadır. Oyunculuk, makyaj ve kostüm gibi detaylar filmde o kadar başarılı işlenmiştir ki karakterlerin aynı kişi olduğunu anlamak bir hayli zor görülmektedir.

Taş devrinde geçen bir filmin gerçeklik algısı açısından filmin prodüksiyon ekibinin de başarılı bir iş çıkardığı düşünülmektedir. Set, dekor, kostüm, makyaj ve bilgisayar efektleri ile başarılı bir işe imza atıldığı düşünülmektedir. Bilgisayar efektleri ile yapılan dinozor bunun en iyi örneğidir, teknik açıdan filmde göze çarpan eksik bir detay pek fazla görünmemektedir. Senaryo açısından akıcı bir düzen mevcut olsa da filmin sonundaki futbol sahnesinin çok uzun tutulması gereksiz olarak yorumlanabilmektedir.

A.R.O.G filmi, vermek istediği mesaj ve kurgusal anlamı ile üzerinden uzun yıllar geçmesine rağmen etkisi oldukça güçlü bir yapım olmuştur. Günümüzde bile filmin birçok repliğinin akıllarda yer edinmesi filmin toplumu ne derece etkilediğini kanıtlar niteliktedir. Filmde tasvir edilen iki zıt toplumun birbirlerine karşı mücadelesi mizahi dile ile başarılı bir şekilde gösterilmektedir. Aynı zamanda Cem Yılmaz'ın toplumu ne derece analiz edebildiğini filmde anlatım dile ile gösterilmektedir.

4.1.3. Yahşi Batı (2010)

Filmin açılış sahnesinde Zeki (Cem Yılmaz), Vedat (Zafer Algöz), Özkan Uğur ve Ozan Güven'in bir masa etrafında toplanmış muhabbet ederken ki görüntüleri gösterilmektedir. Görüntülerin hemen başında, ekranın alt kısmında "Beykoz Ocak 2010" yazısı dikkat çekmektedir. Yani bu yazı ile oyuncuların konuşmaları filmin çıkış tarihi ile eş zamanlı olduğu bilgisi izleyiciye verilmektedir. Zeki bu sahnede Vedat'a

satmak için eski tarihi bir bot gösterdiğinde Vedat bu botun geliş hikâyesini sormaktadır. Zeki fonda anlatmaya başlayınca filmde sahneler görünmeye başlamaktadır.

Zeki hikâyeyi anlatmaya devam ederken filmdeki başroller Teşkilat-ı mahsusa'dan Aziz Vefa (kendisi canlandıracak) ve hazineden memur Lemi Galip'den bahsettiğinde kamera filmde Lemi Galip'i canlandıracak oyuncu Ozan Güven'i göstermektedir. Zeki, Lemi Galip ismini söylemeden önce Ozan Güven'e bakar ve Lemi Galip dediğinde kamera Ozan Güven'i gösterince Ozan Güven "evet Lemi Galip'i ben canlandırıyorum" anlamında gururla gerinmektedir. Filmde asıl hikâye henüz başlamamışken seyircinin filme dair fikirler edinebilmesi açısından filme dair küçük mizahi göndermeler yapıldığı düşünülmektedir.

Zeki hikâyeyi anlatırken Ozan Güven sık sık araya girip sorular sormaktadır. Zeki ise sinirlenerek "oğlum anlatacağımda siz önce bir dinlemesini öğrenin, bir insanın anlattığı karşısındakinin dinleyebildiği kadardır" der. Türk toplumunda sıklıkla kullanılan ve doğrusu Mevlana Celaleddin-i Rûmî'nin "Sen ne söylersen söyle, söylediğin, karşındakinin anladığı kadardır." sözüne bir atıfta bulunmaktadır.

Jenerikte filmin bir western komedisi olacağı açıkça gösterilmektedir, jenerik aynı zamanda bir hikâye anlatmaktadır. 1881 yılında geçen bir film için Osmanlı'dan Amerika'ya seyahatin filmde gösterilmesi hem zaman ve mekan açısından hem de prodüksiyon bütçesi açısından bir hayli zordur. Bu zorluğa karşı yaratıcı bir zeka ile, teknolojinin imkanlarından da faydalanarak başarılı bir anlatım tekniği ve jenerik kullanılmaktadır. Jenerik karakterler bir yola çıkarken başlamıştır, jeneriğin bitişinde ise yolda giden fayton gösterilmektedir.

Kamera faytonun içini gösterdiğinde dört kişi görülmektedir. Lemi Galip (Ozan Güven) ve Aziz Vefa (Cem Yılmaz) dışında aralarında geçen diyalogdan yabancı oldukları anlaşılan bir erkek ve bir kadın da bulunmaktadır. Kadın Lemi Galip'e ve Aziz Vefa'ya açıkça kur yapmaktadır. Fayton ıssız arazide ilerlerken uzaktan arabanın gelişini izleyen altı atlı adam gösterilmektedir. Bu sırada faytonun içinde Aziz Vefa kadına yarı çıplak bir fotoğrafını gösterir, Aziz Vefa bu kadının kuruna karşılık vermektedir.

Lemi Galip, Aziz Vefa'yı kıskanır ve kadının ilgisini çekebilmek için Amerika'ya yolculuklarının sebebi olan elması gösterir. Lemi Galip elması çekip

saklarken silahlar patlar ve biraz önce gösterilen atlı adamlar faytona ateş açmaktadır. Fayton sürücüsünün haydut tarafından öldürüldüğü anda film tekrar açılış sahnesine dönmektedir. Ozan Güven fayton sürücüsünün haydut tarafından öldürüldüğü sahneyi anlamadığını bir daha anlatmasını istemektedir.

DVD’den izlenen filmlerde görmeye alışık olduğumuz, filmin dili ve altyazı seçeneklerinin olduğu ekran gösterilmektedir. Burada dil Türkçe seçilir ve film fayton sürücüsünün vurulmasına dönerek Türkçe dilinde tekrar başlamaktadır. Bu iki karakter artık Amerikada’dır ve doğal olarak herkes İngilizce konuşmaktadır. Film bir Türk yapımı olduğu için, izleyicilerinin de Türk olduğunu düşünerek filmin Türkçe ilerlemesi gerekmektedir. Bu durumu yine mizahi bir dil kullanarak sahne önce İngilizce sonra da Türkçe olarak gösterilmektedir. Buna benzer bir girişi G.O.R.A. filminde de kullanmış olması dikkat çekmektedir.

Soyulduklarını ve elmasın çalındığını Osmanlı’ya ileten ikiliye kısa bir süre sonra “gelmenize gerek yok, mesul memurun kellesini posta ile gönderin” diye yanıt gelmektedir. Lemi Galip hüzünlü bir şekilde tamam o zaman kes gönder kellemi diye cezasını kabullenmektedir. Aziz Vefa ise arkadaşının ölmesini kabul etmeyip, elması bulabileceklerine inanarak Lemi Galip’i teselli etmektedir.

Aziz Vefa ve Lemi Galip’in yaptıkları birçok iş girişiminden birisi de kola olur, meyan kökü ve şerbetle Osmanlı şerbeti yaparlar ve bu kolanın bulunuşu olarak gösterilmektedir. Aslında burada kolayı ilk önce Osmanlı’nın bulmuş olduğu gibi bir ima da söz konusu olabilmektedir. Kolanın yapılışı esnasında kola güğümünün üzerine “Cola Turka” yazarlar, burada bir ürün yerleştirme söz konusudur. Filmin yapıldığı dönemin popüler kola markalarından Cola Turka’nın filmin içine yerleştirilmiş başarılı bir reklamı da gösterilmektedir.

Kavga sahnesinden sonra Şerif ofisinin merdiveninde otururken Lemi Galip, Aziz Vefa’ya benzeyen bir kişinin aranıyor ilanını görmektedir. İkili ödül avcısı ve aranan kişi kılığına girerek ödül toplamaya başlamışlardır. Aranan suçlu trenci Jack kılığına giren Lemi Galip’i Şerif Çeko (Yılmaz Köksal)’ya götürüp parayı almayı hedefleyen ikilinin işleri istedikleri gibi gitmez. Çünkü, Şerif’in yanına vardıklarında gerçek trenci Jack’in idamı için peder tarafından dua okunmaktadır. Aziz Vefa “kolay gelsin, Allah taksiratını affetsin birader” diyerek töreni böler, peder ise “birader değil peder” diye cevap vermektedir. Aziz Vefa ödül parasını Şerif’ten talep eder, o sırada

gerçek trenci Jack at üstünde idamını beklemektedir. Şerif sahtekâr olduğu anlaşılan Aziz Vefa ve Lemi Galip'in katran ve tüye bulandırılıp hapse atılmasını emreder.

Filmle ilgili dikkat çeken başka bir detay da hapse atıldıkları sahnede Aziz Vefa ve Lemi Galip'e giydirilen tüydür. Mahkumlara katran sürüp tüye bulandırılma cezası eski Amerika ve Britanya'da yaygın bir cezalandırma yöntemi olarak bilinmektedir.. Bu dönemlerde suç işleyen kişilerin toplum tarafından dışlanması ve örnek teşkil etmesi için önce vücutlarına katran dökülüp daha sonra da tüy ile kaplanmaktadır. Bu eski geleneğe de bir atıfta bulunan Cem Yılmaz'ın en ufak detayları bile göz ardı etmeden başarılı bir şekilde bu detayı filme yerleştirdiği düşünülmektedir.

Mahkûm edilen ikili bir maden ocağına çalışmaya gönderilir ve madende çatışma çıkar, çatışma sırasında Lemi Galip ve Aziz Vefa saklanırlar. Çatışma biter, sahnedeki herkes yerde gözüktükten sonra önce kuyunun arkasından Aziz Vefa, ardından da kuyunun içinden çıkan Lemi Galip görülmektedir. Çatışmadan sağ çıkan Aziz Vefa ve Lemi Galip etrafı kontrol ederken son nefesini vermekte olan Jonny Lesh'in ağızdan elmasın Cannonball kasabasında olduğunu öğrenirler. Aziz Vefa atlardan birine gider tabanca ve bir kovboy şapkası alır Lemi Galip'e yaklaşıp “Jonny Lesh'sin sen” diyerek Şerif'leri dolandırmaya devam etmek istediğini söylemektedir. Çatışmada ölen herkesi gömdükten sonra ata binerek yeni bir yola gittikleri gösterilmektedir. Filmin girişinden itibaren bir çok yol metaforunun kullanıldığı rahatlıkla söylenebilmektedir.

Elması bulmak için Cannonball kasabasına doğru yola çıkan ikili yolda atış talimi yapan Susanne van Dyke (Demet Evgar) ile karşılaşırlar. Aziz Vefa ödül avcılığından dolayı Lemi Galip'i, Susanne van Dyke'a Jonny Lesh diye tanıştırdınca Susanne van Dyke birden sinirlenir, annesini Jonny Lesh'in öldürdüğünü söyleyerek silahını ikiliye doğrultur. İkili korkudan kendilerinin Osmanlı olduğuna inandırmak için Susanne van Dyke'a çeşitli oyunlar sunmaktadırlar.

Lemi Galip'in kendini kurtarmak için korkarak “Suzan Kardeş Allah aşkına” dediği duyulmaktadır. Kosova asıllı Türk makyöz, şarkıcı ve oyuncu olan Suzan Kardeş'e de bu sahnede bir gönderme yapıldığı görülmektedir. Aziz Vefa o Jonny Lesh değil Biz Osmanlı'yız ödül için efendim, orta oyunu, zengin mutfak, zeytinyağlı dolma, sarma, hünkâr beğendi, imam bayıldı, at meydanı, sultan ahmet, ramazan eğlenceleri, galata, tophane, külhan beyleri, arap bacı ve lokum gibi Türk'lere özgü birçok şeyden

bahsedince Susanne van Dyke “Arap bacı’yı anlamadım ama lokum mantıklı geldi” diyerek ikna olmaktadır. Aziz Vefa ve Lemi Galip’le birlikte ödül avcılığı için Susanne van Dyke’da ikiliye ortak olur ve birlikte yola çıktıkları görülmektedir.

En baştaki sahneye tekrar dönülür, Vedat “muhteşem hikâye” diye belirtir, Özkan Uğur ise “vay be elmas Siyu’lara geçmiş demek” diyerek Zeki’nin hikâye anlatımını beğenmektedir. Ozan Güven ise en çok bu hikâyenin nasıl çizmeye bağlanacağını merak ettiğini söyler. Zeki hikâyeye devam edecekken bu sırada Özkan Uğur “bir ara verelim mi be, ben bi su dökeyim” diyerek hikâyeyi durdurmaktadır. Özkan Uğur ve Vedat lavaboya gittikten sonra Zeki elindeki nargilenin sipsisini yere düşürür ve “şimdi işin yoksa on dakika ara” dediği duyulmaktadır. Filmi sinemada izleyenler için tam burada izleyicilerin ihtiyaçlarını gidermesi için film on dakika araya gitmektedir. Burada sinema izleyicisinin de ihtiyaçlarını anlayarak, çok iyi bir zamanlama ile oyuncuların da izleyici gibi ihtiyaç molası vermesi çok ince bir detay olarak gösterilmektedir.

Pontiac kızılderili şefi Kızılkayalar’a İstenmeyen Tüy ile Pajero’nun evlilik akdi için kabilenin büyücüsünden hayır duası almaya geldiklerini söylemektedir. Şef bir ayın yaptıktan sonra akşam bir barış çubuğu içileceğini bildirir. Barış çubuğu, yerliler arasında ritüel amaçlı tütün vb. şeyler içmek için kullanılan bir çubuktur. Akşam ayın esnasında barış çubuğu ile psikoaktif bir madde içilmektedir.

Barış çubuğu ile içtikleri psikoaktif maddenin etkisinde olan Aziz Vefa ve Lemi Galip köyde yürürken bayılırlar. Aziz Vefa, Lemi Galip’i ayıltmaya çalışırken “kimim ben” diye sorar, Lemi Galip ise Komutan Logar diye cevap verir. Aziz Vefa “Komutan Logar mı” diyerek Lemi Galip’e küfür etmektedir. G.O.R.A. ve A.R.O.G filmlerinden tanıdığımız Komutan Logar karakterine bu filmde de gönderme yapıldığı görülmektedir.

Aziz Vefa, Lemi Galip’e elması aramaya gideceğini söyler ve köyün içinde elması bulmak için gezinmeye başlamaktadır. Aziz Vefa kılık değiştiren ve kumar oynamaktan gelen Kızıldereliler’in şefi Kızılkayalar ile karşılaşır ve silah doğrultarak elmasının yerini sorar, bu arada Susanne van Dyke ve Lemi Galip’te olay yerine gelirler. Herkes elması alabilmek için birbirine silah doğrultur, bu kargaşada Susanne van Dyke babasının Kızıldereli’lerin Şef’i Kızılkayalar olduğunu öğrenmektedir. Şef elması

kumarda Şerif Lloyd'a kaptırdığını söyler ve hep birlikte elması Şerif Lloyd'dan almak için Cannonball kasabasına gitmeye karar verirler.

Şerif Lloyd'dan elması almanın birçok yöntemini deneyen Aziz Vefa, Lemi Galip, Susanne van Dyke ve Kızıldereli Şefi Kızılkayalar bir türlü elmasa ulaşamamışlardır. Aziz Vefa'nın aklına bir fikir gelir, yağlı güreş şampiyonası düzenleyip kazanana ise elmas kolye verilmesini planlar. Yağlı güreş şampiyonasını 18 Haziran Cannonbol'un kurtuluş günü'ne denk getirip, Lloyd'un adına yazdıkları davetiyeği Belediye Başkanı ve Vali gibi önemli kişileri gönderirler.

Bu sahnede Türkiye'de her yıl düzenlenen geleneksel Kırkpınar yağlı güreşlerine açık bir gönderme yapıldığı görülmektedir. Film Amerika'da geçmesine rağmen Türk kültürü ve geleneklerine ait birçok atıfta bulunmaktadır. Film yayınlandıktan sonra bu yağlı güreş sahnelerinden etkilenen dönemin Edirne Belediye Başkanı Hamdi Sedefçi'nin, Cem Yılmaz'ı Kırkpınar yağlı güreşleri'ne davet edip Kırkpınar ağalığı teklifinde bulunduğu bilinmektedir.

Susanne van Dyke ve Şerif Lloyd'un düellosundan sonra Aziz Vefa, kendilerine yardım eden Şerif'in oğlu Eugenie Lloyd (Ferdi Sancar)'a Ziya Paşa'nın "ayînesi iştir kişinin lâfa bakılmaz. şahsın görünür rütbe-i akli eserinde" sözünü söylediği görülmektedir. Yani, yaptığı işler kişinin aynasıdır, lafına bakılmaz, çünkü kişinin akli sadece yaptığı işlerle ortaya çıkar. Karşılık olarak Eugenie Lloyd'da yine Ziya Paşa'nın "idrâk-i maâlî bu küçük akla gerekmez. zira bu terazi o kadar sıkleti çekmez." sözü ile karşılık vermektedir. Yani, bazı şeyleri küçük aklımız ile anlamaya çalışmayalım, çünkü bu terazi bu kadar ağırlığı çekmez. Bu sahnede Osmanlı İmparatorluğu'nda 19'uncu yüzyılın en önemli devlet adamlarından, gazeteci ve şair Ziya Paşa'ya kendi sözleri ile selam gönderilmektedir.

Sonunda elması Şerif Lloyd'dan aldıktan sonra Beyaz Saray'da Amerikan Başkanı James Abram Garfield (Tevfik Yapıcı)'a götüren Aziz Vefa, Lemi Galip, Susanne van Dyke ve Kızıldereli Şefi Kızılkayalar başkan tarafından pek hoş karşılanmazlar ve başkan elması getirmelerine rağmen onlarla alay etmektedir. Başkan Garfield, Aziz Vefa'ya "memleket'e dönerken çarıkları da çaldırırsınız, memleketeye yalın ayak başkabalak dönmeyin" diyerek bir çizme hediye etmektedir. Aziz Vefa Başkan'ın alay edişine dayanamayıp efendim size şöyle cevap vereyim diyerek "yalın ayak başı kabak gezdik hep garb-ı âlem, kimi yahşi kimi vahşi kimi erbab-ı kalem,

ünvanın hıyardır amma diyelim bari badem, ver sokayım çizmene hediye olundu madem” sözlerini okumaktadır.

Film’in başında çizmenin hikâyesini soran Vedat, ABD Başkanı James Abram Garfield’ın Osmanlı Sultanı’ndan gelen hediye elmasa karşılık Aziz Vefa’ya verdiği hediye olduğunu öğrenmektedir. Film’in son sahnesine Zeki (Cem Yılmaz)’nin çizmeyi Vedat (Zafer Algöz)’a satmak için uydurduğu bir hikâye olduğu anlaşılmaktadır. Zeki çizme karşılığında Vedat’tan yirmi bin Amerikan Doları istemektedir. Vedat çizmenin ilgisini çekmediğini söylediğinde Zeki yanında zümrüt kaplama bir nunçaku çıkartır. Bu nunçaku’nun Osmanlı Sultanı’nın Çin hükümdarına bir hediyesi olduğunu söyler. Vedat abi eğer alıcıysan anlatacağım diyerek, aynı bu filmin başında olduğu gibi Osmanlı Sultanı’nın Aziz ve Lemi’yi huzuruna çağırdığını söylemektedir. Ekranda Çince “meili de dongfang” yani Türkçe karşılığı, “yahşi doğu” yazmaktadır. Burada aslında bir devam filmi çekileceği ve bu filmin doğuda, Çin tarafında geçeceği algısı yaratılmaktadır.

4.1.3.1. Yahşi Batı Filmindeki Karakterler ve İsimlerin Analizi

Aziz Vefa ve Lemi Galip’in hapse atıldığı sahnede görülen Şerif Çeko’nun ismi aslında 1970 yılında yapılan, senaristliğini ve yönetmenliğini Çetin İnanç’ın yaptığı western türü “Çeko” filminden alıntıdır. Aynı zamanda Çeko filminin başrol oyuncusunun adı da Çeko’dur ve bu kişi, bu sahnede Şerif rolü ile gösterilen Yılmaz Köksal’dır. Yani burada hem Çeko filmine hem de Yılmaz Köksal’ın canlandığı Çeko karakterine bir gönderme yapılmaktadır.

Resim 11. Aziz Vefa (Cem Yılmaz) ve Lemi Galip (Ozan Güven)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt1567448/?ref_=ttmi_tt

Peder’i canlandıran kişi gerçek hayatta Cem Yılmaz’ın ağabeyi olan Can Yılmaz’dır. Peder (Can Yılmaz) ve Aziz Vefa (Cem Yılmaz) arasında geçen diyalogda,

asında gerçekten biraderi yani ağabeyidir. Bu küçük ayrıntı da filmde dikkat çeken bir detay olarak görülmektedir.

Resim 12. Peder (Can Yılmaz)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt1567448/?ref_=ttmi_tt

Akşam Şerif kasabanın kumarhanesine yanında iki tane adam ile gelir, masada oturan adamın kafasına şişe ile vurarak “kalk lan o masadan koca götlü, bu masa senin harcin değil, oraya fıdaların murdock oturacak” diyerek uzun saçlı adamı masaya oturtmaktadır. Sonrasında “gelin bakalım sevgili meslektaşım” diyerek diğer sandalyeye de bordo ceketli adamı oturtmaktadır. Şerif’in fıdaların murdock diye tanıttığı kişi aslında Fida Film’in yönetim kurulu başkanı Murat Akdilek’dir. Sevgili meslektaşım dediği ve sandalyesini çektiği bordo yelekli adam ise Cem Yılmaz’ın babası Arif Yılmaz’dır.

Resim 13. Şerif Lloyd (Zafer Algöz)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt1567448/?ref_=ttmi_tt

Kızılderililerin arasına girebilmek için onlar gibi giyinen üçlü kendilerine de kızılderili isimleri bulmuşlardır. Aziz Vefa, Grand Cherokee’lerden “İstenmeyen Tüy” Lemi Galip, “Pontiac” ve Susanne van Dyke’in ismi ise “Pajero”dur. Burada seçtikleri isimlerin hepsi günümüzde var olan otomobil marka ve modellerinin isimlerinden

seçilmiştir. Burada ürün yerleştirmeden ziyade bir mizahi unsur olarak bu isimler kullanılmaktadır.

Kızıldereli köyüne girdiklerinde Lemi Galip oturan bir kızıldereliye “merhabalar şef” diye selam verir, kızıldereli ise parmağıyla “Özkan Uğuro, Özkan Uğuro” diyerek gerçek şefi göstermektedir. Kızıldereliler’in şefi Kızılkayalar (Özkan Uğur) “buyrun şöyle oturalım” diyerek üçlüyü ateş başına çağırır ve etrafındakileri tanıtır. Buradaki kızıldereli aslında şef Kızılkayalar’ı canlandıran Özkan Uğur’un ismiyle şeflerini göstermektedir.

Resim 14. Kızılkayalar (Özkan Uğur)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt1567448/?ref_=ttmi_tt

4.1.3.2. Yahşi Batı Filminde Dünya Sinemasına Göndermeler

G.O.R.A. ve A.R.O.G filmlerinde görmediğimiz şekilde başlayan açılış sahnesinde, her şey Zeki’nin büyük dedesinin Dolmabahçe sarayına girmesiyle başlamaktadır. Hikâyede karakterler İstanbul’dan Amerika’ya yolculuk edecektir, bu yolculuğu kısa bir animasyonla anlatarak sonrasında jenerik girmektedir. Karakterlerin Osmanlı’dan Amerika’ya gidişleri Dünya haritası üzerinde çok detaylı bir animasyonla aktarılırken aynı temada bir müzik ile de desteklenmektedir.

Yolculuk için yapılan bu animasyon genelde Türk filmlerinde görmeye pek alışık olmadığımız bir anlatım biçimidir. Filmin yapıldığı dönemde dünya sinemasında sıklıkla karşılaştığımız bu tarz görsel anlatım biçimleri teknolojinin gelişmesi ile olanak bulmaktadır. Cem Yılmaz’ın bu tarz bir anlatım biçimi kullanması dünya sinemasını ve teknolojik gelişmeleri yakından takip ettiğinin bir göstergesi olarak düşünülmektedir.

Zeki, Vedat’a botun geliş hikâyesini anlatmaya başladığında 20. Amerika Birleşik Devletleri başkanı James Abram Garfield’dan bahsedince Ozan Güven “kedi olan mı? Garfield kedi değil mi ya?” diye gülerek cevap vermektedir. Zeki sinirlenerek

açın bi Google'dan bakın diye serzenişte bulunur. Ozan Güven de “al tamam giriyorum, did you mean Garfield? gene kedi başkan nerde? yok, tatilde” diyerek dalga geçmektedir.

Bu diyalogdan anlaşıldığı üzere daha önce Amerikan başkanı Garfield, Google'da aratılmış ve kedi olan Garfield ile karşılaşıldığı için bir alay söz konusudur. Buna ek olarak popüler bir sinema filmindeki baş karakterin eski bir Amerikan başkanından daha bilinir olduğu gerçeğine değinerek sinemanın gücü vurgulanmaktadır. Günümüzde bile Google'a Garfield yazdığımızda “bunu mu demek istediniz?” diye Google bize kedi olan Garfield ile ilgili bilgiler göstermektedir.

Aziz Vefa ve Lemi Galip soyguna uğradıklarını ve elmasın çalındığını bildirmek üzere bir postaneye giderler. Postane görevlisine mesajın yazıldığı kâğıdı verince görevli, bir harfi anlamayıp sorduğunda Aziz Vefa “ulan Redkit bana telgraf var mı? diye sorunca tıpış tıpış ayağına gidersin ama” diyerek sinirlenmektedir. Postane görevlisi “Ne Redkit'i ya, kim takar Redkit'i” dediği anda içeriye Redkit girer, ve “bana telgraf var mı” diye sorar. Amerikan western tarzındaki bu filmde, kendi döneminde çok popüler olan western çizgi dizisi Redkit'e bir gönderme de yapılmaktadır.

Aziz Vefa, Lemi Galip ve Susanne van Dyke elması bulmak için kıızıldereli gibi giyinip Siyu'ların bölgesine giderler. Kıızıldereliler ile nasıl konuşacağını bilmeyen Aziz Vefa onları karşılayan üç yerliye “Yakari” diye seslenir. “Yakari mi” diye yanıt veren yerliye Aziz Vefa “Yakari” isimli bir şarkı mırıldanmaktadır. Bu şarkı aslında Yakari adında kıızıldereli bir çocuğun maceralarını anlatan 1983 yılı Belçika yapımı “Yakari” isimli çizgi roman serisinin soundtrackidir. Kıızılderelilerle anlaşabilmek için hafızasında kalan eski bir çizgi romanın soundtrackini söyleyerek bu yapıma da bir göndermede bulunmaktadır.

Şerif Çeko tarafından hapse atılan Aziz Vefa ve Lemi Galip, mahkumluk sürecinde zorla taş ocağında işçilik yapmaya başlarlar. Filmin başında gösterilen Jonny Lesh (Mehmet Polat)'in adamları Aziz Vefa ve Lemi Galip gibi mâhkum edilen Lesh'i kurtarma planları yaparak taş ocağını geniş açıdan izlemektedir. Hemen ardından bir çatışma sahnesi görülmektedir. Sahnede yakın çekim seken kurşunlar, kurşundan kaçan kişiler, silahtan çıkan dumanlar gibi klasik western öğelerinin ustaca kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca bu sahnede Dünya sinemasında sıklıkla karşılaştığımız,

mahkumların maden ocağı vb gibi birçok yerde işçi olarak çalıştırılmasına bir gönderme yapılmaktadır.

4.1.3.3. Yahşi Batı Filmindeki Absürt Komedi Unsurları

Elmas haydutlar tarafından çalındıktan sonra Lemi Galip ve Aziz Vefa aynı yerde bir de Kızıldereliler tarafından soyguna uğramışlardır. Kızıldereliler tarafından soyuldukları sırada Aziz Vefa üzerindeki kıyafetleri çıkartan yerliye “biz İstanbul’dan geliyoruz, kızıldereliler için de Türktür derler hani” diyerek kurtulmayı düşünmektedir. Buradaki yerli arkasındaki şeflerine dönerek “İlhan abi var mı öyle bişey” diye sorar, şef ise “yok oğlum öyle bir şey topla topla” diye yanıt vermektedir. Aziz Vefa ise hemen ardından şefe “Kasımpaşa’dan apaçi Selim’in selamı var desek” diye üstelemektedir. Bu sahnede toplumumuzda yaygın bir bilgi olan Kızıldereli’lerin Türk olduğu düşüncesine ve ayrıca Türk toplumunda arkadaş selamı ile iş yaptırmak anlayışına absürt komedi unsurları ile bir gönderme yapıldığı görülmektedir.

Lemi Galip ve Aziz Vefa’nın bir süre hayatta kalmak için çeşitli yöntemler denediklerini gösterilmektedir. Para kazanmak için bir topluluk önünde Hacivat ve Karagöz oynatan Aziz Vefa’ya insanlar tepki vermezler. Aziz Vefa bunun üstüne “geçen sene Sultanahmet’te en çok tutan gösteri bu be, biraz gülün ya” diye sitem edince seyircilerden bir kadın “maalesef komik değil” diye çıkış yapmaktadır. Aziz Vefa’da “biraz yeniliklere açık olun, açık” diyerek tepki göstermektedir.

Bu oyunu izleyen seyirci kitlesi üzerinden, Amerika’da tutuculuğu ve teknolojiyi kabul etmemesi ile bilinen Hristiyan mezheplerinden “Amish” topluluğuna gönderme yapıldığı düşünülmektedir. Bu topluluğun giydiği kıyafetler, şapkaları, erkeklerin sakalları ve tavırları ile Amish topluluğuna çok benzediğini söylemek mümkündür. Cem Yılmaz burada film izleyicisine de bu topluluk üzerinden absürt komedi unsurları da kullanarak yeniliklere açık olunması mesajını iletmektedir.

Aziz Vefa ve Lemi Galip klasik türk yemeklerinden ekmek arası ızgara tavuk, yanına kola satarak para kazanmaya çalışmaktadırlar. Pazar benzeri bir alanda diğer esnaflar sessiz satış yaparken Aziz Vefa ve Lemi Galip’in yüksek sesle müşteri çekmesi esnafı kızdırır ve esnaf ile kavga ederler. Burada da Türk pazar geleneğine, Amerika’da geçtiği görünen film üzerinden gönderme yapılmaktadır. Kavga esnasından Şerif’in odasından çıkan adam havaya bir el ateş etmektedir. Bu adam aslında Amerikalı iş insanı ve büyük bir fast food zinciri olan Kentucky Fried Chicken (KFC)’nin sahibi

Harland David Sanders'ı anımsatmaktadır. Amerika'ya gelip sokakta türk usulü tavuk ekmek ve kola satan ikili günümüzdeki dünyaca ünlü olan fast food şirketi KFC'ye gönderme yapılmaktadır.

Cannonball kasabasına gelen üçlü Şerif William Lloyd (Zafer Algöz)'a Jonny Lesh'i getirdiklerini söyler ve ödülü talep ederler. Şerif Lloyd ise Lesh'in bir kahraman olduğunu Siyu'lardan kurtulmak için Lesh'e ihtiyacı olduğunu dile getirmektedir. Aziz Vefa ile kasabada yürüyüşe çıkan Şerif Lloyd'un sağda solda gördüğü herkese ateş edip öldürdüğü gösterilmektedir. Kasabanın girişinde "welcome to honesty and friendship" yazısı ve Şerif'in bu yaptıkları çok çelişkili bir durum olarak düşünülmektedir. Bu kasabada Şerif'in kanunları umursamadığı, kanunu kendi belirlediğini ve sadece işine geldiği gibi yozlaşmış bir lider olduğu izlenimi verilmektedir. Kendi içinde tezat oluşturan bu sahnede absürt komedi unsurlarını görmek mümkündür.

4.1.3.4. Yahşi Batı Filmi'nin Genel Değerlendirilmesi

Temelde doğu-batı çatışmasına değinen filmin, doğuyu fazlasıyla övdüğü görülmektedir. Filmde kullanılan Western tarzı olaylar ve sahneler çok başarılı bir şekilde seyirciye aktarıldığı düşünülmektedir. 1880 yılında geçen filmde, o dönemin esintilerini görmek fazlasıyla mümkündür. Filmin senaryosu çok akıcı bir şekilde ilerlemektedir, filmde başarılı bir kurgu tekniği kullanıldığını belirtmek gerekmektedir. Oyuncuların canlandığı karakterlere baktığımızda başta Aziz Vefa, Lemi Galip ve Şerif Lloyd olmak üzere çok başarılı bir oyuncu gurubu olduğu düşünülmektedir.

Özellikle filmde kullanılan dekor, kostüm ve makyajların gayet yerinde ve gerçekçi olduğu görülmektedir. Kovboy kasabasının tasarımı, kullanılan detaylar seyirciye gerçeklik açısından iyi bir izlenim vermektedir. Filmde Türk kültürüne ait çok fazla öğe ile karşılaşılmalıdır, Osmanlı döneminden günümüze kadar olan süreçle alakalı Türk kültürüne fazlasıyla gönderme yapılmaktadır.

Filmdeki bu hikâyenin aslında Zeki'nin elindeki bir botu Vedat'a satmaya çalışarak uydurduğu bir hikâye olduğu görülmektedir. Sonuçta filmin hikâyesinin Zeki'nin kendi uydurduğu bir olay olduğu anlaşılmaktadır. Çok absürt olduğunu düşünüp bu kadarı da olmaz denilebilecek bir sahne her ne kadar söz konusu olmasa da, sonuçta uydurulan bir hikâye olduğu için Cem Yılmaz birçok eleştirinin önüne geçmektedir. Western filmlerinin en temel özelliklerinden olan düello da filmin sonunda çok iyi bağlanmaktadır.

4.1.4. Arif V 216 (2018)

Filmin açılış sahnesinde Arif (Cem Yılmaz)'ın evinde duvardaki fotoğraf ve gazete notları gibi detaylar görülmektedir. Bu detaylardan da anlaşılacağı üzere filmin daha önce incelenen G.O.R.A. ve A.R.O.G filmleri ile bağlantılı olacağı bilgisi izleyiciye aktarılmaktadır. Masanın üzerinde uzayla alakalı birçok kitap ve materyal görülmektedir. Daha önce uzayda geçen G.O.R.A. filminin ismi ve filmle alakalı birçok detay bu sahnede görüntülenmektedir. G.O.R.A. filmindeki Arif karakterinin bu filmde de başrol olarak karşımıza çıkacağıının ilk işareti olarak verilmektedir.

Filmin henüz dördüncü dakikasına gelindiğinde, G.O.R.A. filmindeki Arif, Garavel ve Ceku gibi karakterin bu filmde de olduğu, bir anlamda G.O.R.A.'nın devam filmi olduğu izlenimi izleyiciye aktarılmaktadır. G.O.R.A. filminde Arif'in Ceku'ya aşık olduğu, A.R.O.G filminde Ceku ile evlenip çocuk bekledikleri bilinmektedir. Bu filmde de Arif ve Ceku'nun evli oldukları ve birde çocuklarının olduğu gösterilmektedir. Gerek G.O.R.A. gezegenindeki karakterler gerek etraftaki eşyalar ve Gora yazıları izleyiciye G.O.R.A. filmini sık sık hatırlatmaktadır.

Arif masada otururken elektrikler gider ve Arif “Allahım bir macera olmasın ne olur ya” diyerek camdan dışarı bakmaktadır. Arif'in camdan gökyüzüne doğru bakarak gergin bir şekilde “ulan yine mi bilim kurgu be” dediği duyulmaktadır. Bu sahne bittikten sonra filmin jenerigi başlamaktadır, jenerikte uzaydan görüntülerle birlikte birçok bilim kurgu efekti görülmektedir. Arif'in buradaki isyanı ile bu filmde de bilim kurgu türünde tekniklerin kullanılacağı izlenimi seyirciye aktarılmaktadır.

Arif ve 216 evdeyken salonun camını kırarak içeri bir kağıt sarılı taş düşmektedir. Kağıdı açan Arif kağıtta yazan “go home” yazısını görmektedir. Camdan bakan Arif dışarda “mahallede uzaylı istemiyoruz” sloganı atan kalabalık bir grup ve habercileri görünce telaşlanmaktadır. Arif televizyonda kanal değiştirip yerli ve yabancı bütün kanallarda kendilerini görünce korkarak 216'yı evin kümesine gönderir ve dışarı çıkar. Arif dışarda komşuları ile tartışırken arka tarafta duran üç tane takım elbiseli adam Arif'i yanlarına çağırılmaktadır.

Arif adamlara “hayırdır mesele nedir?” diye sorunca adamlar CIA (Amerikan İstihbarat Teşkilatı), MI6 (İngiliz İstihbarat Teşkilatı) ve KGB (Rus İstihbarat Teşkilatı) ajanları olduklarını söylemektedir. Adamlar sırayla teşkilat isimlerini söyledikten sonra bir kurye de “Yemek Sepeti abi” diyerek elindeki Yemek Sepeti yazılı paketi

göstermektedir. Bu sahnedeki ürün yerleştirmenin absürt komedi unsurları da kullanılarak çok başarılı bir şekilde yapıldığı düşünülmektedir.

Arif SWAT'tan kurtulmak için 216'yı da yanına alarak evin altına yaptırdığı sığınağa kaçmaktadır. Arif, 216'yı yakalanmadan geri geldiği yere gönderebilmek için sığınakta zaman makinasını aramaktadır. Sığınakta Arif ve 216 tartışırken 216'nın izlediği filmleri beğenmeyen Arif “az biraz Zeki Demirkubuz izle bak ne yalnızlıklar var orda” dedikten sonra 216 “Nuri Bilge Ceylan” diye yanıt verince sığınanın kapısı gıcırtilı bir şekilde açılır ve içeriye bir elma yuvarlanmaktadır. Bu sahnede filmlerindeki kapı açılma sahneleri ile bilinen ünlü yönetmen Nuri Bilge Ceylan ve diğer bir ünlü yönetmen olan Zeki Demirkubuz'a selam gönderildiği düşünülmektedir. İçeriye yuvarlanarak bir elma girmesi ise Nuri Bilge Ceylan'ın 2011 yapımı Bir Zamanlar Anadolu'da filmine bir gönderme olarak yorumlanmaktadır.

Arif elindeki zaman makinasını 216'ya vererek gideceği zamanı ayarladığını, makina ısınınca basması gerektiğini söylemektedir. Arif bi yerden SWAT içeriye girmesin diye sığınanın kapısını tutarken bir yerden de 216'ya düğmeye basmasını söylemektedir. Arif hangi tuşa basacağını anlamayan 216'yı bir an önce göndermek için zaman makinasının tuşuna koşarak kendisi basar ve ikisi birden ışınlanırlar. Düğmeye basmanın ardından Arif, 216 ile birlikte kendisini bir deniz kenarında bulmaktadır.

Siyah beyaz ekran görüntüsü ile aktarılan sahnede Arif'in yüzüne bir gazete çarpar ve tarihe baktığında 1969 yılında olduklarını anlamaktadır. Eski Türk filmlerinde fazlasıyla karşılaşılan yüze gazete çarpması ve tarihe bakılması klişesi bu sahnede de absürt komedi unsurları ile izleyiciye aktarılmaktadır. Bu sahne ile birlikte izleyiciye filmin hangi tarihlerde geçtiği bilgisini verebilmek için yapılan sinemasal anlatı tekniği olarak kullanılmaktadır.

Robot 216 Pembe Şeker'e aşık olduğu için 216, Arif'i de ikna ederek bu mahalledeki kişilerin kalabalık evlerinde kalmaya karar vermektedir. Sabah kahvaltı yaparken kapı çalınır ve Cambaz Ömer (Kerem Alışık) gelir, akşam Sadri Alışık'ın oğlu Kerem Alışık'ın sünnet düğünü olduğunu söyler ve herkesi oraya davet eder. Arif her ne kadar burada kalmaya fazla gönüllü olmasa da Sadri Alışık, Ayhan Işık, Filiz Akın ve Cüneyt Arkın gibi önemli isimleri duyunca katılmaya karar vermektedir.

Evinde kaldıkları kişiler sünnet düğününde çeşitli aktiviteler yaparlar, sıra Arif ve 216'ya gelmektedir. Arif ve 216'nın ise sahneye gerilen ipin üstüne çıkıp “Usta priva

naşı kovala” isimli roman şarkısını söyleyerek dans ettikleri görülmektedir. Sahnede izleyiciye ön bilgi olarak ilerleyen sahnelerde Sadri Alışık, Ayhan Işık, Filiz Akın ve Cüneyt Arkın gibi eski film yıldızlarının görüneceği aktarılmaktadır.

Ariflerin sahne şovu bittikten sonra sahneye Sadri Alışık (Mert Fırat) çıkarak şarkı söylemesi için Ajda Pekkan (Farah Zeynep Abdullah)’ı çağırılmaktadır. Ajda Pekkan şarkı söylerken Arif barın yanına gider ve Filiz Akın (Maria Anastasiyeva) “merhaba efendim Arif bey değil mi? Filiz ben” diyerek elini uzatır, Arif’te “Filiz Akın bilmez miyim efendim, en az dört yüz filminizi izledim sizin” diyerek karşılık vermektedir. Filiz Akın Arif’e yakın bir zamanda filme başlayacağını söyleyip aksiyon sahneleri için destek istediğinde Arif “tabi efendim onlar yapılır ne olacak, onlar film hilesi Cüneyt Arkın gerçekten surlardan atlıyor mu yani” diyerek cevap vermektedir. Tam bu cümlelerin ardından Cüneyt Arkın (Murat Arkın) gelir ve “atlamıyor mu yani” diyerek ellerini beline koyar, Arif korkup şaşırarak “Cüneyt Arkın mı? atlıyor abi, atlamaz olur mu hiç” diye karşılık vermektedir. Cüneyt Arkın’ın filmlerinde dublör kullanıp kullanmadığı sorusuna bu sahnede Cüneyt Arkın’ı canlandıran Cüneyt Arkın’ın oğlu Murat Arkın tarafından bir cevap verildiği düşünülmektedir.

Ajda Pekkan şarkı söylerken 216’da sahnede dansı ile Ajda’ya eşlik etmektedir. Bu sırada Ajda’ya aşık olan iş insanı Besim Toker (Zafer Algöz)’in adamı Eryetiş (Can Yılmaz) telefonla patronun arayarak Ajda’nın kerkenezin biri ile dans ettiğini söylemektedir. Daha çok senaristlik ve yazarlık yapan Can Yılmaz bu filmde de çok kısa bir rolde görülmektedir. Can Yılmaz’ı, kardeşi Cem Yılmaz’ın birçok filminde olduğu gibi burada da bir yan rolde görülmektedir. Can Yılmaz diğer filmlerde olduğu gibi bu sahnede de filmin bir kırılma noktasında ilk defa izleyici karşısına çıkmaktadır.

Düğün bittikten sonra Cambaz Ömer (Kerem Alışık) şarkı söyleyerek yürürken Sadri Alışık (Mert Fırat) ile karşılaşmaktadır. Sadri Alışık “sağolasın Ömer çok eğlendik” diyerek Ömer’in cebine para koyar, Ömer’de “eyvallah babacığım Allah razı olsun, siz yeter ki eğlenin diyerek karşılık vermektedir. Sadri Alışık “şu şapkanı verde bir filmde kullanalım be” diyerek Ömer’den şapkasını istediği görülmektedir. Muhabbetten sonra Sadri Alışık giderken Ömer arkasından seslenir ve “Baba, yani hani ölüm var kalım var, bir daha görüşürüz görüşemeyiz, hakkını helal et be baba” der, Sadri Alışık ise “helal olsun be Ömer” diyerek karşılık vermektedir.

Filmde Ömer karakterini canlandıran Kerem Alışık'ın gerçek hayattaki babası Sadri Alışık'ı canlandıran Mert Fırat ile bu sahnede ünlü oyuncu Sadri Alışık'a selam gönderildiği düşünülmektedir. Sadri Alışık'ın “Turist Ömer” filmlerinde kullandığı meşhur şapka da bu sahnede kullanılarak “Turist Ömer” filmlerine de bir gönderme yapıldığı düşünülmektedir. Kerem Alışık'ın bu filmde Ömer rolü ile babasını canlandıran bir oyuncuyla karşılıklı oynaması ince düşünülmüş detaylardan birisi olarak görülmektedir.

Sünnet düğünü bittikten sonra düğünde görevli olan herkes toparlanırken 216'da geldikleri otobüslerine malzemeler koymaktadır. Bu sırada Eryetiş ve adamları 216'yı çağırarak dövmeye çalışırlar, ancak 216 demir bir robot olduğu için vurmaları karşısında 216 hiçbir şey hissetmemektedir. 216'ya saldıran adamları gören Arif zıplayarak gelir ve “durun lan” dediği anda Eryetiş Arif'in kafasına demir levye ile vurur, Arif “ulan bu atlamaya bu olur mu ya?” diyerek bayılmaktadır. Eryetiş yerde yatan Arif'e bir kez daha vuracakken kolundan Ayhan Işık (Şükrü Özyıldız) tutarak Sadri Alışık ile birlikte Eryetiş ve adamlarını dövmektedirler. Arif ayıldığında başında Ayhan Işık ve Sadri Alışık'ı görünce çok şaşırılmaktadır.

Bu ünlü ikiliyle gören Arif, 1969 yapımı Cingöz Recai filminden “hücum edilmez vücut içinde ölmez bir ruhum vardır” repliğini söylemektedir. Sadri Alışık “evet haftaya başlıyor film” dediğinde Ayhan Işık'ta “sen bunu nerden biliyorsun” diyerek karşılık verir, Arif ise “abi kim bilmez onu ya” diyerek cevap vermektedir. 216'nın kaçırıldığını anlayan Arif telaşlanarak koştuğunda Ayhan Işık, Arif'i göstererek “al işte bak, bunu filme koy “Turist Ömer Uzay Yolunda” dediğinde Sadri Alışık'ın “yok Sadri uçmuş derler” diyerek yanıt verdiğini görülmektedir.

Cem Yılmaz filmlerinde dünya sinemasına olduğu gibi Türk sinemasında da birçok filmi gönderme yapıldığı görülmektedir. Bu sahnenin de Safa Önal'ın yönetmenliğini yaptığı 1969 yapımı Cingöz Recai filmine ve o filmin başrolü Ayhan Işık'a bir saygı duruşu niteliği taşıdığı düşünülmektedir. Ayrıca Arif'in zıplayarak Eryetiş ve adamlarının önüne düşüşü Hollywood filmlerine bir gönderme olarak dikkat çekmektedir.

216'yı kaçıran Besim Toker'in adamı Eryetiş, Arif'i de alıp 216 ve Besim Toker'in yanına götürmek için mahalleye gelmektedir. Eryetiş, Arif'e “Besim bey seni köşke bekliyor” dediğinde Arif de “kim oynuyor Besim beyi” sorusunu sormaktadır.

Eryetiş, “Zafer abi (Zafer Algöz)” diyerek yanıt verir ve Arif’te “iyi” diyerek arabaya binmektedir. Besim Toker (Zafer Algöz) karakterini hala görmeyen izleyici için bir anlamda önden bilgilendirme absürt komedi unsurları da kullanılarak yapılmaktadır. Cem Yılmaz’ın daha önceki filmlerinde de karakter ve canlandıran oyuncuya gönderme yapıldığı dikkat çekmektedir.

Arif, Besim Toker’in daveti üzerine köşkteki partiye gittiğinde Zeki Müren (Çağlar Çorumlu)’i görür ve heyecanlanıp yanına gider. Zeki Müren yanındaki kadınlara “bir kişinin nerede nasıl davranacağını biliyor olması gerekir” dediği anda Arif’te yanlarına gelmektedir. Zeki Müren kadınlara hikâyeler anlatırken Arif araya girip “anlat ya anlatsana, şey vardı Zeki Müren’de bizi göreceksin mi?” dediğinde Zeki Müren’de gergin bir şekilde “ne bu şimdi” diyerek yanıt vermektedir. Arif “şey ya, şey vardıya ya Yılmaz Erdoğan’ın filmi, çok tutan espriydi, Vizontele” dediğinde Zeki Müren “Vizontele? Tuuba kim bu münasebetsiz Allah aşkına” diyerek yanıt verdiği görülmektedir.

Bu sahnede Cem Yılmaz’ın da Fikri karakterine can verdiği Yılmaz Erdoğan ve Ömer Faruk Sorak’ın yönetmenliğini yaptığı Vizontele filmine bir gönderme yapılmaktadır. Ayrıca, Zeki Müren söylenilen filmi bilmediğini gösteren bir tepkiyle “Vizontele?” ardından da yanındaki kadına dönerek “Tuuba” diyerek tepki vermesi ile Vizontele filminin devamı olan yine Yılmaz Erdoğan’ın yönetmenliğini yaptığı “Vizontele Tuuba” filmine gönderme yapıldığı düşünülmektedir.

Arif ve 216 Besim Toker’in köşkünde kavga ettikten sonra, 216 Besim Toker ile kalacağını söyler ve Toker, Arif’e yüz bin türk lirası değerinde bir çek vererek tekrar mahalleye göndermektedir. Arif mahalleye geldiğinde Pempe Şeker’in göz ameliyatında kullanılması için Besim Toker’den aldığı çeki mahalleliye vermektedir. Arif çeki verdikten sonra Pempe Şeker kör olmadığını sosyal bir deney için Profesör Kemal Hoca (Tuncay Beyazıt) ile birlikte çalıştığını söyleyerek kendisini de Doktor Alev olarak tekrar tanıtmaktadır. Arif’te madem sen bana sır verdin bende sana başka bir sır vermek istiyorum “216 bir robot, biz zaman makinası ile 2017’den geldik” dediğinde Alev gülerek dalga geçmektedir. “İyi insanlar sadece filmlerde olur” önermesine karşı çıkarak Cem Yılmaz’ın, bu sahne ile gerçek hayatta da iyi insanların olabileceğine değindiği düşünülmektedir.

216'yı durdurmak isteyen Arif, Garavel Usta (Özkan Uğur)'dan da yardım ister, Garavel, Arif'i sanatçı yapmak için Kay Kay Klüp'e Erşan Kureri (Cem Yılmaz)'ye götürmektedir. Arif ve Garavel, Kureri'nin ofisine geçtiklerinde ofiste Barış Manço (Ozan Güven)'da görülmektedir. Kureri, sesini dinlemek için Arif'e oku bakayım dediğinde arkadan Barış Manço "ayı" diyerek yanıt verdiği duyulmaktadır. Arif, Tarkan sesi ile şarkı okumaya başladığında Kureri "başkası olma kendin ol" diyerek Arif'in sesini beğenmektedir. Garavel, Arif şarkı söylerken önüne bir avuç kum döker ve Arif kuma vurarak şarkı söylemeye devam etmektedir.

Bu sahnede ünlü ses sanatçısı Barış Manço'ya bir saygı duruşu niteliğinde olduğu düşünülmektedir. Barış Manço'nun Arkadaşım Eşşek ve Aynalı Kemer gibi şarkılarına da bir gönderme söz konusudur. Ayrıca, Kureri'nin "başkası olma kendin ol" dediği sözlerde Tarkan'ın "Şıkıdım" şarkısından alıntı olduğu bilinmektedir. Sahnede Tarkan ve Barış Manço'ya selam göndermekle birlikte bu sanatçıların şarkılarına da fazlasıyla yer verildiği görülmektedir. Garavel'in döktüğü kuma Arif'in vurması ile Tarkan'ın Kuzu Kuzu şarkı klibine bir gönderme yapıldığı düşünülmektedir. G.O.R.A. filminde görülen erotik film yapımcısı Erşan Kureri bu filmde de izleyiciyle buluşmaktadır.

4.1.4.1. Arif V 216 Filmindeki Karakterler ve İsimlerin Analizi

Cem Yılmaz filmde Arif Işık ve Erşan Kureri ile birlikte iki karaktere can vermektedir. Arif Işık; halı dükkânı olan, turistlere halı satan ve turistik geziler düzenleyen, para kazanmak için her yolu deneyen, oldukça hiperaktif ve konuşkan bir karakterdir.

Resim 15. 216 (Ozan Güven) ve Arif Işık (Cem Yılmaz)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt6697582/?ref_=ttmi_tt

Erşan Kureri; erotik film yapımcısı ve eğlence mekanı sahibidir. Çok hızlı konuşan ve çok fazla hareket eden, işine saygısı üst düzey, maliyet hesaplarından

anlayan, kanunlara saygılı ve ne aradığını bilen bir adamdır. Küfür etmeden cinselliği dışa vuran ve bunu komik bir şekilde yapabilen bir karakterdir.

Resim 16. Erşan Kureri (Cem Yılmaz)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt6697582/?ref_=ttmi_tt

Filmin ana karakteri Arif Işık, ismini Cem Yılmaz'ın babası Arif Yılmaz'dan, doğum tarihini de Cem Yılmaz'ın ağabeyi Can Yılmaz'dan almaktadır. Özge Özberk'in canlandığı "Ceku" karakterinin ismi Cem Yılmaz'ın anneannesinin lakabıdır. Özkan Uğur'un canlandığı "Garavel" karakterinin ismi, Cem Yılmaz'a dedesinin taktığı lakaptır. Yılmaz'a göre "kara çocuk" anlamına gelmektedir.

Resim 17. Garavel (Özkan Uğur)

Kaynak: https://imdb.com/title/tt6697582/?ref_=ttmi_tt

4.1.4.2. Arif V 216 Filminde Dünya Sinemasına Göndermeler

Arif evin salonundaki masada hazırlık yapar, masadaki teknolojik bir cihaza usb disk taktığı görülmektedir. Masada bulunan küçük bir kutudan ince bir aparat çıkartarak boğazına koyar, sonrasında Arif'in ağzını oynatması ile beraber bir Tarkan şarkısı duyulmaktadır. O aparatın aslında ses değiştirmek için kullanılan bir nesne olduğu izleyici tarafından anlaşılmaktadır. Aynı ses değiştirme aparatı A.R.O.G filminde Komutan Logar'ın Arif'i taş devrine ışınlama sahnesinde de kullanılmaktadır. Tom Cruise'un başrolünde oynadığı "Mission: Impossible – Rogue Nation (2015)" filmine bir gönderme yapıldığı bu filmde de açıkça görülmektedir.

Arif evinin önündeki istihbarat görevlileri ile konuşurken arkadan konuşup laf atan komşularına sinirlenir ve yeter diye bağırarak arkasını dönmektedir. Tam arkasını döndüğü esnada iki elinden de uzun demir kancalar çıktığı gösterilmektedir. Komşular korkarak geri çekilir ve Arif'in "ya ayıp be, ben herhangi x bir kişi miyim ya? ya ben sizin komşunuzum ya yeri geliyor komşunuz, kardeşiniz, arkadaşınız Arif'im ben ya. Bu farklılıklara tahammülsüzlük nedir, ya beş parmağın beşi bir mi, uzaylı ne demek ya el alemin yanında. Bizim şuan kenetlenmemiz lazım, et tırnaktan ayrılır mı ya? Koca mahalleyi ayağa kaldırdınız bu nedir ya, yeri geliyor kesik parmağa işemiyorsunuz ya, nasıl bir toplum olduk biz? lütfen." diyerek komşularına çıkıştığı görülmektedir.

Arif'in arkasını dönüp ellerinden uzun demir kancalarını çıkardığı sahnede Stan Lee ve Jack Kirby tarafından yaratılmış bir çizgi romanda yer alan kurgusal süper kahramanın hikâyesi olan Amerikan yapımı süper kahraman filmi X-Men'e ve The Wolverine'e bir gönderme yapıldığı düşünülmektedir. Komşularına "ben herhangi x bir kişi miyim" dediği yerde de kinaye ile x kişi diyerek X-Men filmine bir gönderme yapıldığı görülmektedir.

CIA, MI6 ve KGB'den ajanlarla konuştuktan sonra Arif'in "uzaylı ne demek ya el alemin yanında" dediği yerde yabancı polisiye filmlere bir gönderme yapmakla birlikte halk arasındaki dayanışmaya da "elalemin yanında" diyerek bir gönderme yapıldığı düşünülmektedir. Şu ana kadar gösterilen uzaylı, dünyanın sonu, istihbarat servisleri ve halk ayaklanması gibi Hollywood'da sıkça kullanılan öğelerin bu filmde de kullanıldığı görülmektedir. Buna ek olarak absürt komedi dili kullanılarak bu klişe konularla bir alay etme söz konusu olduğu düşünülmektedir.

Arif komşuları ile konuştuktan sonra istihbarat görevlilerine dönerek "biz aramızda konuştuk tamamdır bişey yok siz gidin ya" dediğinde görevliler "Arif bey, bize zorluk çıkarmayın" diye yanıt vermektedir. Arif kullandığı dövüş teknikleri sayesinde istihbarat görevlilerinin üçünü de birbirine kelepçelemektedir. Kavgı sahnelerinden sonra SWAT (Amerikan Özel Silahlar ve Taktikler Birimi) timlerinin hem havadan helikopter ile hem de tim aracı ile Arif'i yakalamak için geldikleri gösterilmektedir. SWAT timlerini gören Arif eve doğru koşar, timler Arif'i takip eder evde çevrede onu aramaya başlarlar.

Bu sahne dünya sinemasındaki bir çok polisiye filmi izleyiciye hatırlatmaktadır. Aksiyon ya da polisiye filmlerde kullanılan dövüş, kaçış ve takip sahnelerine benzer bir

sahne yaratılmıştır. Amerika’da eyaletlerde özel görevler için kullanılan SWAT timlerini yerli yapım, İstanbul’da geçen bir filmde görmek bu tarz yapımlara bir gönderme olarak düşünülmektedir. Cem Yılmaz’ın filmdeki dövüş sahneleri için Transformers gibi birçok Hollywood filminde görev almış olan dövüş sanatları ustası Cyril Raffaelli ile çalıştığı bilinmektedir. Hem dövüş hem de SWAT sahneleri ile dünya sinemasındaki birçok filme gönderme yapıldığı düşünülmektedir, ve bu sahnelerin başarılı bir şekilde izleyiciye aktarıldığı görülmektedir.

Arif ve 216 siyah beyaz 1969 İstanbul sokaklarında dolaşırken Arif’in saatinin çalındığı gösterilmektedir. Arif ve 216 sokaklarda koşarak saati çalan kişiyi bulmaya çalışmaktadır. Bu sahnede kullanılan kıyafetler, dekorlar ve diyaloglar ile dönemin esintilerinin filmde başarılı bir şekilde izleyiciye aktarıldığı düşünülmektedir. Arif ve 216 hırsızın peşinden koşarken bir evin kapısına gelmektedir. Kapıyı açan Pembe Şeker (Seda Bakan) ile tartışan Arif, saatinin çalındığını kolunu göstererek “görmüyor musun yeri belli” diyerek kızmaktadır. Arif’in sert sözlerine dayanamayan Pembe Şeker “görmüyorum” diye ağlayarak koşar ve sokakta araba çarpacakken 216 arabanın önüne atlayarak Pembe Şeker’i kurtarmaktadır.

216, Pembe Şeker’i tutarken âşık olmuş gibi bir izlenim vermektedir, aynı zamanda siyah beyaz olan sahne de renklenmeye başlamaktadır. Bu yakınlaşmadan sonra mahalle sakinleri Arif ve 216’yı evlerine alarak onlarla dostluk kurmak istemektedirler. Arif ve 216’nın çalınan saati bulmak için sokaklarda koşması ve mahalle halkının “burada hırsızlık olmaz, iyi insanlarız biz” repliği 1948 İtalyan yapımı Ladri Di Biciclette (Bisiklet Hırsızları) filmine bir gönderme olarak yorumlanabilmektedir. Ayrıca, araba çarpma sahnesinden sonra filmin siyah beyazdan renkliye geçmesi 1998 yapımı Pleasantville (Yaşamın Renkleri) filmine bir gönderme olduğu düşünülmektedir.

Arif kendisine inanmayan Alev’e zaman makinasını göstererek inandırmaya çalışır, ancak buna inanmayan Alev “nasıl gidiliyormuş, böyle mi” diyerek tuşa basınca Arif ile birlikte 2017 yılına ışınlanmaktadır. Arif önce 216 ile birlikte 1969 yılına ışınlanarak tarihte değişiklikler yapıp, daha sonra da değiştirdikleri 2017 yılına Alev ile birlikte ışınlanmaktadır. Işınlanma ve tarihle oynama gibi absürt komedi unsurlarının bu sahnede de başarılı bir şekilde izleyiciye aktarıldığı düşünülmektedir. Burada gösterilen 2017 yılındaki distopik İstanbul görüntüleri Robert Zemeckis’in yönetmenliğini yaptığı

1989 yapımı Back to the Future II filmine bir gönderme yapıldığı şeklinde yorumlanabilmektedir.

Arif ve Alev ışınlandıkları 2017 yılında, İstanbul sokaklarında gezerken 216'nın iki tane robotu Arif ve Alev'i alarak 216'nın ofisine getirmektedir. Arif ve Alev'in kendisini aldattığını düşünen 216 bu ikiliye çok sinirlenmektedir. Arif tartışırken 216'ya "216 kardeşim, lan geldiğinde Türk filmi istiyorum demiyor muydun, ulan her tarafı Emmerich'lere James Cameron'lara çevirmişsiniz, Ediz Hun, Filiz Akın diyordun lan, Christopher Nolan yapmışsın kendini" diyerek isyanını dile getirmektedir. Bu sahnede Türk sineması haricinde Roland Emmerich, James Cameron ve Christopher Nolan gibi ünlü yönetmenlere ve sinema tarzlarına bir gönderme yapıldığı düşünülmektedir.

Arif ve 216 bir süre tartıştıktan sonra kavga etmeye başlarlar. 216 kurduğu bu imparatorlukta Arif'i istemez ve onu kaldığı dev gökdelenden aşağı doğru atar, Arif'in düştüğünü gören Alev de Arif'in arkasından atlamaktadır. Arif ve Alev gökdelenden düşerken birbirlerine tutunurlar ve düşmeden zaman makinasına basarak tekrar geldikleri zaman dilimi olan 1969'a ışınlanırlar. Işınlandıkları zaman diliminde değiştirilmiş geleceğin nasıl olduğunu gören Arif ve Alev, geleceğin bu şekilde olmamasını istedikleri için bir şeyler yapmayı düşünmektedirler.

Arif ve 216'nın kavgası ve sonrasında Arif'in gökdelenden aşağı düşme sahnesinde Fight Club ve Watchmen filmlerine bir gönderme yapıldığı düşünülmektedir. Arif ve Alev gökdelenden düşerken zaman makinasına basmaları Siyah Giyen Adamlar 3 filminde Ajan J (Will Smith)'nin yüksek bir binadan atlayıp son anda zaman maninası çalıştırmasına bir gönderme olarak yorumlanabilmektedir.

4.1.4.3. Arif V 216 Filmindeki Absürt Komedi Unsurları

Kamera evin içinden görüntüleri aktarırken Arif'in sesi fondan duyulmaktadır. Arif telefonla konuşurken, karşısındaki kişiye bir şeyler satmak için esnaf ağzı ile konuştuğunu görülmektedir. Arif'in telefonda "benim adım Arif, bizde her şey olur, uzay konusunda yanlış olmaz" dediği duyulmaktadır. Telefonla karşısındaki kişiye yıldız, göktaş ve aya ilk ayak basan adamın ayak izi gibi nesneler satmak için çabalamaktadır. G.O.R.A. filminde Türk esnaf tiplmesiyle halı ve kilim satan Arif'in bu filmde uzay ile alakalı nesnelerin satışını yapmaya çalıştığını görülmektedir. Daha ilk sahneden filmde bu gibi fazlasıyla absürt sahne olacağının göstergesi olarak değerlendirilebilmektedir.

Bu sahneye kadar G.O.R.A. ve A.R.O.G filmlerinden birçok unsur göze çarpmaktadır. Arif'in hazırladığı masada birden Garavel (Özkan Uğur) ışıklarla belirmektedir. G.O.R.A. filminde Arif'e birçok yardımı olan Garavel bu filminde daha ilk sahnelerinde görülmeye başlamıştır. Garavel'in Arif'e oğlum okusana birşey ya demesinden sonra Arif tekrar bir Tarkan şarkısına playback yapmaktadır. Arif şarkıya playback yaparken telefonu çalar, telefonu açtığına salonun ortasında Arif'in eşi Ceku (Özge Özberk) ve oğlunun hologram görüntüleri gösterilmektedir. Filmin daha ilk sahnelerinde uzaydan gelen Garavel, ses değiştirme aparatı ve hologram gibi birçok absürt komedi unsuru izleyiciye gösterilerek filmde absürt komedi unsurlarının fazlasıyla olacağı konusunda fikir edindirmektedir.

Jenerikten sonra filmin başlangıcında Arif'in sahil kenarına gelen bir uzay aracı gördüğü ve bu aracın içinden büyük bir kutu çıkardığı görüntüler verilmektedir. Kutuyu açtığına yine G.O.R.A. gezegeninden arkadaşı olan Robot 216 (Ozan Güven)'nın parçalarını görünce şaşırmaktadır. Kutuyu alan Arif evine gider ve kutudaki parçaları birleştirmeye başlar. Robot 216'nın parçalarını birleştirdikten sonra kafasında bir tuşa basar ve 216 konuşmaya başlayınca sarılarak hasret giderdikleri görülmektedir. 216, G.O.R.A.'dan hediyeler getirdiğini söyleyerek, Arif'e sucuk ve reçel gibi hediyeler vermektedir. Ayrıca G.O.R.A. filminin çekimlerinin büyük bir kısmı sucuğu ile meşhur olan Afyonkarahisar ilinde olduğu da bilinmektedir. Uzaydan gelen birisinin İstanbul'a gelirken sucuk ve reçel gibi hediyeler getirmesi sahnede absürt komedi unsurları yaratmaktadır.

Arif, Robot 216'nın parçalarını birleştirdikten sonra, kendisine hediye gelen sucuklarla bir kahvaltı hazırlar ve 216'yla birlikte kahvaltı yapmaktadırlar. Arif, 216'ya neden geldiğini sorduğunda 216, bende insan olmak istiyorum, sizler gibi sevmek sevilmek istiyorum diyerek cevap vermektedir. 216 salonda açık olan televizyonda gördüğü Yeşilçam filmini göstererek bak onlar gibi Arif diyerek isteklerini dile getirmektedir. Hemen ardından 216 televizyona bakarak "Şu duygulara bak, benimde gözümde şöyle bir damla yaş süzülse, aşık olsam, Arif bende Ediz Hun ve Filiz Akın gibi Kilyos sahilinde el ele koşmak istiyorum." dediği duyulmaktadır. Bu sahnede bir robot ve insan arasında geçen diyaloglar ve robotun talepleri absürt komedi unsurları yaratmaktadır. Filmin sonunda 216'nın Ediz Hun ile Kilyos sahilinde birlikte görülmeleri, 216'nın hayalini kurduğu hayata ulaşmasını göstermekle birlikte mutlu son ile biten filmlere de bir gönderme yapıldığı düşünülmektedir.

4.1.4.4. Arif V 216 Filmi'nin Genel Değerlendirilmesi

Türk sineması, yeşilçam ve dünya sineması filmlerine yaptığı göndermeler ile öne çıkan bu filmde bilim kurgu tarzında bir yapım olduğu düşünülmektedir. G.O.R.A. ve A.R.O.G filmlerinde görülen birçok karakter bu filmde de karşımıza çıkmaktadır. Arif karakteri G.O.R.A., A.R.O.G ve Arif V 216'da dahil bütün filmlerde başrol oyuncusu olarak dikkat çekmektedir. Yeşilçam dönemine ait olan sahnelerde dekor, kostüm ve makyaj olarak başarılı bir iş çıkarıldığı düşünülmektedir. Eski Türk sinemasındaki birçok karakterin bu filmde canlandırılması Yeşilçam'a saygı duruşu niteliği taşımaktadır.

Absürt komedi unsurları içiren birçok sahne görünse de G.O.R.A., A.R.O.G ve Yahşi Batı filmlerindeki kadar mizah içermemesi dikkat çekmektedir. Daha önceki filmlerde neredeyse her sahnede gösterilen şaka ve mizahi unsurlar bu filmde daha çok dünya sineması ve Yeşilçam sinemasına göndermeler ve alıntılar olarak görülmektedir. Bir absürt komedi türü filme göre yeterince mizah kullanılsa da G.O.R.A., A.R.O.G ve Yahşi Batı filmlerinin mizahi açıdan biraz daha gerisinde olduğu düşünülmektedir. Türkiye'de her ne kadar bilim kurgu türünde filmler görmek pek mümkün olmasa da Cem Yılmaz bir absürt komedi türü olan bu filmde bilim kurguyu birleştirmektedir.

4.2. CEM YILMAZ FİLMLERİNİN GENEL DEĞERLENDİRİLMESİ

G.O.R.A., A.R.O.G ve Arif V 216 filmleri absürt komedinin yanı sıra birer bilim kurgu filmi olarakta nitelendirilebilmektedir. Yahşi Batı filmi ise bu filmlerden bağımsız absürt komedi türünde bir western örneği olarak görülmektedir. Türkiye'de bilim kurgu ve western türlerinde yapımlar pek fazla görülmezken Cem Yılmaz'ın bu iki tür içinde izleyiciye başarılı örnekler sunduğu düşünülmektedir. Absürt komedi ile birlikte hem bilim kurgu hem de western türlerinde örnekler vermesi sebebi ile bu filmlerin Türk sinema tarihi içinde önemli yapımlar olduğu varsayılmaktadır.

Bu dört filmde en çok dikkat çeken unsur ise Türk sineması ve Dünya sinemasına fazlasıyla gönderme olması ve bunlardan alıntı yapmasıdır. Cem Yılmaz'ın neredeyse bütün filmlerinde Türk kültürüne ait özelliklere bir gönderme yaptığı görülmektedir. Ayrıca, Yılmaz'ın Dünya sinemasını yakından takip ettiği bilinmekle birlikte filmlerinde gerek alıntı gerek eleştiriler ile bu yapımlara da göndermeler yaptığı düşünülmektedir.

Cem Yılmaz'ın G.O.R.A., A.R.O.G ve Arif V 216 filmleri birbirleri ile bağlantılı ve konu olarak birbirinin devam niteliğindedir. G.O.R.A. filminde görülen Arif (Cem Yılmaz), A.R.O.G ve Arif V 216 filmlerinde de başrolde. Diğer film Yahşi Batı'da ise Cem Yılmaz Aziz Vefa olarak başrolde karşımıza çıkmaktadır. G.O.R.A. ve A.R.O.G filmlerinde açılışa Komutan Logar (Cem Yılmaz) karakteri ilk izleyiciyle buluşan karakter olarak görülmektedir. Aynı şekilde Arif V 216 filmine ise yine Cem Yılmaz Arif karakteri ile filmin açılışında görülmektedir. Yahşi Batı filmi ise bir masada oturup hikâye anlatan Aziz Vefa (Cem Yılmaz)'nın görüntüleri ile başlamaktadır.

Dekor, kostüm ve makyaj açısından bakıldığında G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmlerinde özgün örnekler ortaya koyarak genelinde gerçekçi ve başarılı olduğu düşünülmektedir. Yahşi Batı filminde görülen Amerikan kasabasının, İstanbul Kemerburgaz Madenler mevkii'nde yer alan Çiftalan köyünde kurulan büyük bir platoda çekildiği bilinmektedir. Ayrıca filmde yer alan bütün western öğelerinin de dikkatle seçilip kullanıldığı düşünülmektedir. Bu konuda Arif V 216 filminde ise Yeşilçam dönemine ait kostümler, kıyafetler ve dekorlar da özenle seçilerek kullanıldığı görülmektedir.

Filmlerin bir diğer önemli başarı noktası ise filmlerdeki oyuncular ve performansları olarak görülmektedir. Genel olarak bakıldığında bu dört filmde de oyuncuların filme etkisi ve katkısının çok önemli olduğu düşünülmektedir. Cem Yılmaz, Ozan Güven, Zafer Algöz ve Özkan Uğur bu dört filmde de yer alan oyunculardır. Bunların haricinde bu dört filmdeki oyuncu kadroları birbirine çok yakındır, bu durumun filmlerin başarısı ile eş değer olduğu düşünülmektedir. Birbiri ile daha önce çalışmış birbirini iyi tanıyan oyuncu grubu filmin başarısında da önemli bir etken olarak görülmektedir.

Filmlerde kullanılan görsel efektler ve kamera teknikleri de dikkat çekmektedir. 2004 yılında çekilen G.O.R.A. filminde görülen uzay görüntüleri, G.O.R.A. gezegeni ve kullanılan kamera teknikleri yapıldığı döneme göre üst seviye olarak görülmektedir. A.R.O.G filminde ormanda geçen sahnede gösterilen dinazor ve arı gibi hayvanlar, dijital efektlerin başarılı bir şekilde uygulandığını kanıtlar niteliktedir. Ayrıca Arif V 216 filminde görülen İstanbul distopyasının da başarılı bir dijital efekt kullanımı ile izleyiciye aktarıldığı düşünülmektedir.

G.O.R.A. filminin başlangıcında G.O.R.A. gezegeninden görüntüler verilirken konuşulan dil İngilizce olarak duyulmaktadır. Komutan Logar (Cem Yılmaz)'ın yardımcısı Kuna (Şafak Sezer) “Komutan Logar İngilizce konuşuyorlar baştan hepsini Türkçe alabilir miyiz efendim, baştan” diye sorması ile film Türkçe diline dönmektedir. Buna benzer bir tekniğin Yahşi Batı filminde de kullanıldığı görülmektedir. Filmin başında Cem Yılmaz hikâye anlatırken filmde İngilizce dili konuşulmaktadır. Ozan Güven fayton sürücüsünün haydut tarafından öldürüldüğü sahneyi anlamadığını bir daha anlatmasını istemektedir. Ozan Güven'in bu talebinden sonra dil seçme ekranı ile karşılaşmaktadır ve film dilinin Türkçe olarak devam ettiği görülmektedir.

Yine Yahşi Batı filminde Cem Yılmaz hikâye anlatırken Özkan Uğur'un “bir ara verelim mi be, ben bi su dökyüm” diyerek hikâyeyi durdurduğu görülmektedir. Özkan Uğur ve Zafer Algöz lavoboya gittikten sonra Cem Yılmaz elindeki nargilenin sipsisini yere düşürerek “şimdi işin yoksa on dakika ara” dediği duyulmaktadır. Filmi sinemada izleyenlerin tam burada ihtiyaçlarını gidermesi için film on dakika araya girmektedir. Burada sinema izleyicisinin de ihtiyaçlarını anlayarak, çok iyi bir zamanlama ile oyuncuların da izleyici gibi ihtiyaç molası vermesi çok ince bir detay olarak gösterilmektedir. Cem Yılmaz sinema perdesinden izleyiciyle doğrudan diyalog kurduğu bu sahnelerde izleyiciye bulunduğu konumu hatırlatarak filmlerinde bunun gibi birçok detay göstermektedir.

G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmlerinin senaryoları Cem Yılmaz tarafından yazılmış ve ayrıca Yılmaz A.R.O.G filminde Ali Taner Baltacı ile birlikte yönetmen koltuğunu paylaşmıştır. Yılmaz, A.R.O.G ve Yahşi Batı filmlerinde Murat Akdilek ile, Arif V 216 filminde ise Muzaffer Yıldırım ile birlikte bu filmlerin yapımcılığını üstlenmektedir. Oyunculuk haricinde teknik ekipte de önemli görevler üstlenen Yılmaz bu filmlerin en önemli yapı taşı olarak görülmektedir. Bu durum disiplinler arası bir sanat olan sinemada Cem Yılmaz'ın birçok disipline hakim olduğunu da kanıtlar nitelikte görülmektedir.

Cem Yılmaz'ın bu dört filmde de başrol karakterini canlandırdığı bilinmekle birlikte Yılmaz'ın bu filmlerde yardımcı karakterleri de canlandırdığı görülmektedir. Cem Yılmaz G.O.R.A. filminde; Arif Işık, Komutan Logar, Komutan Kubar ve Erşan Kureri, A.R.O.G filminde: Arif Işık, Kaaya, Komutan Logar, Kubar ve Enigma, Yahşi Batı filminde: Aziz Vefa ve Arif V 216 filminde Arif Işık ve Erşan Kureri karakterlerini canlandırmaktadır. Zor bir film türü olarak kabul gören absürt komedi filmlerinde

Yılmaz'ın birden çok karaktere can vermesi filmleri başarıya götüren başka bir detay olarak dikkat çekmektedir.

SONUÇ

Sezgisel olarak, komedinin yaşamının zorluklarıyla başa çıkmamıza yardımcı olan şeylerden biri olduğu bilinmektedir. Komedi sayesinde insanlar çok üzücü olan şeylerin etrafında gelişen olaylara en kolay şekilde gülebilmektedir. İyi bir şakanın her zaman karanlık, endişe ve acı ile bir ilişkisi olduğunu söylemek mümkündür. Komedinin açık amacı eğlenceyi hedeflemektedir. Eğer tesadüfen toplumsal kötülükleri hicvediyor ve böylece onları düzeltiyorsa bu tamamen rastlantısaldır, komedi seyircisinin eğlendirilmesini istemektedir. Komedi, özellikle orta sınıf toplumun tanıdık ve bilindik olaylarını ele almaktadır. Komedi, trajedide olduğu gibi kişilikler ve bireylerle değil, türler ve sınıflarla ilgilenmektedir.

Absürt komedi, nedensel akıl yürütmenin kasıtlı ihlallerine dayanan, açıkça mantıksız olan olaylar ve davranışlar üreten bir mizah biçimidir. Absürt komedi yapıları tuhaf yan yana gelmeler, uyumsuzluk, irrasyonel veya saçma durumlar ve saçmalık ifadeleri içerme eğilimindedirler. Absürt komedi izleyicinin beklentilerinin yıkılmasından kaynaklanır, böylece eğlence durumunun mantıksal bir analizinden ayrı olarak öngörülemezlik üzerine kuruludur. Türetilen mizah çekiciliğini durumun gülünçlüğünden ve olası olmamasından almaktadır.

Absürt komedide karakterlerin niyetleri, izleyicinin normalde günlük hayatta karşılaşılabileceğinden önemli ölçüde farklı bir dizi sahnede kurulmaktadır. Benzersiz sosyal durumlar, ifade edilen düşünceler, eylemler ve komik çizgiler olayların nasıl gerçekleştiğine veya nasıl işlediğine dair aşırı duygu, kahkaha veya sürpriz uyandırmak için bazen beklenmedik bir şekilde tanıtılan diğer karakterlere uygun şekillerde kullanılmaktadır.

Bu çalışmada ilk olarak, komedi kavramının tanımlanması yapılmış, tiyatro, edebiyat, müzik ve sinema gibi sanat dallarında komedinin nasıl kullanıldığına değinilmektedir. Dünya sinemasındaki komedi türleri ve bu türlerin açıklamalarına yer verildikten sonra Türk sinemasında komedinin başlangıcından itibaren gelişen süreçler açıklanmaktadır. 2000 öncesi Türk komedi sinemasındaki dönemler de bu bölümde detaylı bir şekilde açıklanarak dönemlere damga vuran filmler ön plana çıkartılmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde Türk sinemasındaki traji komedi, aksiyon komedi, korku komedi, kara komedi, romantik komedi ve absürt komedi türleri ve özellikleri

açıklanarak çalışmanın temel unsuru olan absürt komediye detaylı bir şekilde yer verilmektedir. Türk sinemasındaki komedi türlerinin ardından 2000 sonrasındaki komedi türü ve özellikleri ana akım komedi türü filmler ve bağımsız komedi türü filmleri özelinde incelenmektedir. İkinci bölümde son olarak 2000 sonrası Türk sineması komedi türünde Cem Yılmaz sineması incelenerek açıklanmaktadır.

Bu çalışmanın son bölümünde araştırmanın evren ve örnekleme açıklandıktan sonra araştırmanın önemi ve yönteminin açıklanmasına yer verilmektedir. Bu bölümde çalışmanın örneklemini oluşturan Cem Yılmaz'ın G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmleri betimsel analiz yöntemlerinden içerek analizi ile detaylı bir şekilde açıklanmaktadır. Bu filmlerdeki karakterlerin ve isimlerin analizi yapılmakla birlikte filmlerde dünya sinemasına yapılan göndermeler ve absürt komedi unsurları incelenmektedir. Filmlerin ayrı ayrı genel değerlendirmeleri yapıldıktan sonra filmlerin genel değerlendirmeleri de açıklanmaktadır.

Cem Yılmaz'ın, 2004 yılında vizyona giren G.O.R.A. filmi ile bilim kurgu ve absürt komedi tarzını birleştirerek izleyicilerin Türk sinemasında daha önce görmediği bir tarz yarattığı düşünülmektedir. Arif karakterinin etrafında gelişen olaylar, hayali bir gezegen olan G.O.R.A.'da geçmektedir. Hulki Saner'in 1973 yılında izleyiciyle buluşturduğu "Turist Ömer Uzak Yolunda" filmi ile benzerlikler gösteren bu yapımda teknolojik etkenlerde önemli bir yer edinmektedir.

Ayrıca G.O.R.A. filminde Turist Ömer Uzak Yolunda isimli filmi birçok atıfta bulunmaktadır. Cem Yılmaz'ın neredeyse bütün filmlerinde olduğu gibi G.O.R.A. filminde de Türk sinema tarihindeki filmlere önemli göndermeler ile birlikte alıntılar yaptığı düşünülmektedir. G.O.R.A. filmindeki Arif karakteri ile Turist Ömer Uzak Yolunda filmindeki Turist Ömer (Sadri Alışık) karakteri arasında birçok benzerlik dikkat çekmektedir.

Türk sinema tarihinde G.O.R.A. filminin öncesinde uzay filmi olarak nitelendirilen dört film daha çekildiği bilinmektedir. Komedi, bilim kurgu türünde 1955'te Orhan Erçin'in yönetmenliğini yaptığı "Uçan Daireler İstanbul'da" ve Kartal Tibet'in yönetmenliğini yaptığı 2006 yapımı "Dünyayı Kurtaran Adam'ın Oğlu" filmleri bulunmaktadır. Ayrıca fantastik, bilim kurgu türünde, yönetmenliğini Çetin İnanç'ın yaptığı 1982 yapımı "Dünyayı Kurtaran Adam" ve Steven Spielberg'in 1982 yapımı

E.T. (the Extra-Terrestrial) filminin uyarlaması olan yönetmenliğini Zafer Par'ın yaptığı 1983 yapımı "Badi" filmi de bulunmaktadır.

G.O.R.A. filminde Antalya'da tüccarlık yapan Arif'in uzaylılar tarafından kaçırılarak G.O.R.A. isimli gezegene götürülmesi ve orada geçen maceraları anlatılmaktadır. Turist Ömer Uzay Yolunda filminde Turist Ömer'in başına gelenler Arif karakteri ile çok benzerlik göstermektedir. Uzayda bir deney çalışması için Kaptan Kirk (Cemil Şahbaz) ve ekibi bir gezegene inerler, burada çalışmaları için bir insan denek ihtiyaçları vardır. Bu çalışma için seçilen kişi Turist Ömer olur ve macera burada başlamaktadır.

Dünyayı Kurtaran Adam filminde ise Murat (Cüneyt Arkın)'ın Dünya'yı bekleyen tehlikeden Dünya'yı kurtarma çabaları anlatılmaktadır. Buradaki senaryoda ise Arif'in G.O.R.A. gezegeninin kötü kalpli karakteri Komutan Logar ile arasındaki mücadele ile benzerlikler dikkat çekmektedir. Bu sahnelerden örneklerle Cem Yılmaz'ın Türk sinemasındaki filmlerden alıntı yapması ve bunları dönemin şartlarına göre uyarlaması sonucunda başarılı bir film yaptığı düşünülmektedir.

Cem Yılmaz'ın senaryosunu yazdığı, Ali Taner Baltacı ile birlikte yönetmenliğini yaptığı A.R.O.G (2008) filminde Yılmaz, Murak Akdilek ile birlikte filmin yapımcılığını da üstlenmektedir. 2008 yılında vizyona giren A.R.O.G, absürt komedi, bilim kurgu ve fantastik film türünde bir yapımdır. Taş devrinde geçen film, G.O.R.A. filminin devamı niteliğindedir. Türk komedi sinemasında taş devrinde geçen başka bir film bulunmazken Yılmaz'ın bu film ile Türk komedi sinemasına bir yenilik daha getirdiği düşünülmektedir. Filmde ana karakter Arif'in taş devrindeki durumlara pratik Türk zekası ile yaklaşımı söz konusudur.

A.R.O.G filminde her ne kadar Türk sinema tarihine ve dünya sinemasına göndermeler olsa da içerik olarak sadece Türk izleyicilerin ve sinemayla arası iyi olan kişilerin rahatlıkla anlayabileceği bir film olduğu düşünülmektedir. Sadece Türk toplumuna özgü espri ve göndermelerin fazla olması bu yorumun yapılmasına neden olmaktadır. Filmde eğitim, siyaset, sanat, mitoloji ve evrim gibi birçok alana yönelik eleştirilerin iyi bir mizahi dil ile izleyiciye aktarıldığı söylenebilmektedir.

G.O.R.A. filminde olduğu gibi A.R.O.G filminde de yabancı birçok filmde yapılan alıntılar ve göndermeler absürt komedi unsuru olarak kullanılmaktadır. Arif karakteri A.R.O.G filminde de Hollywood filmlerinden edindiği bilgileri pratikte

uygulamaya çalışan bir karakter olarak dikkat çekmektedir. Buna örnek olarak filmde Arif maymunlara veda konuşması yaparken şu sözleri kullanmaktadır; “Sevgili maymunlar, izlediğim filmlere göre şu anda paralel evrende yaklaşık dört dakika geçti. Eğer sizlerle birazcık daha takılırsam kendi zamanıma dönüp Ceku’yu kurtaramam. O nedenle ben ayrılıyorum. Zaten yiyeceğimizde suyumuzda azaldı, önce suyu daha sonra diğer medeniyetleri bulacağım. Sizlerle başka şartlarda karşılaşmayı çok arzulardım, ama olmadı”.

Arif maymunlara yaptığı bu konuşmadan sonra maymunların yanlarından ayrılmaktadır. Arif maymunların yanından ayrıldıktan sonra gökyüzünden büyük ve siyah bir cismin maymunların yanına düştüğü görülmektedir. Stanley Kubrick’in 1968 yılı yapımı A Space Odyssey (2001: Uzay Macerası) filminde aynı şekilde gökyüzünden düşen cismin maymunların gelişmesinde etkili olduğu bilinmektedir. Arif’in de bu filmi izlediği ve bütün canlıların gelişerek, eşi Ceku’nun bulunduğu zaman dilimine dönme arzusunu gösterir niteliktedir. Cem Yılmaz A.R.O.G filminde de dünya sinemasından alıntılar yaparak bunları absürt bir mizah anlayışı ile izleyicisine aktarmaktadır.

Cem Yılmaz 2010 yılı yapımı Yahşi Batı filminin senaryosunu yazmakla birlikte, Murat Akdilek ile filmin yapımcılığını da üstlenmektedir. Temelinde doğu batı çatışmasına değinen filmin başarılı bir absürt komedi, western örneği olduğu düşünülmektedir. Yahşi Batı filmi, Türk western filmlerinde görülen aksiyon ve macera sahnelerinin yerine, daha çok komedi odaklı sahneler ve replikler kullanmaktadır. Filmde yer alan karakterler daha çok absürt komedi tarzında tasarlanmıştır ve çok katmanlı olarak yazıldığı düşünülmektedir.

Cem Yılmaz’ın Yahşi Batı filminin Türk sinemasında üretilen western türü filmler arasında benzersiz bir yerde durduğu düşünülmektedir. Film, Türk kültürünün ve Türk halkının hayat tarzının bir parodisidir ve batı kırsalında geçen kovboy ve yerli halk temalı filmlerin özelliklerini kullanmaktadır. Diğer Türk sinemasındaki western filmleri genellikle daha ciddi veya daha gerçekçi bir tema ile yapıldığı bilinmektedir. Cem Yılmaz’ın Yahşi Batı filmi, Türk sinemasındaki western filmler arasında önemli bir yer edinmektedir, çünkü komedi odaklıdır ve Türk kültürünün ve Türk halkının hayat tarzının bir parodisi olarak görülmektedir. Bu nedenle Yahşi Batı filmi, Türk western filmlerinin genel anlamda daha farklı bir tarzda yapılmış bir film olarak görülmektedir.

Yahşi Batı filmi ağırlıklı olarak absürt komedi türünde olması, Türk western filmlerinden ayrılmasını sağlamaktadır.

Yahşi Batı, Türk komedi sinemasının klasik tarzının yanı sıra, western türünün unsurlarını da absürt komedi ile birleştirmektedir. Örneğin filmdeki bar, postane, kilise, Şerif ofisi, kovboylar ve kovboy kıyafetleri gibi unsurlar western filmlerinden esinlenerek başarılı bir şekilde kullanıldığı görülmektedir. Bu film, Türk komedi sinemasına farklı bir soluk getirerek, western türünün Türk komedi sinemasında kullanılmasına alan yaratmaktadır. Ancak, Yahşi Batı filmi gibi western türünün kullanıldığı Türk komedi sineması filmleri yapılmasına rağmen, western türü hala çok nadir kullanılmaktadır.

Nuri Akıncı'nın yönetmenliğini yaptığı 1962 yapımı "Beş Hikâye" filmi Türk sinemasındaki ilk western türü olarak bilinmektedir. Bu film çok fazla ilgi görmezken Zafer Davutoğlu'nun yönetmenliğini yaptığı 1967 yapımı Ringo Kid – Kanunsuz Kahraman filmi ise Türk sinemasında western türünün önemli örneği olarak görülmektedir. Ringo Kid filminin ardından Türk sinemasındaki en önemli western türü yapımlarından "Çeko" filmi 1970 yılında yapılmıştır. Çetin İnanç'ın yönetmenliğini yaptığı Çeko filminde Yılmaz Köksal ve Erol Taş gibi önemli oyuncular yer almaktadır.

Cem Yılmaz Yahşi Batı filminde oyuncu olarak Yılmaz Köksal ile birlikte de çalışmaktadır. Yahşi Batı filminde Şerif Çeko rolüne can veren Yılmaz Köksal, Çeko filminde de Çeko karakterine hayat vermektedir. Cem Yılmaz Türk sinema tarihindeki bu filminden küçük bir alıntı yapmakla birlikte o filmde Çeko'yu oynayan karakter Yılmaz Köksal'a kendi filminde de aynı isimle yer vermesi "Çeko" filmine selam gönderir nitelikte olarak görülmektedir.

Cem Yılmaz 2018 yılı yapımı Arif V 216 filminin senaryosunu yazmış olup, Muzaffer Yıldırım ile filmin yapımcılığını da üstlenmektedir. Filmin genel olarak, Türk komedi sinemasındaki önemi çok yüksek olarak görülmektedir. Film, Yeşilçam dönemine dayalı bir hikâye anlatırken, aynı zamanda güncel olayları ve sosyal konuları da ele almaktadır. Bu nedenle, film izleyiciler için daha anlamlı ve ilginç hale gelmektedir. Ayrıca filmde yer alan oyunculuk performansları ve dönem şartları başarılı bir şekilde işlenmektedir.

Yılmaz, Arif V 216 filmi ile birlikte izleyiciyi yeşilcam dönemine götürerek yine Türk sinemasında benzeri olmayan bir yapıma imza atmaktadır. Yeşilçam döneminde

ait mekanlar, dekorlar, kostümler, karakterler ve oyunculuklar izleyicide dönem hakkında fazlasıyla bilgi vermektedir. Yılmaz bütün filmlerinde olduğu gibi Arif V 216 filminde de Türk sineması ve dünya sinemasına birçok göndermede bulunmaktadır. Arif V 216 filmi çoğunlukla yeşilçam döneminde geçmesine rağmen Yılmaz'ın bu filmde de dünya sinemasına birçok gönderme yapmayı tercih ettiği görülmektedir.

Arif V 216 filminde oyuncak şirketi sahibi kötü karakter Besim Toker'in Arif ile masada otururken Toker'in masanın altından Arif'in hayalarına doğru silah doğrulttuğu görülmektedir. Bu sahne Quentin Tarantino'nun 2009 yapımı "Soysuzlar Çetesi (Inglourious Basterds)" filminde de benzer olarak görülmektedir. Filmlerindeki sahnelerin çok büyük bir bölümünde Türk sineması ve dünya sinemasından alıntılara yer veren Yılmaz, bu sahnede de başarılı bir absürt komedi dili kullanarak izleyiciye aktardığı düşünülmektedir.

Cem Yılmaz filmlerinde, Türk sineması ve dünya sineması haricinde kendi filmlerine de birçok gönderme yapmaktadır. Örneğin, G.O.R.A. filminde Arif karakterini tutuklayan Plekumat'ın Arif V 216 filminde de Arif karakterini yakalaması G.O.R.A. filmine bir göndermedir. Arif V 216 filminde Pembe Şeker karakterinin ameliyat durumu konuşulduğu sahnede "böyle üç iş yapsak" diyalogu ile Hokkabaz filmindeki benzer bir diyaloga gönderme olarak görülmektedir. Arif V 216 filminde Garavel'in göz ameliyatı sonrasında doktor'un göremeyebilir sözüne Arif'in "istese görür yani?" diyalogu, Pek Yakında filminde Boğaç Boray'ın ameliyatı sonrası doktorun yürüyemeyebilir sözüne Zeki'nin "istese yürür yani" diyaloguna bir gönderme olarak görülmektedir.

Çalışmada incelenen Cem Yılmaz'ın G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmlerinde birçok benzer özellik bulunmaktadır. Cem Yılmaz, bu filmlerin hepsinde senaristliği üstlenmektedir. Bu nedenle, filmler arasında yazım tarzı ve karakter anlamında benzerlikler görülebilmektedir. Bu filmlerin hepsinde, Türkiye'de yaşanan sosyal ve siyasi sorunlar ele alınmaktadır. Bu temalar, filmleri izleyici açısından daha anlamlı ve etkileyici hale getirmektedir. Cem Yılmaz filmleri genellikle Türkiye'de yaşanan sosyal ve siyasi sorunların yanı sıra, özgün konuları da işlemektedir.

Bu filmlerin hepsi absürt komedi türünde olup, mizahın ön planda olduğu filmlerdir. Cem Yılmaz'ın yazım tarzı filmlerde mizahın etkileyici bir şekilde kullanıldığını göstermektedir. Bu filmlerin hepsinde Cem Yılmaz başrolde

oynamaktadır, bu nedenle filmlerde karakterler arasında benzerlik bulunmaktadır. Filmlerin hepsinde Cem Yılmaz'ın kendine has bir yapım tarzı vardır, özellikle görsel efektler, müzikler, kurgu ve yapım kalitesi kendine has bir tarzın işaretleri olarak görülmektedir.

Bu örnekler haricinde Yılmaz, neredeyse tüm filmlerinde bunlara benzer eski filmlerinden alıntılarla birlikte kendi filmlerine birçok gönderme de yapmaktadır. Örneklerinden de yola çıkarak çalışmada “Absürt komedi türünde Cem Yılmaz filmleri, ulusal değerleri ve kültür öğelerini Dünya sinemasından da alıntılar yaparak, filmlerindeki komedi unsurlarını sinemasal anlatı ile bütünleştirmektedir.” önermesi doğrulanmaktadır.

Cem Yılmaz filmlerinde komedi unsuru olarak argo ve kaba davranışlara sık yer vermek yerine güncel olaylar ve kişilerle alakalı mizah yapmayı tercih etmektedir. Türk sineması ve Dünya sinemasına yaptığı birçok gönderme ile komedi unsurları da yaratmaktadır. Cem Yılmaz, filmlerinde sadece güldürmekle yetinmeyip alt metinlerinde birçok şaka ve göndermeye yer vermektedir. Film konuları her ne kadar birbirinden bağımsız olsa da Cem Yılmaz bu duruşundan taviz vermeyerek kendi film dilini kullanmaktadır. Bu bağlamda Cem Yılmaz kalıplaşmış mizahi dilin dışına çıkarak kendi mizah dilini izleyicisine aktarmaktadır.

Mizah dili haricinde Cem Yılmaz'ın filmlerinde farklı sinema dilleri de kullanıldığı görülmektedir. G.O.R.A. ve A.R.O.G gibi bilim kurgu türünde olan yapımlardan sonra Yahşi Batı gibi western türünde bir film üretmesi de Yılmaz'ın sinema dilini ne kadar iyi kullanabildiğini göstermektedir. Yahşi Batı filminden sonra yine bilim kurgu türünde bir yapım olan Arif V 216 filmi ile türler arasındaki geçişi başarılı bir şekilde yaptığı görülmektedir. Bilim kurgu ve western gibi zor kabul edilebilecek türleri absürt komedi ile birleştirmesi ise Yılmaz'ın sinema sanatına hakimiyetini ispatlar niteliktedir.

Bu bağlamda Cem Yılmaz'ın G.O.R.A., A.R.O.G, Yahşi Batı ve Arif V 216 filmlerine bakıldığında kalıplaşmış komedi öğeleri ile beraber yenilikçi yaklaşım gerektiren metotlarla Yılmaz'ın sürekli kendini geliştirerek filmlerinde de bu durumu gösterdiği düşünülmektedir. Yılmaz sinemayı sadece güldürü öğelerinden ziyade zihinsel geliştirici bir yöntem olarak da kullanmaktadır. Bu noktada sadece kendisinin değil izleyicinin zihninde de sinema tarzı ile fark yarattığı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Arslantepe, M. (2010). *Türk Komedi Sinemasının Gelişim Süreci*. <http://akademikpersonel.kocaeli.edu.tr>, (Erişim Tarihi: 15.11.2022). ss. 2-9.
- Cebeci, O. (2008). *Komik Edebi Türler - Parodi, Satir Ve İroni*. İthaki Yayınları: İstanbul. ss. 35-39.
- Çağan, O. (2009). *1980'den Günümüze Türkiye'de Güldürü Sinemasının Değişimi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çöteli, S. (2016). *Yeni Dönem Orta Oyunu: Türk Sinemasında Komedi Ve Selçuk Aydemir*. Kriter Yayınevi: İstanbul. ss. 263-291.
- Demiralp, O. (2009). *Sinemasının Aynasında Türkiye*. Yapı Kredi Yayınları: İstanbul. ss. 23-25.
- Erbalaban, G. Ö. (2015). Yeni (Bağımsız) Türk Sinemasında Kitle İletişim Aracı Olarak Televizyonun Temsili. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, 8(4), 266-280.
- Evren, B. (2014). *Türk Sinemasının 100 Yılı*. Türkiye Cumhuriyeti Kültür Ve Turizm Bakanlığı: İstanbul. ss. 39-45.
- Grindon, L. (2011). *The Hollywood Romantic Comedy: Conventions, History, Controversies*. Wiley – Blackwell: West Sussex. pp. 25-29.
- <https://sozluk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 10.12.2022).
- https://imdb.com/title/tt0384116/?ref_=ttmi_tt, (Erişim Tarihi: 10.01.2023).
- https://imdb.com/title/tt1286126/?ref_=ttmi_tt, (Erişim Tarihi: 07.01.2023).
- https://imdb.com/title/tt1567448/?ref_=ttmi_tt, (Erişim Tarihi: 14.02.2023).
- https://imdb.com/title/tt6697582/?ref_=ttmi_tt, (Erişim Tarihi: 21.02.2023).
- Husrevoğlu, T. (2019). *2010 Sonrası Türk Sinemasında Komedi Türü: Onur Ünlü Sineması Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karademir, E. Ö. (2015). *Türk Sinemasında Güldürü: İlyas Salman Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Lefke Avrupa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Lefke.
- Kuruoğlu, H. (2018). 2010 Sonrası Türk Komedi Sinemasında Erkek Kahraman Stereotipi. *International Conference on Cultural Informatics, Communication Media Studies (CICMS-2018)*, 3-4 Mayıs 2018, Aydın, Türkiye, ss. 247-253.
- Kuruoğlu, H. (2011). Türk Sinemasında Değişen Komedi Anlayışı. *Atatürk Üniversitesi İletişim Fakültesi Ulusal İletişim Kongresi Gülmenin Arkeolojisi ve Medyada Mizah Olgusu*, 13-15 Mayıs 2010, Erzurum, Türkiye. ss. 709-736.
- Nutku, Ö. (1976). *Meddahlık Ve Meddah Hikâyeleri*. İş Bankası Yayınları: Ankara. ss. 19-22.
- Özdemir, S. ve Koçer, N. D. (2020). 21. Yüzyılda Türkiye'nin Bilim İletişimi Uygulamaları Üzerine Bir Çalışma. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(TBMM 100. Yıl Özel Sayısı), ss. 373-392.
- Özgüç, A. (2005). *Türlerle Türk Sineması*. Dünya Aktüel: İstanbul. ss. 145-147.
- Özgüç, A. (1993). *100 Filmde Başlangıcından Günümüze Türk Sineması*. Bilgi Yayınevi: İstanbul. ss. 50-55.
- Özkoçak, Y. (2015). *Türlerle Türk Sineması*. Derin Yayınları: İstanbul. ss. 89-95.
- Özön, N. (1984). *100 Soruda Sinema Sanatı*. Gerçek Yayınevi: İstanbul. ss. 45-46.
- Özön, N. (2013). *Türk Sineması Tarihi 1896-1960*. Doruk Yayınları: İstanbul. ss. 23-26.
- Parlayandemir, G. ve Birincioğlu D. Y. (Ed.). (2016). *Türk Sinemasında Auteurler 2000 Sonrası Türk Sinemasında Türler ve Yönetmenler*. Kriter Yayınevi: İstanbul. ss. 263-291.

- Pösteği, N. (2005). *1990 Sonrası Türk Sineması*. Es Yayınları: İstanbul. ss. 70-73.
- Sivas, Â. (2007). *Türk Sinemasında Bağımsızlık Anlayışı Ve Temsilcileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sözer, S. Ç. (2010). *Gülmece Modern-Geleneksel Karşıtlığının Kullanımı: 'Avrupa Yakası' Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Şahinalp, S. D. (2010). *Türkiye'de Gülmenin Dönüşümü 1970 Ve 2000'li Yıllarda Komedi Filmlerinin Karşılaştırmalı Bir Analizi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Teksoy, E. (2015). *Kemal Sunal'ın Şaban Tiplemesindeki Charlie Chaplin ve Şarlo Tiplemesinin Etkileri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Uçar, A. ve Koca, C. (2011). Gülme Düzleminde Komedi Dükkanı İle Ortaoyunu Arasındaki Bağ Ve Dilsel Komik (Söz Komiği) Açısından Bir Karşılaştırma. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, 8(2), ss. 39-63.
- Uluyağcı, C. (1996). Türk Sinemasında Güldürü. *Kurgu Dergisi*, 8(14), ss. 89-95.
- Yardımcı, İ. (2010). Mizah Kavramı ve Sanattaki Yeri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), ss. 23-24.
- Yeğin, M. O. (2016). *Türk Sinemasında Ürün Yerleştirme Uygulamaları: Cem Yılmaz Filmleri Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (9. Baskı). Seçkin Yayıncılık: Ankara. ss. 51-59.
- Yılmaz, M. (2014). Görsel Sanatlar Eğitiminde Mizahın Yeri Ve Kaynakları. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 0(40), ss. 14-16.
- Wasko, J. (2003). *How Hollywood Works*. SAGE Publications LTD: London. pp. 22-25.

Ek 1: G.O.R.A. Film Afişi ve Film Künyesi

Resim 18. G.O.R.A. Film Afişi Tasarımı

Kaynak: https://imdb.com/title/tt0384116/?ref_=ttmi_tt

Yönetmen: Ömer Faruk Sorak

Yapımcı: Necati Akpınar

Senarist: Cem Yılmaz

Oyuncular: Cem Yılmaz, Özge Özberk, Ozan Güven, Şafak Sezer, Rasim Öztekin, Özkan Uğur

Müzik: Ozan Çolakoğlu, Sagopa Kajmer, Özkan Uğur

Görüntü Yönetmeni: Veli Kuzlu

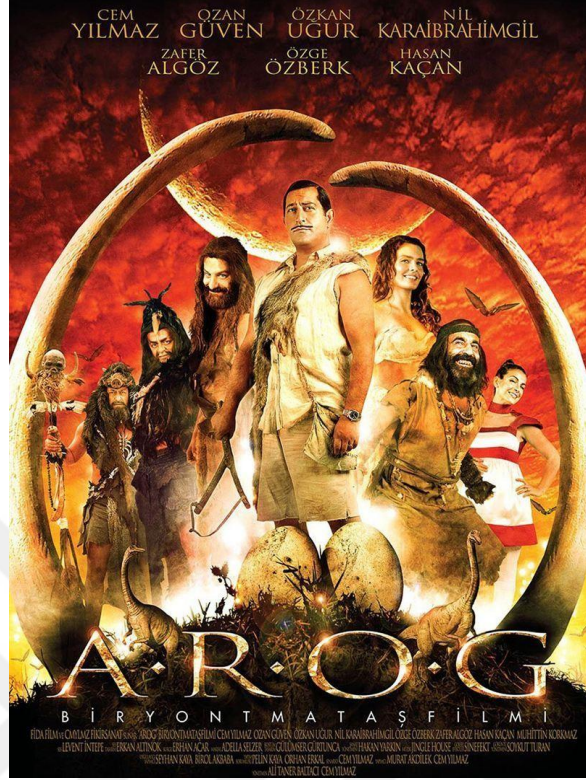
Kurgu: Mustafa Preşeva

Yapım Yılı: 2004

Süre: 127 dakika

Ek 2: A.R.O.G Film Afiş ve Film Künyesi

Resim 19. A.R.O.G Film Afiş Tasarımı

Kaynak: https://imdb.com/title/tt1286126/?ref_=ttmi_tt

Yönetmen: Ali Taner Baltacı, Cem Yılmaz

Yapımcı: Murat Akdilek, Cem Yılmaz

Senarist: Cem Yılmaz

Oyuncular: Cem Yılmaz, Özge Özberk, Ozan Güven, Zafer Algöz, Hasan Kaçan, Nil Karaibrahimgil

Müzik: Jingle House

Görüntü Yönetmeni: Soykut Turan

Kurgu: Erhan Acar

Yapım Yılı: 2008

Süre: 128 dk

Ek 3: Yahşi Batı Film Afişi ve Film Künyesi

Resim 20. Yahşi Batı Film Afişi Tasarımı

Kaynak: https://imdb.com/title/tt1567448/?ref_=ttmi_tt

Yönetmen: Ömer Faruk Sorak

Yapımcı: Cem Yılmaz, Murat Akdilek

Senarist: Cem Yılmaz

Oyuncular: Cem Yılmaz, Ozan Güven, Demet Evgar, Özkan Uğur, Zafer Algöz

Müzik: Ömer Özgür

Görüntü Yönetmeni: Mirsad Herović

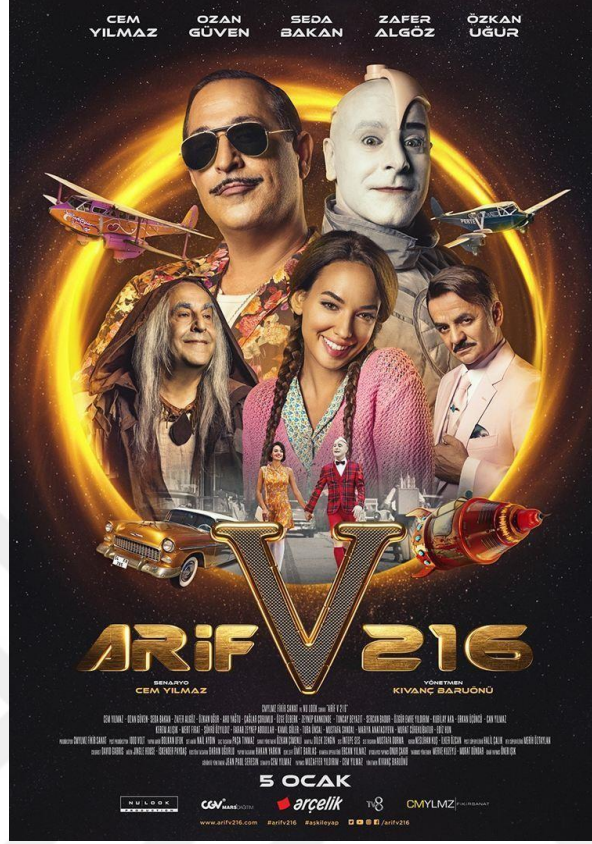
Kurgu: Çağrı Türkkan

Yapım Yılı: 2009

Süre: 112 dk

Ek 4: Arif V 216 Film Afişi ve Film Künyesi

Resim 21. Arif V 216 Film Afişi Tasarımı

Kaynak: https://imdb.com/title/tt6697582/?ref_=ttmi_tt

Yönetmen: Kıvanç Baruönü

Yapımcı: Cem Yılmaz, Muzaffer Yıldırım

Senarist: Cem Yılmaz

Oyuncular: Cem Yılmaz, Ozan Güven, Seda Bakan, Zafer Algöz, Özkan Uğur

Müzik: Jingle House, İskender Paydaş

Görüntü Yönetmeni: Jean Paul Seresin

Kurgu: Neslihan Kuş, İlker Özcan

Yapım Yılı: 2017

Süre: 126 dk